

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІБЛІОТЕКА

Бюлетень
Національної наукової
сільськогосподарської
бібліотеки
НААН

Випуск 1

Київ 2020

Даний випуск Бюлетеня ННСГБ НААН продовжує серію видань спеціального призначення. До випуску ввійшли науково-аналітичні огляди звітів про діяльність бібліотек установ мережі Національної академії аграрних наук і Міністерства освіти і науки України у 2019 році, рекомендації щодо поліпшення інформаційно-бібліотечного обслуговування фахівців аграрної галузі, офіційні, науково-методичні матеріали на допомогу сільськогосподарським бібліотекам мережі.

Видання адресоване бібліотечним працівникам, науковим співробітникам галузевих бібліотек мережі для використання за напрямами їхньої основної діяльності.

Адреса бібліотеки:

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН
вул. Героїв Оборони, 10
м. Київ –127
03127
тел. чит. залу та
МБА(044) 526-39-53
факс (044) 528-21-45
www.dnsgb.com.ua
E-mail: DNSGB_UAAN@ ukr.net

Друкується за рішенням Вченої ради ННСГБ НААН
(протокол № 12 від 24 грудня 2020 р.)

Редакційна колегія:

В.А. Вергунов, д.с.-г.н., професор, академік НААН (гол. ред.);
Л.М. Татарчук, к. і. н. (заст. гол. ред.); Г.С. Щиголь, к.і.н. (відп. секретар);
І.С. Бородай, д.і.н., професор; Т.Р. Грищенко, к.і.н., с.н.с.; О.В. Капралюк, к.с.-
г.н., с.н.с.; Н.П. Коваленко, д.і.н., с.н.с.; Н.Д. Коломієць, к.с.-г.н., с.н.с.;
В.І. Кучер, д.і.н., професор; Х.М. Дмитрієва, к.с.-г.н.; О.І. Уткін, д.і.н.,
професор; В.Ф. Шевченко, д.і.н., професор; Н.Б. Щебетюк, к.і.н., с.н.с.

Бюлетень Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН / ННСГБ НААН; редкол: В.А. Вергунов (голов. ред.), Л.М. Татарчук, Г.С. Щиголь (відп. сек.) та ін. –2020. –Вип.1 – 157с.

© Національна наукова
сільськогосподарська
бібліотека НААН, 2020

ВІД УКЛАДАЧІВ

Згідно чинного законодавства, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України (ННСГБ НААН) є головною національною книгозбірнею сільськогосподарської та лісогосподарської інформації і визнана як бібліотека-депозитарій, третя за своїми фондами галузева бібліотека світу, яка володіє унікальним фондом із 1,1 млн. галузевих видань на 35-ти мовах із 59 країн світу.

Важливою складовою діяльності ННСГБ НААН є науково-методичне забезпечення всіх напрямів ефективної роботи сільськогосподарських бібліотек мережі, що впливає на вдосконалення інформаційно-бібліотечного обслуговування фахівців аграрної галузі. Однією з дієвих форм методичного впливу ННСГБ НААН на ефективну діяльність бібліотек мережі є підготовка та видання актуальних науково-методичних документів.

«Бюлетень ННСГБ НААН» містить науково-аналітичні огляди звітів про роботу наукових бібліотек аграрних вузів Міністерства освіти і науки України та науково-дослідних установ Національної академії аграрних наук України за 2018 рік, методично підпорядкованих ННСГБ НААН.

Аналіз діяльності дав можливість об'єктивно оцінити результати їхньої праці, виявити кращих для розповсюдження досвіду, запровадити єдині методологічні засади діяльності бібліотек.

Автори розділів: бібліотеки аграрних ВНЗ III-IV рівнів акредитації – В.М. Товмаченко, к.х.н.; бібліотеки аграрних ВНЗ I-II рівнів акредитації – В.Т. Лазарева, к.ф.н.; бібліотеки НДУ НААН – Г.С. Щиголь, к.і.н.

До «Бюлетеня ННСГБ НААН» увійшли методичні матеріали, підготовлені співробітниками ННСГБ НААН.

Запрошуємо всіх до співпраці в підготовці випусків «Бюлетеня ННСГБ НААН». Просимо надсилати матеріали з досвіду роботи, цікаві, змістовні сценарії.

**НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЗВІТІВ БІБЛІОТЕК
АГРАРНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
III–IV РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ: ЗВІТ ЗА 2019 РІК**

В.М.Товмаченко

науковий співробітник

Відділу науково-методичної роботи

і наукового реферування ННСГБ НААН

У 2020 році науковим бібліотекам аграрних ВНЗ III–IV рівнів акредитації територіальних об'єднань сільськогосподарських бібліотек областей України виконується:

100 років – Білоцерківський національний аграрний університет

100 років – Полтавська державна аграрна академія

**90 років – Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка**

Колектив Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН України щиро вітає ювілярів і бажає подальших творчих успіхів, нових трудових звершень, високих досягнень у благодійній Інноваційній діяльності, і сприяттві розвитку українського державотворення, аграрного сектору країни, демократизації суспільства; розв'язанню найактуальніших проблем галузевої науки та освіти; розвитку бібліотечної справи та наближенню її до високих європейських і світових стандартів, входженню до світового інформаційного простору.

Бажаємо й надалі крокувати в ногу з історичними і технологічними змінами, зберігаючи минуле і створюючи майбутнє, сприяючи пробудженню у користувачів інтересу до читання, знань, наукових досліджень, винаходів та відкриттів, переборюючи всілякі труднощі на тернистому шляху свого розвитку, удосконалення багатогранної, особливо – науково-інформаційної діяльності, завжди виконувати свою основну благородну місію - створення, збереження та організації використання читачами необхідної Інформації, якісного задоволення інформаційних потреб для наукового, навчально-і педагогічного, духовного розвитку, сприяти піднесенню аграрної науки, освіти, виробництва, АПК України, а також високого авторитету і позитивної оцінки Вашої благородної праці. Велика Вам вдячність, шановні колеги, за виконання високої гуманістичної місії, активну професійну діяльність і громадянську позицію, корпоративну співпрацю, відданість своїй справі і покликанню. Шановні колеги! Зичимо всім Вам процвітання, міцного здоров'я, творчої наснаги, протистояння всіляким перешкодам на шляху до неминучого прогресу, миру і злагоди на нашій планеті, в рідній Україні й у кожній оселі, добробуту, оптимізму, впевненості у дні прийдешньому, щасливої долі Вам і Вашим родинам!

Формат першої сторінки, як і весь звіт, на протязі багатьох років готувала кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Відділу науково-методичної роботи і наукового реферування ННСГБ НААН Юлія

Іванівна Лазоренко. У поточному 2020 році їй би виповнилося б 76 років. На жаль 4 роки назад вона передчасно пішла від нас. Юлія Іванівна була високим професіоналом бібліотечної справи, високопорядною, світлою Людиною. В пам'ять про неї подаємо 1-шу сторінку звіту в її редакції. Слова, написані нею у 2014 році актуальні і зараз.

1. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ, ІННОВАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК АГРАРНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ У 2019 Р.

Бібліотеки аграрних університетів з відповідальністю працювали в поточному 2019 році. Наведимо фрагменти деяких звітів (вибірково).

Бібліотека Сумського національного аграрного університету (директор Комликова Г.І.) подала об'ємний, змістовний звіт з додатками, які дають повне уявлення про роботу колективу у звітному році. Зазначено, що «...головна мета роботи наукової бібліотеки Сумського НАУ полягала у своєчасному і якісному бібліотечному та інформаційному обслуговуванні користувачів, сприянні формуванню їх світогляду та духовного розвитку. Досягнення цієї мети забезпечувалося шляхом виконання наступних завдань:

- Формування фонду відповідно до напрямків навчального й наукового процесів університету та інформаційних потреб користувачів;
- забезпечення якісного й оперативного інформаційного обслуговування користувачів бібліотеки шляхом систематичного наповнення довідкового електронного апарату бібліотеки;
- надання безперебійного доступу до повнотекстових ресурсів, що забезпечують інформаційну підтримку дистанційного навчання;
- збереження та надання вільного доступу до результатів наукових досліджень науковців шляхом наповнення колекцій електронного репозитарію СНАУ;
- забезпечення доступу користувачів до світових і вітчизняних наукових та освітніх ресурсів;
- вивчення інформаційних потреб користувачів бібліотеки;
- висвітлення діяльності бібліотеки шляхом забезпечення наповнення її web-сайту та сторінок соцмереж;
- пропаганда кращих творів літератури й читання загалом;
- плідна співпраця з бібліотеками Територіального методичного об'єднання сільськогосподарських бібліотек Сумської області».

Оскільки вже протягом багатьох років спостерігається зниження читацької активності в читальних залах, причиною чого стала доступність в мережі інтернет електронних варіантів періодичних та навчальних видань, бібліотека активізувала масову роботу: увазі читачів пропонували найрізноманітніші форми книжкових виставок та тематичних полиць, бесіди-огляди та кураторські години.

Проведено малі форми масових заходів: *літературні години, книжкові виставки та експозиції, бібліомікси, відкриті перегляди літератури,*

тематичні полиці тощо. Окрім зазначених форм роботи у звітному році використовувались і такі, як *виставки-вітрини, уроки історичної пам'яті, великодня експозиція, паради книг, інформ-хвилини, виставки-інсталяції, виставка-гербарій, полиці-застереження, виставки однієї книги* тощо.

Змістовним став розділ культурно-просвітницької роботи. Проведено заходи, що відзначалися на державному рівні та спрямовані на національно-патріотичне виховання молоді, організувала книжкову виставку-хронологію «*Державне відродження України*», що діє в бібліотеці нині й буде оновлюватися до 2021 року. Іншим подіям сторічної давнини присвятили ілюстративну виставку «*З рідним словом міцніє держава*» (до 100-річчя (1919 р.) виходу наказу Міністерства народної освіти УНР щодо викладання українською мовою та 110-річчя Закону Директорії УНР «Про державну мову в Українській народній республіці», який визначив українську мову як державну). До 110-ї річниці від дня народження С.А. Бандери, українського політичного діяча, лідера українського національно-визвольного руху організували персональну полицю «*Життя, присвячене свободі*».

До Дня Незалежності України та Дня Державного прапора України у читальних залах та на абонементних були організовані наступні заходи:

- «*Миті історії Української Незалежності*» (виставка-хронологія)
- «*Наша перлина, наша святиня: державний прапор незалежної України*» (огляд літератури);
- «*Державна символіка України*» (бесіда).

100-річчю з часу проголошення об'єднання двох українських державних утворень – УНР і ЗУНР у єдину Соборну Незалежну Українську державу присвятили виставку-хронологію «*На шляху до Соборної України*» та експозицію видань «*Величний день злуки*». До Дня пам'яті Героїв Крут підготували історичну полицю «*Трагедію давню згадаємо знов. Під Крутами бій, під Крутами кров*».

Розроблено бібліографічних посібники, серед яких важливе місце займають біобібліографічні покажчики. Останніє одним із засобів представлення наукової діяльності університету та популяризації наукових досліджень вчених. Підготовлено 2 біобібліографічних покажчика: «*Кожушко Неллі Семенівна*» та «*Мишньов Віктор Кирилович*», розпочата робота над третім. Завершені покажчики представлені в електронній формі на сайті бібліотеки та в репозиторії університету. Один із покажчиків опублікований.

Одним із надважливих напрямків роботи бібліотеки в звітному році, як і протягом кількох попередніх років, залишається робота над наповненням *Електронного репозиторію СНАУ* (<http://repo.snau.edu.ua>). Ця ділянка роботи проводиться спільно з науково-дослідною частиною університету і є надзвичайно важливою для забезпечення навчальної, наукової та міжнародної науково-дослідницької діяльності університету. Наявність ресурсу відкритого доступу сприяє підвищенню престижу та рейтингу науковців й університету загалом у світовому інформаційному просторі.

Сайт (<http://library.snau.edu.ua>) містить всю необхідну інформацію про діяльність бібліотеки та її основні послуги. Це й перелік періодичних видань,

що передплачує бібліотека, план її роботи на найближчий місяць, який інформує користувачів про всі масові заходи та книжкові виставки, віртуальні виставки нових надходжень тощо. Тут також представлені біобібліографічні покажчики, складені працівниками бібліотеки, можна скористатися онлайн-сервісами для визначення індексу УДК та автоматичного оформлення списку літератури до наукових праць.

Працівники бібліотеки взяли у XIV Всеукраїнській конференції молодих учених та спеціалістів «Історія освіти, науки і техніки в Україні» (17 травня 2019 р., м. Київ, к.і.н. Комликовою Г. І. «Діяльність науково-виробничої системи «Меристема» щодо вирішення проблем розвитку картоплярства на Сумщині»).

Новачії в інформаційно-бібліотечному обслуговуванні МНАУ. Для максимального задоволення читацьких потреб, орієнтації у сучасному потоці інформації, працівники бібліотеки активно працюють в напрямку просування інформаційних послуг в середовище університету, використовуючи низку нових засобів інформування. Бібліотека реагує на потребу часу, зокрема, використовує існуючі можливості Інтернету, у т. ч. соціальні мережі. Бібліотека МНАУ має свою сторінку у *Facebook*. Крім того, на *Facebook* свої акаунти мають багато викладачів університету, що сприяє спілкуванню зі студентами; створено акаунти бібліотеки університету в соціальній мережі *Academia.edu*, *LinkedIn*, який надає можливість користувачам створювати і підтримувати список ділових контактів. Контакти можуть бути запрошені як з сайту, так і ззовні, проте *LinkedIn* вимагає попереднє знайомство з контактами. *LinkedIn* також дозволяє публікувати інформацію про ділові поїздки, майбутні конференції, прочитані книги. Освоєно хмарні технології (*Google-drive*), соціальна мережа *Google+*. Створено власні профілі в *ResearchGate*, безкоштовній соціальній мережі, яка на сьогоднішній день об'єднує понад 8 мільйонів дослідників з усього світу. Реєстрація дозволяє використовувати пошук і можливість копіювання повних текстів кількох десятків мільйонів наукових статей; входити в різні дослідницькі групи; мати доступ до бази міжнародних вакансій для вчених, а також значно розширити мережу своїх наукових контактів.

У звітному році бібліотека мала можливість надавати користувачам-науковцям доступ до світових інформаційних ресурсів (*Scopus* та *Web of Science*), що надана була університету безкоштовно.

В своїй роботі бібліотека широко використовує й вітчизняні ресурси відкритого доступу, зокрема повнотекстова база «Наукова періодика України», що формується Національною бібліотекою України ім. В. Вернадського. Банер даного ресурсу для зручності бібліотека розмістила на своєму сайті. В забезпеченні користувачів патентною інформацією та навчальними виданнями з електронних бібліотек відкритого доступу суттєву допомогу надають посилання на відповідні ресурси, розміщені на сайті бібліотеки.

Впровадження інновацій – це активний процес впливу на роботу бібліотеки університету. Освоєння інновацій працівниками бібліотеки сприяє

підвищенню ефективності роботи. Переважна частина колективу має навчатися безпосередньо в бібліотеці, на робочому місці. З цією метою фахівцями нашої бібліотеки створено базу даних "На допомогу бібліотечному фахівцю", яка містить розділи "Законодавча база", "Методичні матеріали", "Методичні розробки бібліотеки МНАУ", "Соціологічні дослідження" інш. Найбільш ефективними комплексними формами навчання є семінари та семінари-практикуми. Бібліотека МНАУ, як методичний центр територіального об'єднання сільськогосподарських бібліотек, щороку проводить семінари-практикуми для працівників бібліотек коледжів.

Також проведено підготовку методичних розробок з проблемних питань бібліотечної сфери, розроблено біобібліографічні та бібліографічні покажчики з актуальних питань. Спеціалісти бібліотеки, розвиваючи свою видавничу діяльність, займаються підготовкою до друку видань бібліотеки (комп'ютерний набір, редагування, верстка, сканування, дизайн). У звітному році підготовлено та видано 12 тематичних бібліографічних покажчиків. Всі матеріали розміщені на сайті бібліотеки МНАУ у розділі «Видання бібліотеки».

У звіті бібліотеки Львівського національного аграрного університету зазначено : «У сучасних умовах робота університетських бібліотек значною мірою залежить від домінуючих у суспільстві базових цінностей, які впливають на вибір основних функцій, форм і методів бібліотечної роботи. Практичний досвід свідчить про необхідність постійного творчого розвитку традиційної діяльності вузівської бібліотеки, розширення поля соціокультурної та просвітницької роботи. Саме життя вимагає від бібліотек якісно нового підходу до організації роботи, але незмінним має залишатися прагнення до формування в суспільстві справжніх ціннісних орієнтирів». Тим не менше «Головними напрямками діяльності бібліотек і надалі залишаються систематична робота з формування, оновлення, актуалізації книжкового фонду та його ефективного використання, покращення бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів, запровадження новітніх інформаційних технологій. Інтенсивний розвиток інформаційних технологій та специфіка формування читацьких інтересів і потреб читачів є добрим стимулом для пошуку нових моделей забезпечення бібліотечних послуг та інтеграції університетського бібліотечного середовища у контексти світового гуманітарного дискурсу. ...Ефективне використання та збереження інформаційних ресурсів є одним із найактуальніших завдань бібліотеки ЛНАУ». В бібліотеці відслідковують динаміку показників діяльності по роках, зокрема, надходжень до бібліотечного фонду, показників наукової діяльності, інш, що дозволяє робити правильні висновки щодо їх покращання.

З метою збереження видань та надання їх в загальний доступ у режимі on-line НБ ЛНАУ передає електронні копії періодичних друкованих наукових фахових видань ЛНАУ на зберігання до Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського – «Аграрна економіка» та «Вісник Львівського національного аграрного університету» (серії «Агроінженерні дослідження», «Агрономія», «Архітектура і сільськогосподарське будівництво», «Економіка

АПК»). Досвід бібліотеки з інноваційної діяльності показує, що взаємозв'язок традиційних і цифрових технологій збагачує бібліотечно-освітню практику та поліпшує виконання бібліотекою своїх функціональних обов'язків.

У 2019 році Наукова бібліотека ЛНАУ підготувала серію віртуальних виставок (їх перелік надано). ЛНАУ отримав безкоштовний доступ до реферативної наукометричної платформи Web of Science, працівники бібліотеки надавали професійні консультації за допомогою мультимедійних презентацій. Створено доступ користувачів бібліотек до електронних джерел інформації:

- ТОВ «Центр навчальної літератури»;
- Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (library@nbuv.gov.ua);
- «УКРАПРОТЕКА» — національний інформаційний ресурс (електронний каталог) <http://dns.gb.com.ua/dns.gb.html>;
- «AGRIS» <http://agris.fao.org/>;
- «AGRICOLA» <http://agricola.nal.usda.gov/>;
- «AGORA» <http://www.aginternet.org/>;
- «EBSKO» <http://www.ebsco.com/>).
- Polpred.com.

Активною є участь працівників бібліотеки ЛНАУ, зокрема директора бібліотеки канд. іст. наук, доцента Пинди Л.А. в науково-бібліографічній роботі, науково-інформаційних заходах, науково-практичних семінарах, круглих столах, наукових конференціях і т.і. Наведено перелік наукових статей співробітників бібліотеки.

Як головна бібліотека Львівського територіального об'єднання с.-г. бібліотек Наукова бібліотека ЛНАУ подала змістовний звіт про діяльність об'єднання.

У 2019 році у діяльності **НБ ХНТУСГ ім. Петра Василенка** можна відзначити зростання впливу темпів змін, що відбуваються в інформаційному просторі, системі освіти і наукових комунікацій. Колектив бібліотеки працював під девізом Української бібліотечної асоціації (УБА) «Бібліотека: час змін – час дій...Протягом звітного року ...відбувалася *промоція* діяльності НБ, що була підпорядкована завданням інформаційної підтримки освітньої та наукової діяльності, надання доступу до світових інформаційних ресурсів, у т.ч. до міжнародних наукометричних баз даних Web of Science, Scopus, наповнення репозитарію Open Archive KhNTUA, формування електронної бібліотеки, створення власних інформаційних ресурсів, участі у корпоративних загальнодержавних і регіональних проектах, активізації соціокультурної діяльності серед студентської молоді, удосконалення управління, розширення бібліотечних сервісів, автоматизації основних процесів для створення вдалого, позитивного іміджу через передачу інформації». Колектив бібліотеки працював згідно «Концепції розвитку бібліотеки на 2018–2021 рр. Представлений ґрунтовний, змістовний звіт (на 72 стор.), який містить розділи окрім

традиційних форм і методів бібліотечної роботи також такі, що характеризуються інноваційними підходами до роботи. Наведемо назви розділів і підрозділів звіту, який можна рекомендувати як взірець для наслідування:

Інформаційно-бібліотечне обслуговування; Диференційоване обслуговування користувачів; Аналіз показника книговидачі та читацьких запитів; Робота Міжбібліотечного абонементу (МБА) та електронна доставка документів; Робота з попередження та ліквідації читацької заборгованості; Основні напрямки інформаційно-бібліотечного обслуговування; Соціокультурна діяльність; Традиційні виставки; Віртуальні виставки; Масові заходи; Слайд-огляд «З історії українського кобзарства»; Віртуалізація масових форм роботи; Читацький дозвілєвий клуб «Слово»; Краєзнавчо-туристичний клуб «Патріот»; Рекламне спрямування культурно-просвітницької роботи; Інформаційно-бібліографічна діяльність; Репозитарій Open Archive KhNTUA; «Веб-портфоліо науковця»; «Літопис ХНТУСГ»; Вебсайт Наукової бібліотеки; Інформаційно-бібліографічна робота; підготовлено біобібліогр. показники праць вчених; Інформаційно-масова діяльність; Участь в корпоративних проєктах; проєкт «ХНТУСГ у Вікіпедії»; Формування та облік фонду; Інформаційно-пошуковий апарат. Електронний каталог. Традиційні каталоги та картотеки; Ведення електронного каталогу (ЕК); Робота зі службовими базами даних; Організація та збереження бібліотечних фондів; Переоблік фонду; Вилучення з бібліотечного фонду; Зберігання фонду; Автоматизація інформаційно-бібліотечних процесів.; Лінгвістичне забезпечення АІБС; Оцифрування документів; Технічне обслуговування ПК та роботи комп'ютерної мережі; Наукова та методична діяльність; Методична робота; Організаційно-управлінська і технологічна документація; Партнерство і співробітництво. Координаційна робота; Управління. Підвищення кваліфікації співробітників; Підвищення кваліфікації; Матеріально-технічна база та адміністративно-господарська робота; Нове у роботі Наукової бібліотеки за 2019р.

Наводимо також запропоноване у звіті бачення колективом **нового в роботі Наукової бібліотеки ХНТУСГ ім. Петра Василенка за 2019р.**

- Запроваджено проєктно-орієнтовану модель цільового управління (ПОМЦУ) і представлено на загальну проєктну діяльність бібліотеки освітньо-наукового, інформаційно-бібліографічного, культурно-просвітницького та краєзнавчого спрямування.

- Створено і наповнено нову мобільну версію веб-сайту бібліотеки <https://library.khntusg.com.ua/>.

- Проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Бібліотечно-інформаційне середовище як драйвер змін та інновацій в освіті» (24-25 жовтня 2019 р.), де вперше запроваджено: тренінг з використанням коуч-технологій, анкетування для визначення кращої доповіді, нагородження переможців грамотами ХНТУСГ за кращу доповідь, книжковий своп (Bookswar), організовано фотозони: «Книга – мудрість знань» та «Древо життя».

- Організовано виставку наукової, навчальної і навчально-методичної літератури, виданої науковцями 32 кафедр університету «Доробок

науковців ХНТУСГ за 2018/2019 навчальний рік» в рамках рейтингування кафедр.

- Створено «План підготовки і видання наукових, навчальних та навчально-методичних видань ННІ/ факультету ХНТУСГ в 2019-2020 навчальному році», який надає можливість виявити прогалини у книгозабезпеченості дисциплін і скоригувати подальшу видавничу діяльність університету.

- Підготовлено та видано методичні рекомендації для викладачів «Загальні вимоги до оформлення наукових, навчальних та навчально-методичних видань».

- Отримано у доступ до БД Web of Science та БД Scopus.

- Створено новий інформаційний електронний ресурс «Веб-портфоліо науковця» – систему демонстрації наукометричних показників вчених ХНТУСГ, який базується на базах даних ПЗ ІРБІС і оболонці фреймворка YII2.

- Приєднались до Вікімарафону як дописувачі Вікіпедії про Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка (ХНТУСГ).

- Започатковано проведення Дня аспіранта в бібліотеці, Дня ННІ в бібліотеці.

- Створено службові БД: Авторитетний файл «Коллективний автор» «Структура Університету», «Персонал НБ ХНТУСГ».

- Розпочато ведення інвентарних книг в автоматизованому режимі в АРМі «Каталогізатор».

- Робота з боржниками проводиться через мобільний меседжер Вайбер та соціальну мережу Фейсбук.

Діяльність **наукової бібліотеки Дніпровського державного аграрно-економічного університету (ДДАЕУ)** у звітному 2019 році була зорієнтована на реалізацію основних завдань в галузі вищої освіти, бібліотечних концепцій і цільових програм, на забезпечення оперативної та якісної підтримки освітнього, наукового процесів і виховної роботи в університеті з ефективним використанням сучасних інформаційно-комунікативних технологій. Найбільш цікаві напрями діяльності:

- створення і підтримка відкритої мережі освітніх ресурсів: наповнення Репозитарію університету, власних баз даних, навчально-методичного комплексу, електронного каталогу;

- накопичення електронних версій документів бібліотеки шляхом використання Інтернет-технологій;

- сприяння прискореного входження університету до сучасної світової системи наукових комунікацій;

- інформаційне консультування стосовно пошуку джерел в різних базахданих та з питань роботи в програмі дистанційного навчання Moodle в електронних залах бібліотеки, інш.;

Наведено детальний аналіз показників по розділах форми статистичної звітності. Один з розділів звіту присвячено відзначенню ювілейної дати — **60-річчю від дня народження та 25-річчя керівництва науковою бібліотекою ДДАЕУ Антоніни Григорівни Братчик**. «Вона – знаний фахівець бібліотечної справи, здібний і досвідчений керівник, ініціатор нового, передового. Значну увагу приділяє науковим основам організації будь-якого процесу інформаційно-бібліотечної діяльності, застосуванню маркетингових концепцій, ролі особистості у створенні позитивного іміджу бібліотеки. Під її керівництвом у 2008 році бібліотеці надано статус наукової, розширена її структура, для задоволення інформаційних потреб користувачів успішно працюють електронні читальні зали, філії бібліотеки в студентських гуртожитках, довідково-пошуковий апарат, запроваджена електронна бібліотечна програма «УФД/Бібліотека», інноваційні технології з використанням інформаційних ресурсів електронної бібліотеки та новий спектр послуг - наукометрія, направлена на моніторинг, аналіз та інтеграцію результатів досліджень вчених університету досвітового наукового простору. Завдяки мудрості та толерантності у стосунках Антоніна Григорівна створила дружній, працелюбний і професійний колектив, який неодноразово, як і його директор, нагороджувалися подяками ректора ДДАЕУ та вищестоящими організаціями. За результатами рейтингу сільськогосподарських бібліотек закладів вищої освіти України за основними напрямками діяльності наукова бібліотека 3 роки (2011-2013) посідала перші місця, а нині щорічно визначається кращою в бібліотечно-інформаційному забезпеченні аграрної науки. Сьогодні Антоніна Григорівна у розквіті своїх інноваційних задумів. Ювілярку щиро вітали ректорат, профком, викладачі, студенти, колектив наукової бібліотеки, завідувачі бібліотеками коледжів з найкращими побажаннями міцного здоров'я, творчих успіхів, невичерпної енергії, подальших професійних злетів, любові і поваги родини, благополуччя, щастя та добра».

Культурно-просвітницька та виховна діяльність наукової бібліотеки, якій присвячений змістовний розділ, займає одне з почесних місць в університеті. Завдяки системі **інформаційно-бібліотечного обслуговування**, впровадження в практику роботи бібліотеки університету **інноваційних форм**, створено певні умови для забезпечення майбутніх аграріїв якісними джерелами інформації, вивчення інформаційних потреб студентів, науковців і практиків аграрної галузі - користувачів університетської бібліотеки, входження у світове відкрите інформаційне середовище.

У розрізі науково-методичної, науково-дослідної та видавничої діяльності значна увага була звернена на практичну роботу з міжнародною платформою Web of Science. З цією метою для працівників бібліотеки за участю науковців, викладачів аспірантів університету проведено семінари-практикуми, круглі столи «Розбудова іміджу вченого сучасними засобами комунікації», «Ефективне використання ресурсів і можливостей наукометричних баз даних **Scopus та Web of Science**, «Алгоритм пошуку інформації у наукових електронних, міжнародних базах даних **Core Collection, Scopus та Web of**

Science». Продовжувалась корпоративна співпраця аграрних бібліотек регіонального об'єднання в інформаційному забезпеченні користувачів інноваційними виданнями, створенні та використанні спільних БД, підготовці бібліографічних посібників, а також в організації доступу до інформаційних ресурсів ННСГБ НААН, провідних бібліотек України та Головної бібліотеки Дніпровського ТО. Створена та постійно поповнюється електронна база даних бібліографічних видань та опубліковано у серії **«Біобібліографія вчених-аграріїв ДДАЕУ»** 15 покажчиків, із них у 2019 році **2 випуски (208 назв).** **Робота наукової бібліотеки ДДАЕУ заслуговує найвищої оцінки.**

Наукова бібліотека Національного університету біоресурсів і природокористування України (НУБІП) «у 2019 р. продовжувала активно впроваджувати автоматизацію бібліотечних процесів,... з 1 вересня 2019 року була продовжена книговидача в автоматизованому режимі як в центральній бібліотеці, так і у філіях наукової бібліотеки для студентів всіх курсів».

«До наукової бібліотеки надійшло 646 електронних копій видань, з авторами яких було укладено 1292 авторських договорів. Слід відмітити, що передача електронних копій навчально-методичної та наукової літератури науково-педагогічними працівниками університету здійснювалась шляхом укладання авторських договорів про передачу невиключних прав на використання видання (це офіційний дозвіл на розміщення електронної копії) для надання користувачам доступу або через локальну мережу університету або ж через мережу Інтернет. У звітному році наукова бібліотека велику увагу також приділяла міжнародним та наукометричним базам даних. Завдяки МОН, наш університет потрапив до числа українських вишів та наукових установ Міністерства освіти і науки України, які за кошти державного бюджету отримали доступ до міжнародних баз даних Scopus та Web of Science. У зв'язку з цим працівники відділу інформаційних технологій провели семінари для науково-педагогічних працівників та аспірантам університету стосовно роботи бази даних EBSCO».

Звіт має розділ «Нове в роботі бібліотеки»: облаштування фото-зони; «запроваджено бібліотечний квест»; «забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату»; «створено Комісію з питань етики та академічної доброчесності», інш.

Наукова бібліотека університету відноситься до бібліотек I групи за оплатою праці, має 5 відділів, 5 філій бібліотеки у навчальних корпусах. Загальний бібліотечний фонд на 01.01.2020 р. — **1031889 од.**

У звітному 2019 році в напрямі інформатизації бібліотечно-бібліографічних процесів було проведено ряд цікавих організаційних та технологічних заходів, перелік яких наведено у звіті.

Бібліотека Уманського національного університету садівництва висвітлила основні аспекти діяльності; значну увагу приділила у звіті розділу **«Науково-методична, науково-дослідна та видавнича діяльність».** Загальна кількість наукових статей, публікацій, тез підготовлених працівниками

бібліотеки у 2019 році становить 20. Продовжувалась співпраця з Національною науковою сільськогосподарською бібліотекою НААН, Головною бібліотекою Черкаського територіального об'єднання сільськогосподарських бібліотек, бібліотекою Вінницького національного аграрного університету, бібліотеками Уманської МЦБС згідно укладених угод.

Бібліотека ПДАА — навчальний, науковий, інформаційний, культурно-просвітницький структурний підрозділ академії, який вбачає свою основну місію у виконанні завдань навчально-виховного процесу та сприянню науково-дослідницькій роботі, у підготовці висококваліфікованих спеціалістів, забезпечення доступності документів та інформації на основі якісного і оперативного бібліотечно-бібліографічного обслуговування користувачів бібліотеки відповідно до їх інформаційних запитів. Звіт містить опис діяльності за всіма розділами звітності. Цікавими є розділи, присвячені соціокультурній діяльності і «створенню позитивного іміджу бібліотеки». Під останнім мається на увазі участь в соціальних мережах – бібліотека має сторінку в мережі «Facebook».

Звіт про роботу Наукової бібліотеки Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (НБ ТДАТУ) справляє гарне враження своєю інформативністю і гарним оформленням. Окрім звіту на 66 стор. надіслано ще прекрасний фото-звіт заходів бібліотеки і звіт Запорізького територіального об'єднання бібліотек, де бібліотека ТДАТУ є головною. Наведено перелік основних пріоритетних напрямків розвитку бібліотеки у 2019 році. «Цікавинкою» є облік віддалених користувачів за допомогою бази даних «Реєстр віддалених користувачів» за IP-адресами та «Реєстр віддалених авторизованих користувачів». Оргінально подано розділ «Соціокультурна діяльність». Використання мультимедійних ресурсів, значною мірою покращило культурно-просвітницьку роботу. Перегляд відео-фото презентацій, використання звукових фонограм, дозволило урізноманітнити виховні заходи, зробити їх більш насиченими, цікавими та пізнавальними. Впродовж року проводяться заходи на виконання **Державних програм та до знаменних і пам'ятних, ювілейних дат**. Розробляються цикли або комплекси заходів, у яких передбачено різнопланові виставки, медіа-бесіди, інформаційні, літературно-музичні, історичні, патріотичні години, інформаційно-пізнавальні заходи, фото-зони, фестивалі та ін. Так виглядає один із заходів:

Заходи до 100-річчя Акту злуки; 2019р – рік єдності України; День Соборності України.

На належному рівні проведено науково-бібліографічну роботу. В поточному році створено **13** бібліографічних посібників та бюлетенів різного спрямування: покажчики серії «Біобібліографістика провідних науковців ТДАТУ»; тематичні бібліографічні покажчики.

У звітному році наукова бібліотека ТДАТУ продовжила свою роботу з формування та модернізації електронних ресурсів та автоматизації бібліотечних процесів:

- Адміністрування та формування інституційного репозитарію (IP) «**ElarTSATU**»;
- представлення IP «**ElarTSATU**» в міжнародних директоріях;
- Адміністрування та формування Електронної бібліотеки ТДАТУ;
- забезпечення безперебійної роботи АБІС «ІРБІС», створення нових БДвнутрішнього користування;
- поповнення та забезпечення ефективного ведення електронного каталогу (ЕК) НБ;
- створення інформаційних ресурсів власної генерації та нових on-line сервісів для цілодобового доступу користувачів до ресурсів НБ;
- популяризація роботи бібліотеки шляхом проектної діяльності в онлайн-енциклопедії Вікіпедія;
 - забезпечення безперебійної роботи та якісного інформаційного наповнення web-сайту та web-ресурсів Наукової бібліотеки тощо.

Сьогодні електронний каталог (ЕК) є найголовнішою базою даних бібліотеки, а джерелами комплектування електронних ресурсів (електронної бібліотеки) є: електронні ресурси на CD - дисках; електронні ресурси власної генерації; web-ресурси віддаленого доступу; електронні ресурси ТДАТУ; мережні електронні ресурси, створення та представлення яких забезпечує НБ.

Наукова бібліотека ТДАТУ підтримує рух відкритого доступу до наукової інформації:

- через розміщення наукових доробків професорсько-викладацького складу, співробітників та студентів ТДАТУ у електронному архіві – **інституційному репозитарії ElarTSATU**;
- через **Проект «Вчені ТДАТУ у Вікіпедії»**;
- через реєстрацію Репозитарія ТДАТУ у **міжнародних директоріях: ROAR, Duraspace Registry, ROARMAP, Citefactor, BASE**;
- через розміщення електронних ресурсів НБ (ЕБ, ElarTSATU) на корпоративному інформаційному порталі «**Наука України: доступ до знань**» **Національної бібліотеки ім. В. І. Вернадського**
- сайті **Open International Access Week** (представлення відкритих електронних ресурсів)

Є у звіті розділ, присвячений бібліотекам ЗТО СГБ, не дивлячись на те, що надіслано окремий звіт. Бібліотека ТДАТУ сприяє професійній адаптації

бібліотечних фахівців ЗТО СГБ до роботи в умовах трансформації соціального інституту бібліотеки і формуванню нової професійної свідомості.

Зміст розділів і підрозділів звіту, наведених нижче, підсилюють загальне позитивне враження від Звіту:

WEB-представництво наукової бібліотеки;

Науково-дослідна робота;

Науково-методична робота у науковій бібліотеці;

Надання консультаційно-методичної допомоги; Підвищення кваліфікації.

Проектна діяльність наукової бібліотеки;

Національно-патріотичний проект «З Україною в серці»;

«Наукові школи ТДАТУ»;

Бібліометрика науки Таврійського ДАТУ;

«Вчені ТДАТУ у Вікіпедії»;

Видавнича діяльність;

Інноватика в роботі бібліотеки;

У висновках до звіту наголошено про необхідність бібліотеки постійно і гнучко змінюватися в сучасних реаліях.

Звіт–план роботи **Фундаментальної бібліотеки Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва (ХНАУ) за 2019-2020 рр.** за традицією надсилається в максимальній комплектації і в бездоганному оформленні.

Найбільш цікаві розділи звіту об'ємом 100 стор – *Робота з рідкісним і цінним фондом; Популяризація рідкісного та цінного фонду; Веб-сайт бібліотеки; Ведення електронних ресурсів; Публікації співробітників бібліотеки у 2019 р.; Нові напрями роботи.*

Наводимо декілька цитат зі звіту. «Бібліотека отримала запит від ННСГБ НААН щодо інформації про ювілейні та пам'ятні дати в історії вишу на 2020 рік. Відповідно проведена робота по виборці пам'ятних дат ХНАУ, ювілеїв видатних славетних учених університету. Інформацію оформлено згідно з вимогами і передано до ННСГБ НААН. Цей матеріал у розширеному вигляді згодом використано для створення «Календаря пам'ятних дат ХНАУ на 2020 рік: видатні науковці–ювіляри та пам'ятні дати ХНАУ ім. В. В. Докучаєва: **«Видатні науковці-ювіляри та пам'ятні дати Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва : календар пам'ятних дат ХНАУ на 2020 р.** / уклад.: О.Д. Кандаурова, І.П. Жидких, Т.Л. Петриченко ; відп. за вип. С.О. Довгалоук ; іст. консультант О.М. Голікова. – Харків : ХНАУ, 2019. – 68 с. : фото».

«Основний бібліотечний ресурс уже набув цифрового характеру, а можливий читач став віддаленим. Далі все залежатиме від того, зуміє чи не зуміє бібліотека залишитися затребуваною на нових просторах перетину нових типів носіїв і нових типів споживачів інформації. Тут для бібліотеки двері в майбутнє – відчинені або зачинені... бібліотека, як інформаційний центр, є незамінним соціальним інститутом в соціокультурній інфраструктурі. Використання та пошук нових технологій позитивно впливатиме не тільки на

хід еволюції бібліотечного фаху, а й бібліотечної справи в цілому. Тому професійне зростання її працівників повинно стати одним із найголовніших питань сьогодення».

У звітному році проведено значну за обсягом роботу з популяризації книжкових «скарбів» бібліотеки - рідкісного і цінного фонду. Традиційні види масової роботи (виставки, екскурсії, огляди тощо) доповнювалися висвітленням подій на веб-сайті бібліотеки для відділених користувачів через такі види як віртуальні огляди, виставки, прем'єри, презентації, «віншування». Це сприяло значному розширенню кола наших користувачів. У 2019 р. **проведено 65 екскурсій** під загальною назвою «Книжкові скарби бібліотеки», які **відвідали 846 користувачів** і гостей бібліотеки та університету.

Представлено у звіті: інформацію щодо роботи з **Інституційним репозиторієм eKhNAUIR**, який ведуть співробітники залу інформаційних ресурсів бібліотеки; Веб-сайту **ФБ ХНАУ ім. В.В. Докучаєва**, якому 1 вересня 2019 р. виповнився 1 рік; веденню електронних ресурсів, інш. Справляє гарне враження розділ «**Публікації співробітників бібліотеки у 2019 р.**», в якому подано інформацію щодо опублікування 22 доповідей і статей співробітників бібліотеки в матеріалах конференцій, журналах і газеті «Знання» ХНАУ ім. В.В. Докучаєва.

«Діяльність бібліотеки **Глухівського агротехнічного інституту імені С.А. Ковпака СНАУ** у 2019 році була спрямована на виконання: прагнення до рівня послуг, що гнучко відповідають потребам користувачів на засадах комфортності, оперативності, інформативності; формування колекції та сервісів бібліотеки згідно з науковою та освітньою місією інституту, з урахуванням потреб наукового та академічного процесів в ГАТІ СНАУ та на основі постійної тісної співпраці з відділеннями...».

Особливістю звітних матеріалів Інституту є їх інформативність і раціональне компонування його розділів. Вдалим є доповнення Звіту «**Додатками**», в яких представлено розділи: Робота інформаційно-профорієнтаційного Медіа-центру Інституту; Використання інформаційних технологій у роботі бібліотеки Інституту; Комп'ютерні програми та додатки, що найчастіше використовуються бібліотекарями ГАТІ СНАУ в роботі; Інформація щодо інститутської газети «Студентський меридіан», у випуску якої Бібліотека приймає безпосередню участь, інш.

Наукова бібліотека **Херсонського державного аграрного університету (НБ ХДАУ)**, як координаційний центр сільськогосподарських бібліотек Херсонського територіального об'єднання, надіслала «Науково-аналітичний аналіз діяльності сільськогосподарських бібліотек Херсонського територіального об'єднання с.-г. бібліотек за 2019 рік», який за всіма характеристиками задовольняє вимогам ННСГБ НААН України. У звіті відзначено, що «наукова бібліотека спрямовує своїх читачів на використання міжнародних баз даних провідних наукових видавництв (**AGRIS/CARIS, AGRICOLA, FSTA, AGROS, AGORA** та ін.), рекомендованих ННСГБ НААНУ та виставлених у вільному доступі на сайті бібліотеки, а також бази

даних «**Polpred.com**», яка забезпечена рубрикатором по 26 галузям, огляд ЗМІ по 235 країнам з щоденним оновленням новин та ін.».

Як додаток до звіту представлено прекрасно оформлений фотозвіт–презентацію про інформаційно–масову та культурно-просвітницьку діяльність НБ ХДАУ та с.-г. бібліотек об'єднання.

Змістовні звіти як головні бібліотеки Територіальних об'єднань надіслали також: **Львівський національний аграрний університет, ХНАУ ім.В.В.Докучаєва, Таврійський державний агротехнологічний університет, інш.**

2. ПІДСУМКОВІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ МЕРЕЖІ.

Динаміка загальної кількості працівників у 21 бібліотеках мережі має стійку тенденцію до зниження. Даний показник характеризувався спадом у період 2008–2014 рр., лише у період 2014–2016 рр. спостерігався підйом. Показники кількості працівників з вищою не фаховою і фаховою освітою також показують зменшення по роках. Загалом маємо негативну картину зниження кількості бібліотечних працівників в мережі за останнє десятиріччя. Можливо зменшення кількості бібліотечних працівників, як з вищою фаховою, так і вищою не фаховою, пояснюється комп'ютеризацією бібліотечних технологій. Але скоріше всього мабуть його можна пояснити зменшенням фінансування бібліотек, як загалом, так і в середовищі університетської освіти. Динаміка змін показників за 4 роки представлена на рис. 1.

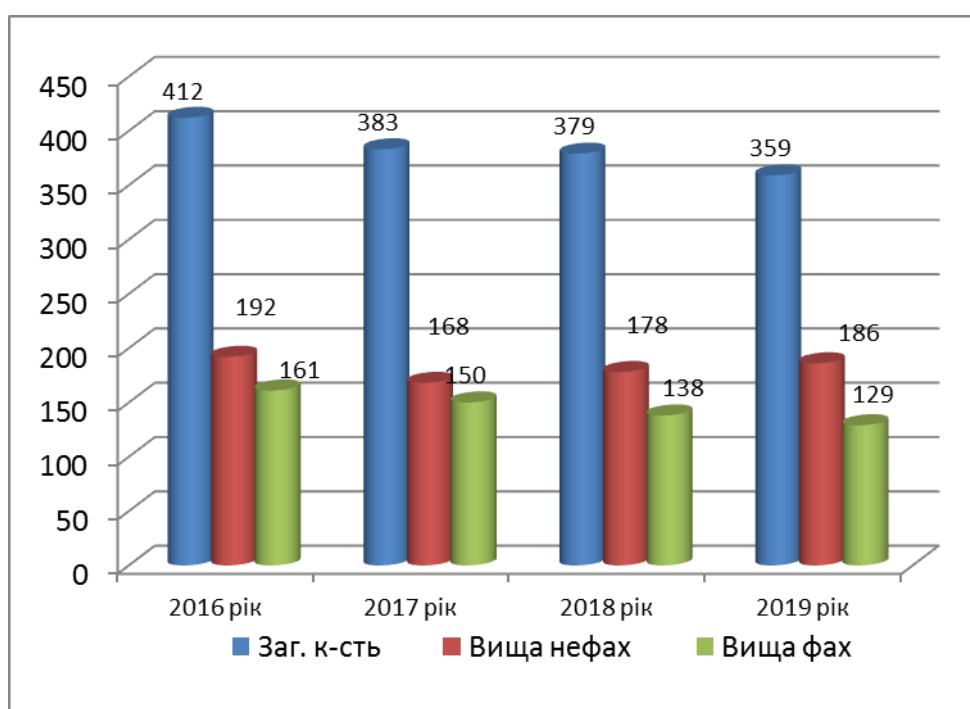

Рис. 1. Кількість працівників у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV рівнів акредитації (2016–2019 рр.), осіб

Загальний фонд мережі бібліотек у період 2016–2019 рр. має тенденцію до зростання (310845 од., або 3,6 %). В той же час показник нових надходжень літератури має більш складну поведінку—у 2019 р. зменшення надходжень порівняно з 2016 роком у 2017–2018 рр., і навіть у 2019 р. (рис.2).

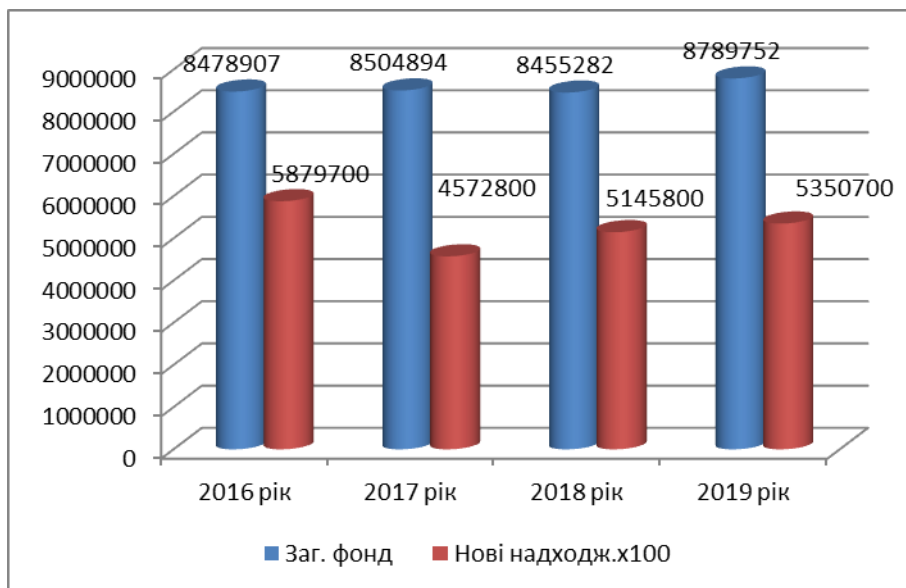

Рис 2. Загальний фонд та нові надходження у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV рівнів акредитації за 2016–2019 рр., документів

Показники «рідкісні і цінні видання» у розглянуті роки перевищують планові (рис. 3). Разом з тим спостерігається тенденція до зменшення показника «рідкісні і цінні видання» у 2019 р. порівняно з 2016 р. на 15916 од., або на 2,3 %.

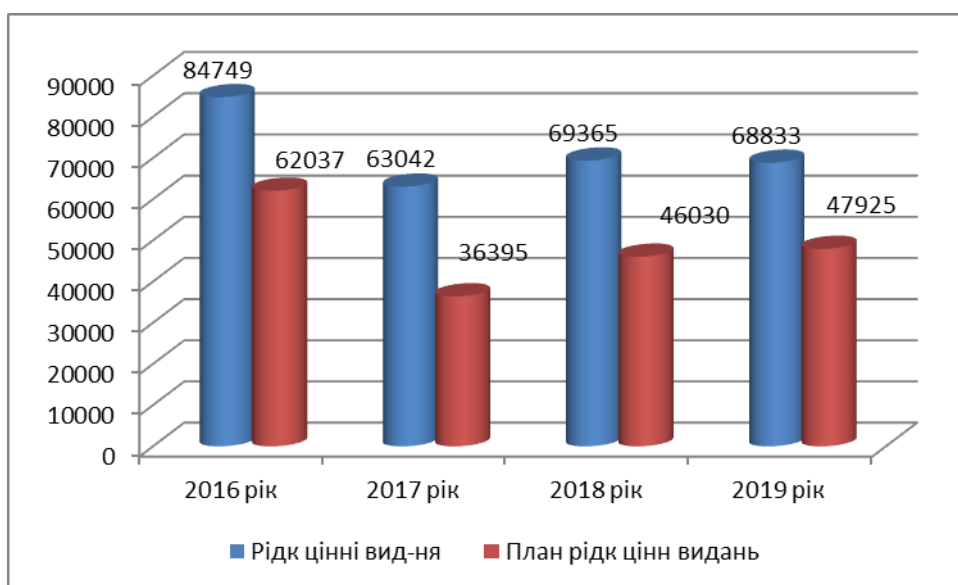

Рис. 3. Фонд рідкісних і цінних видань у бібліотеках

аграрних ВНЗ III–IV рівнів акредитації за 2016–2019 рр., документів

Показники «кількість наукових тем» і «кількість наукових статей у бібліотеках» загалом корелюють між собою (рис. 4, 5). Більшій кількості наукових тем відповідає більша кількість статей. Але у 2018 р. спостерігається деякий спад цих показників відносно 2017 і 2016 рр. – і кількості наукових тем і кількості наукових статей. У 2019 р. спостерігається рост кількості тем. Звітні показники в обох випадках більші за планові.

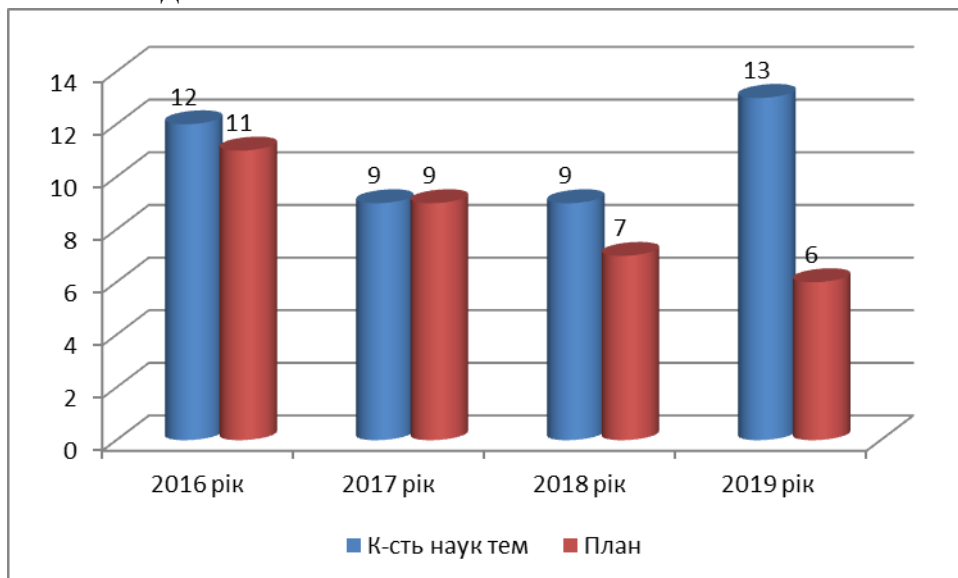

Рис. 4. Кількість наукових тем у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV рівнів акредитації за 2016–2019 рр.

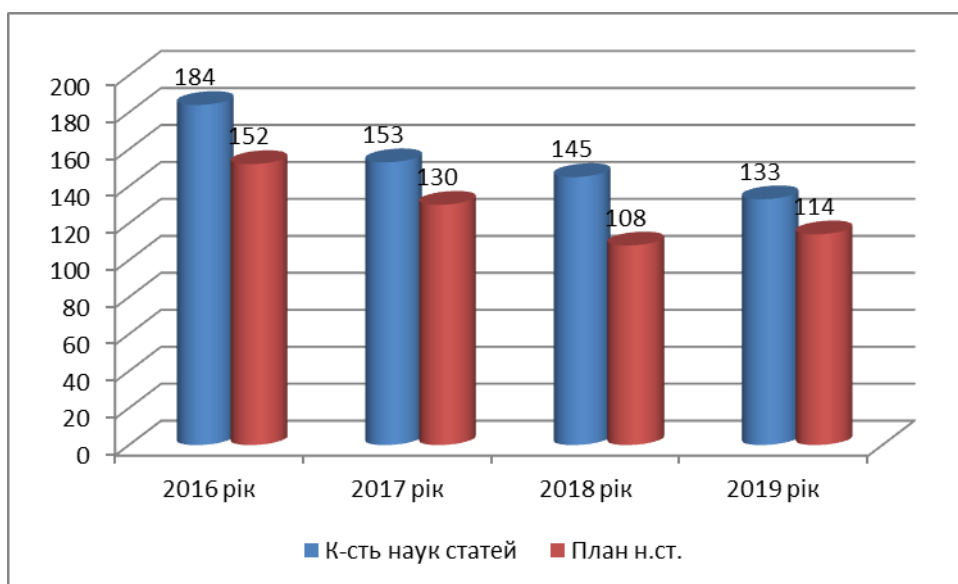

Рис. 5. Кількість наукових статей у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV рівнів акредитації (2016–2019 рр.)

Показник «кількість комп'ютерів» зазнав деякого спаду у 2017 р. з показника 564 комп'ютер у 2016 р. до 538 од 2017 р. але підріс до 588 од у 2018 р. (рис. 6). У 2019 р. показник кількості комп'ютерів дещо зменшився порівняно з попереднім 2018 р. Маємо перевиконання планових показників у розглядувані роки.

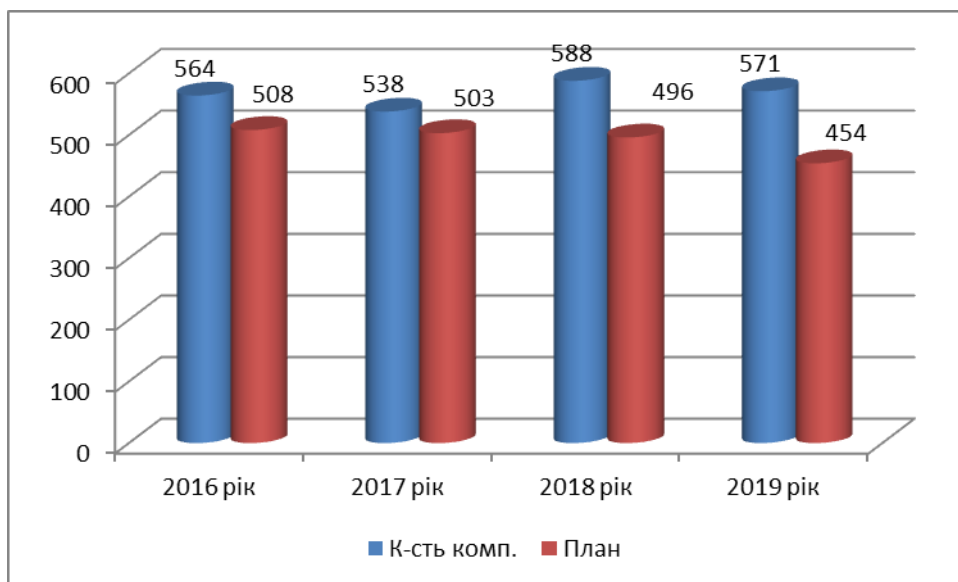

Рис. 6. Загальна кількість комп'ютерів у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV рівнів акредитації (2016–2019 рр.), одиниць

2. ОЦІНКА ВИКОНАННЯ ПЛАНУ У 2019 Р.

Оцінка виконання плану мережею здійснювалась за інтегральними показниками з використанням програми Excel, яка дозволяє обчислювати сумарні показники по мережі, як звітні, так і планові. У звітному 2019 р. кількість зареєстрованих користувачів всіма підрозділами бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. зменшилась порівняно з планом відповідно на 4606, а обслужених зменшилась на 283 осіб. Кількість відвідувань збільшилась на 267560, а кількість виданих документів зменшилась порівняно з планом на 801250. Інші звітні показники обслуговування користувачів у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV р. а. в 2019 р. також зазнали змін (табл. 1), не виконано план по кількості користувачів, обслужених всіма підрозділами бібліотек (283).

На 2020 р. заплановано зменшення всіх показників обслуговування користувачів відносно звітних за 2019 р.

Таблиця 1

Обслуговування користувачів у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2020 р.)

Показники	Од. обліку	План на 2019 р.	Звіт за 2019 р.	План на 2020 р.	Відхилення звіт/план 2019 р. (+, -)	План 2020 р. у % до звіту 2019 р. (+, -)
Кількість зареєстрованих користувачів	Користувач	126898	122292	121616	-4606	-1
із них: науковці, викладачі	-//-	6730	7800	6473	1070	-17
- студенти	-//-	98102	103596	93721	5494	-10
- спеціалісти	-//-	3746,00	3991	3378	245	-15
- інші	-//-	9335	12225	8421	2890	-31
Кількість користувачів, обслужених всіма підрозділами бібліотеки	Користувач	301356	301073	287266	-283	-5
Кількість відвідувань	Відвід	3463888	3731448	3448628	267560	-8
Кількість виданих документів	Прим.	8467195	7665945	7783387	-801250	2
в т.ч. навчальної літератури (для б-к ВНЗ)	Прим.	5927703	5928128	5187430	425	-12

План виконання показників електронної доставки документів у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV р. а. у 2019 р., Планові показники МБА та

ЕДД на 2020 р. менші за звітні 2019 р., за виключенням «сторінок електронних копій» (+43,6 %) (табл. 2).

Таблиця 2

МБА та ЕДД (електронна доставка документів) в бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2020 р.)

Показники	Од. обліку	План на 2019 р.	Звіт за 2019 р.	План на 2020 р.	Відхилення звіт/план 2019 р. (+, -)	План 2020 р. у % до звіту 2019 р. (+, -)
МБА та ЕДД (електронна доставка документів)		0	0	0		
К-ть абонентів МБА		119	143	123	24	-14
К-ть абонентів ЕДД		107	138	135	31	-2
К-ть документів отриманих із інших бібліотек	Прим.	695	881	733	186	-17
у т.ч. сторінок електронних копій	Стор.	202	786	202	584	-74
К-ть виданих документів іншим бібліотекам	Од.	400	815	425	415	-48
у т.ч. сторінок електронних копій	Стор.	5352	5778	8297	426	43,6

Сумарні по мережі середньостатистичні показники діяльності бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. у 2019 р. всі без виключення збільшилися, порівняно з планом. На 2020 р. заплановано їх зменшення відносно звітних за 2019 р. (табл. 3).

Таблиця 3

Середньостатистичні показники діяльності бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2020 р.)

Показники	Од. обліку	План на 2019 р.	Звіт за 2019 р.	План на 2020 р.	Відхилення звіт/план 2019 р. (+, -)	План 2020 р. у % до звіту 2019 р. (+, -)
Читаність		1152	1479	1165	326	-21
Книгозабезпеченість	Прим.	1258	1605	1352	347	-16
Книгозабезпеченість підручниками (для б-к ВНЗ)		690	952	740	262	-22
Обертаність		21	13171	19	13150	-100

Загальна кількість інформаційно-масових заходів бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. у звітному 2019 р. збільшилася, порівняно з плановим завданням 2019 р., на 57 од., у тому числі виставки, перегляди літератури – на

373 од., віртуальні виставки – на 21 од., інші масові заходи на допомогу навчально-виховному процесу – на 131 од. Дні інформації, науки, кафедри, спеціаліста, аспіранта – на 54 од. На 2020 р. заплановано зменшення всіх показників інформаційно-масової та культурно-просвітницької діяльності бібліотек відносно звітних показників 2019 р. (табл. 4).

Таблиця 4

Інформаційно-масова та культурно-просвітницька діяльність бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2020 р.)

Показники	Од. обліку	План на 2019 р.	Звіт за 2019 р.	План на 2020 р.	Відхилення звіт/план 2019 р. (+, -)	План 2020 р. у % до звіту 2019 р. (+, -)
Загальна кількість інформаційно-масових заходів	захід	3435	3492	3401	57	-3
Із них: виставки, перегляди літератури	-//-	2005	2378	2078	373	-13
Кількість віртуальних виставок		209	230	229	21	0
дні інформації, дні науки, дні кафедри, дні спеціаліста, дні аспіранта, інше	-//-	288	342	310	54	-9
інші масові заходи на допомогу навчально-виховному процесу (бібліографічні огляди, чит. конференції, прем'єри, презентації, вітальні, літ.-муз. вечори, виховні години, клуби, інше)	-//-	765	896	791	131	-12

По семи показникам довідково-інформаційного обслуговування користувачів (кількість виконаних бібліографічних довідок: тематичних, індексовано документів (УДК, ББК), в автоматизованому режимі, науково-допоміжні, бібліографічні списки літератури, ...) у бібліотеках аграрних ВНЗ III–IV р. а. в 2020 р. маємо зростання порівняно з планом. По інших показниках маємо, на жаль, невиконання плану, тобто зменшення показників. На 2020 р. заплановано зменшення майже всіх показників довідково-інформаційного обслуговування відносно звітних за 2019 р., окрім показника «діяльність бібліотек на допомогу інформаційній культурі користувачів» (табл. 5).

Таблиця 5

**Довідково-інформаційне обслуговування у бібліотеках
аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2020 р.)**

Показники	Од. облік у	План на 2019 р.	Звіт за 2019 р.	План на 2020 р.	Відхилен ня звіт/план 2019 р. (+, -)	План 2020 р. у % до звіту 2019 р. (+, -)
Кількість абонентів ДОК	Осіб	302	295	290	-7	-2
Кількість абонентів ВРІ	Осіб	634	614	663	-20	8
Кількість виконаних бібліографічних довідок, всього		317568	312714	301779	-4854	-3
у т.ч. тематичних		123597	131654	120675	8057	-8
у т.ч. за індексовано документів (УДК, ББК)		23111	26638	23470	3527	-12
Виконано в автоматизованому режимі		56573	62330	59398	5757	-5
у т.ч. віртуальною довідковою службою		1406	867	1362	-539	57
Науково-бібліографічні посібники:	Всього шт.	333	247	249	-86	1
науково-допоміжні (ретроспект., галузеві, темат., поточні, біобібліографічні) бібліографічні покажчики	-//-	63	70	61	7	-13
бібліографічні списки літератури (інформаційні, тематичні, рекомендаційні)	-//-	885	865	820	-20	-5
Діяльність бібліотек на допомогу інформаційній культурі користувачів		2326	2326	2326	0	0
Проведення занять з використання традиційних інформаційних та електронних ресурсів	Годин	1472	1459	1378	-13	-6
Індивідуальні та групові консультації з бібліографічного розшуку документів та методики оформлення списків використаної літератури	Заг. кількість	52365	77035	75298	24670	-2
Інформацій про бібліотеку в установах та засобах масової інформації (преса, телебачення, радіо)	Шт.	336	296	271	-40	-8

У розділі «Формування бібліотечного фонду» (табл. 6) надходження документів (всього) у бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. в 2018 р. збільшилось порівняно з планом на 53507 примірників. Кількість книг зменшилась – на 2239 од. Документів на змінних носіях збільшилось на 262 од.

Кількість вибулих документів з основного фонду збільшилась відносно плану на 326016 од., з обмінного фонду – збільшилась на 3402 од.

План на 2020 р. передбачає зменшення надходження всіх видів документів порівняно зі звітними показниками 2018 р. (табл. 6).

Таблиця 6

**Формування бібліотечного фонду у бібліотеках
аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2020 р.)**

Показники	Од. обліку	План на 2019р.	Звіт за 2019 р.	План на 2020 р.	Відхилення звіт/план 2019 р. (+, -)	План 2020 р. у % до звіту 2019 р. (+, -)
Надходження документів – всього	Прим.	48200	53507	49755	53507	-7
· із них: книги (примірників)	-//-	28187	25948	24351	-2239	-6
· книг (назв)		9712	16068	10694	6356	-33
державною мовою (примірників)		21482	32621	23384	11139	-28
іноземними мовами (примірників)	-//-	3388	5330	3401	1942	-36
у т.ч. російською мовою (примірників)		1998	3901	1706	1903	-56
· періодичних видань (примірників)	-//-	12980	12735	12034	-245	-6
· періодичних видань (назв)		950	2969	924	2019	-69
державною мовою (примірників)		9972	11064	8432	1092	-24
іноземними мовами (примірників)		1686	725	1585	-961	119
у т.ч. російською мовою (примірників)	-//-	1033	5156	1357	4123	-74
· електронні видання – примірників		9908	9386	10425	-522	11
· електронні видання – назв		1484	2263	1255	779	-45
у т.ч. документів на змінних носіях	-//-	211	473	191	262	-60
Вибуло документів: - з основного фонду	Прим.	46484	372500	42191	326016	-89
- з обмінного фонду	-//-	12668	9266	7049	-3402	-24

Показник загального фонду мережі (всі види літератури) станом на 01.01.2019 р. порівняно з планом збільшилось на ≈1,037 млн. примірників.

Збільшення спостерігається також по всіх складових фонду, окрім «періодичні видання» – зменшення на 932911 прим. На 2020 р. заплановано зменшення загального фонду бібліотек ВНЗ III–IV р. а. на 9 % (табл. 7).

Таблиця 7

**Загальний бібліотечний фонд у бібліотеках
аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2020 р.)**

Показники	Од. обліку	План на 2019 р.	Звіт за 2019 р.	План на 2020 р.	Відхилення звіт/план 2019 р. (+, -)	План 2020 р. у % до звіту 2019 р. (+, -)
Загальний фонд на 01.01.2018 року	-//-	7752444	8789752	8017162	1037308	-9
· книги (всього)	-//-	6121809	6901416	6086118	779607	-12
у т.ч. іноземні	-//-	2407253	2749223	2358014	341970	-14
· періодичні видання (всього)	-//-	1563366	630455	966166	-932911	53
у т.ч. іноземні	-//-	187555	224146	180612	36591	-19
електронні видання – примірників/назв		46121	45719	46799	-402	2
· нормативно-виробничі документи, ДОСТи, каталоги	Од. зб.	172509	228433	172029	55924	-25

У структурі фонду бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. у 2018 р. спостерігається збільшення, порівняно з планом, основного фонду (на 1,58 млн. од.), у т.ч. цінних і рідкісних видань (на 59,29 тис. од.), а також навчальної літератури (на 0,349 млн. од.). На 2019 р. заплановано зменшення всіх показників, окрім обмінного фонду. (табл. 8).

Таблиця 8

**Структура фонду бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а.
(станом на 01.01.2020 р.)**

Показники	Од. облік у	План на 2019 р.	Звіт за 2019 р.	План на 2020 р.	Відхилення звіт/план 2019 р. (+, -)	План 2020 р. у % до звіту 2019 р. (+, -)
· основний (всього)	-//-	6019247	7603041	6333102	1583794	-17
у т.ч. – цінні, рідкісні видання	-//-	45430	104722	47926	59292	-54
· обмінний (всього)	-//-	298128	88622	295130	-209506	233

навчальна література (для бібліотек ВНЗ)	-//-	3697687	4047225	3632579	349538	-10
---	------	---------	---------	---------	--------	-----

Кількість придбаних (передплачених) баз даних (БД) у бібліотеках ВНЗ III–IV р. а. в 2020 р. більша, порівняно з планом, на 41 од.; на 2020 р. не заплановано їх збільшення.

Загальна кількість бібліографічних записів у БД збільшилась на 283631, а в електронний каталог (ЕК) збільшилася на 246963 од. На 2020 р. заплановано зменшення цих показників відповідно на 13 і 77 %.

Кількість оцифрованих документів за 2018 р. збільшилася відносно плану на 811 примірників, кількість сторінок зменшилась на 14966, кількість яких заплановано зменшити у 2019 р. відповідно на 33% і 9 % (табл. 9).

Таблиця 9

**Бази даних (БД) й електронні ресурси в бібліотеках аграрних ВНЗ
III–IV р. а. (станом на 01.01.2020 р.)**

Показники	Од. обліку	План на 2019 р.	Звіт за 2019 р.	План на 2020 р.	Відхи- лення звіт/план 2019 р. (+, -)	План 2020 р. у % до звіту 2019 р. (+, -)
Кількість придбаних (передплачених) БД	Од.	38	43	41	5	-5
із них повнотекстових БД		22	33	28	11	-15
Кількість БД текстового доступу		30	32	34	2	6
Ресурси відкритого доступу, БД		629	714	690	85	-3
Власних БД	БД	150	150	154	0	3
Загальна кількість баз даних (БД)		316	329	311	13	-5
Загальна кількість бібліографічних записів у БД	Запис	2772703	3056334	272392 3	283631	-11
Введено бібліографічних записів за звітний період (за рік) у БД	-//-	139193	171964	114359	32771	-33
Загальна кількість записів ЕК	-//-	2227147	2474110	240355 2	246963	-3
Введено записів за звітний період (за рік) в ЕК	-//-	146598	129989	277152	-16609	113
Кількість звернень до ЕК		3772841	3734609	238132 0	-3038232	224
Кількість оцифрованих документів за рік	Прим.	291	1080	316	789	-71

у т.ч. сторінок		115771	105299	104890	-10472	0
Інтернет для користувачів	К-ть	5167	299	169	-4868	-43

У 2018 р. по кількості організованих семінарів, конференцій план виконано; по інших показниках даного розділу (табл. 10) також. На 2020 р. заплановано зменшення згаданих показників діяльності бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. (табл. 10).

Відвідування бібліотек аграрних ВНЗ з метою надання їм методичної та практичної допомоги у 2018 р. зменшилося відносно плану на 7 осіб.

Кількість наукових тем (з № держ. реєстрації), які бібліотеки аграрних ВНЗ III–IV р. а. проводить самостійно, або беруть участь у наукових дослідженнях установ, в 2019 р. залишилась на рівні планового показника (9 тем). На 2020 р. не заплановано збільшення кількості розроблюваних бібліотеками тем.

Кількість наукових праць, опублікованих працівниками досліджуваних бібліотек у 2019 р., склала 133 од., що більше, порівняно з планом, на 19 од. Однак планом на 2019 р. передбачено зменшення наукових публікацій відносно 2018 р. на 19 % (табл. 10).

Таблиця 10

Науково-методична, науково-дослідна та видавнича діяльність бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. (станом на 01.01.2020 р.)

Показники	Од. обліку	План на 2019 р.	Звіт за 2019 р.	План на 2020 р.	Відхилення звіт/план 2019 р. (+, -)	План 2020 р. у % до звіту 2019 р. (+, -)
Організація семінарів, конференцій та ін.	Кількість	35	144	41	109	-72
Проведено практикумів, стажувань	-//-	34	66	57	32	-14
Надано методичних консультацій	-//-	1064	1441	1111	377	-23
Розробка інструктивно-методичних матеріалів	Стор.	1427	1676	1158	249	-31
Відвідування бібліотек з метою надання їм методичної та практичної допомоги		82	89	87	7	-2

Кількість наукових тем (з № держ. реєстрації), які проводить бібліотека самостійно, або бере участь у наукових дослідженнях установи, закладу	-//-	6	13	4	7	-69
Кількість наукових статей, публікацій, тез підготовлених працівниками бібліотеки	-//-	114	133	108	19	-19

Загальна площа приміщень бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. у 2018 р. склала 29797,79 м², що більше, порівняно з планом. Також збільшено площу приміщень для зберігання бібліотечних фондів (на 2657 м²). Планом на 2019 р. передбачено зменшення обох згаданих показників на 24 і 29 %, порівняно з 2018 р. (табл. 11).

Планові показники технічного оснащення (кількість комп'ютерів, сканерів, апаратів для копіювання) дещо перевиконані.

На 2019 р. заплановано невелике зменшення усіх показників розділу.

Таблиця 11

**Матеріально-технічна база бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а.
(станом на У 01.01.2020 р.)**

Показники	Од. обліку	План на 2019 р.	Звіт за 2019 р.	План на 2020 р.	Відхилення звіт/план 2019 р. (+, -)	План 2020 р. у % до звіту 2019 р. (+, -)
Загальна площа в т.ч.	м ²	25733,79	30672,79	26571,89	4939	-13
Для зберігання фондів	м ²	12000,61	14873,61	10204,41	2873	-31
Загальна кількість читальних залів	Чз	75	89	70	14	-21
Загальна кількість місць	місць	4820	5510	4885	690	-11
Кількість комп'ютерів (вказати типи)	Шт.	454	571	491	117	-14
Кількість сканерів	-//-	46	54	48	8	-11
Кількість апаратів для копіювання	-//-	52	62	49	10	-21

В таблиці 12 представлено показники кадрового складу бібліотечної мережі. Загальна кількість працівників бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. в 2019 р. склала 376 осіб, що більше, порівняно з планом, на 90 осіб (у т.ч. бібліотечних – на 91 осіб). Планом на 2020 р. передбачено їх зменшення

відносно рівня 2019 р. на 22 %. Кількість осіб, які навчалися в аспірантурі та докторантурі у 2018 р. – 4 особи і співпадає з плановим показником. менша за планову на 1 особу, планом на 2020 рік передбачається 3 особи. (табл. 12).

Потреба в підвищенні кваліфікації працівників бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. станом на 01.01.2019 р. склала 38 осіб, що на 12 осіб більше порівняно з планом. У 2020 р. планується деяке зменшення кількості осіб, які потребують курсів підвищення кваліфікації, відносно 2019 р.

Станом на 01.01.2020 р. кількість працівників бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. з вищою фаховою інформаційно-бібліотечною освітою збільшилася відносно плану на 39 осіб, а в 2020 р. цей планується значне їх зменшення на 31 %.

Зміна чисельності працівників бібліотек аграрних ВНЗ з вищою нефаховою, середньою спеціальною і загальною середньою освітою, порівняно з планом, у 2018 р. була незначною (зменшилася лише на 4 особи). Однак у 2020 р. їх кількість відносно 2019 р. також планується зменшити (табл. 12).

Таблиця 12

Кадровий склад бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р.а. (2020 р)

Показники	Од. обліку	План на 2019 р.	Звіт за 2019 р.	План на 2020 р.	Відхилення звіт/план 2019 р. (+, –)	План 2020 р. у % до звіту 2019 р. (+, –)
Загальна кількість працівників	Праців.	285,5	376	298	90,5	-21
· із них: бібліотечних працівників	-//-	265,5	355,5	276,5	90	-22
· наукових співробітників бібліотеки	-//-	0	1	0	1	-100
у т.ч. у штаті інших підрозділів	-//-	9	24	9	15	-63
Склад за освітою:	-//-	6	7	6	1	-14
- вища фахова (інформаційно-бібліотечна)	-//-	92	131	90	39	-31
- вища не фахова (інша)	-//-	157	196,5	157	39,5	-20
- середня спеціальна (фахова)	-//-	26,5	40,5	27,5	14	-32
- загальна середня	-//-	10	15	12	5	-20
Склад за стажем:	-//-	6	6	6	0	0
- до 5 років	-//-	47	77	63	30	-18
- від 5 до 10 років	-//-	38	51	39	13	-24
- від 10 до 30 років	-//-	95,5	128,5	91,5	33	-29
- від 30 до 40 років	-//-	49	87	55	38	-37
- понад 40 років	-//-	9,00	21	8	12	-62
Наявність наукового ступеня, почесного звання тощо	-//-	9	14	8	5	-43
Навчання в аспірантурі, докторантурі	-//-	4	2	4	-2	100

Потреба в підвищенні кваліфікації	-//-	26	38	28	12	-26
-----------------------------------	------	----	----	----	----	-----

Склад працівників бібліотек аграрних ВНЗ III-IV р.а. за стажем і за освітою представлено на діаграмах рис. 7 і 8 станом на 1.01. 2020 р.

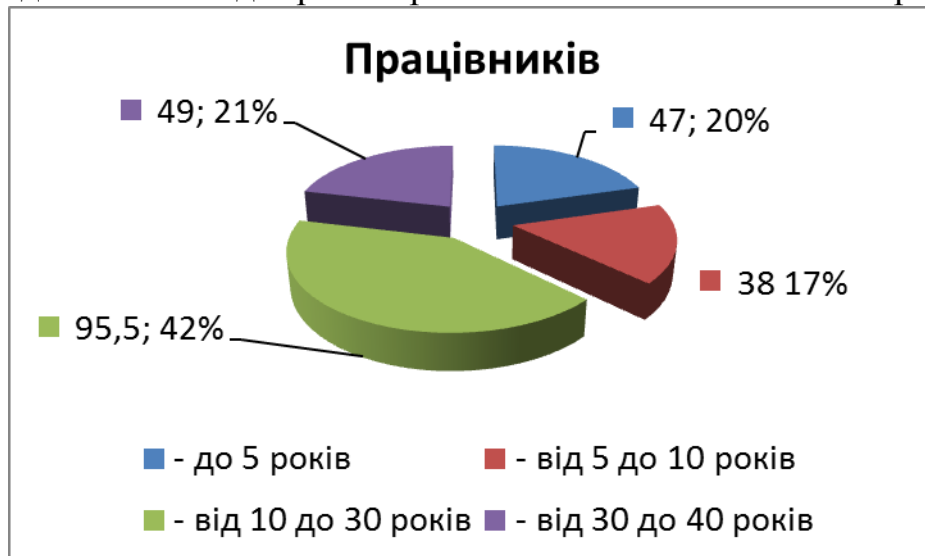

Рис. 7 Склад працівників бібліотек мережі аграрних ВНЗ III-IV р.а. за стажем (2020 р)

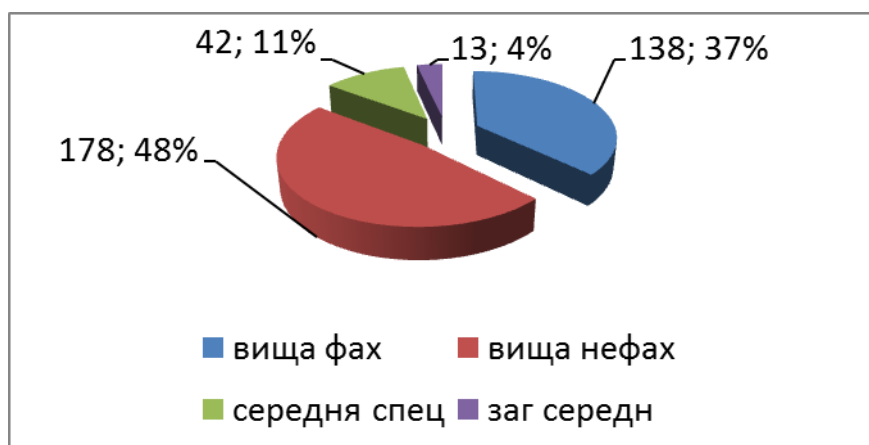

Рис. 8 Склад працівників бібліотек аграрних ВНЗ III-IV р.а. за освітою (2020 р)

На рисунках 9–22 наведено статистичні показники бібліотек мережі у розрізі окремих бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. станом на 01.01.2020 р.

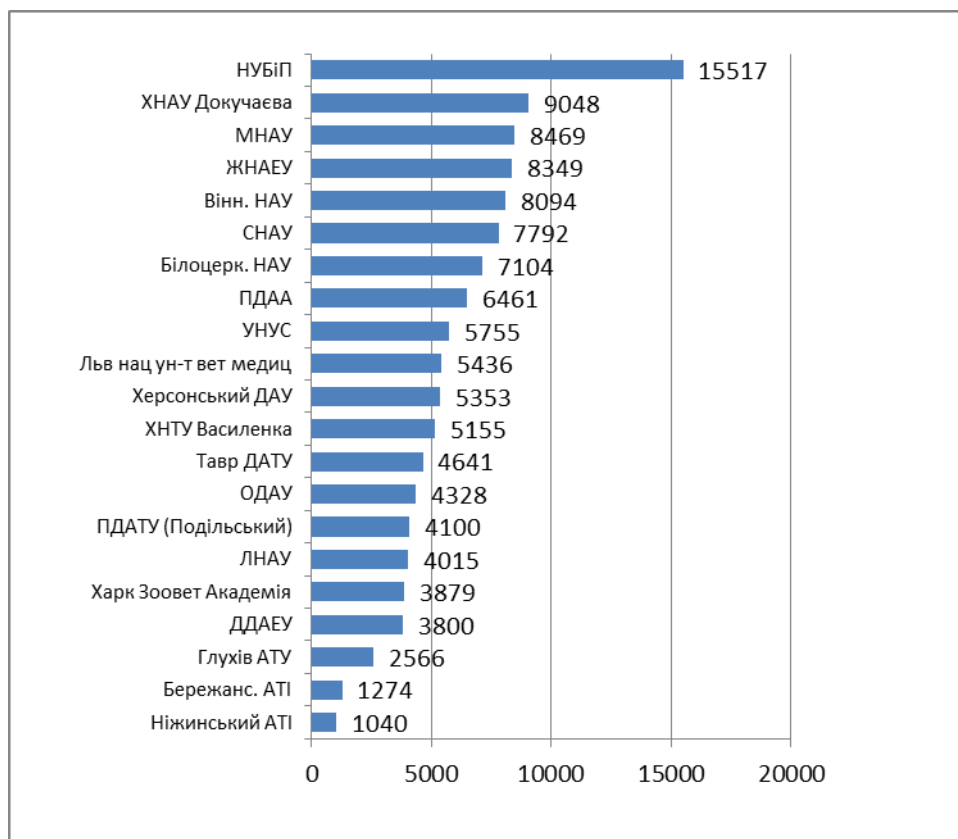

Рис 9 Кількість зареєстрованих користувачів

Рис. 10 Кількість обслугованих користувачів

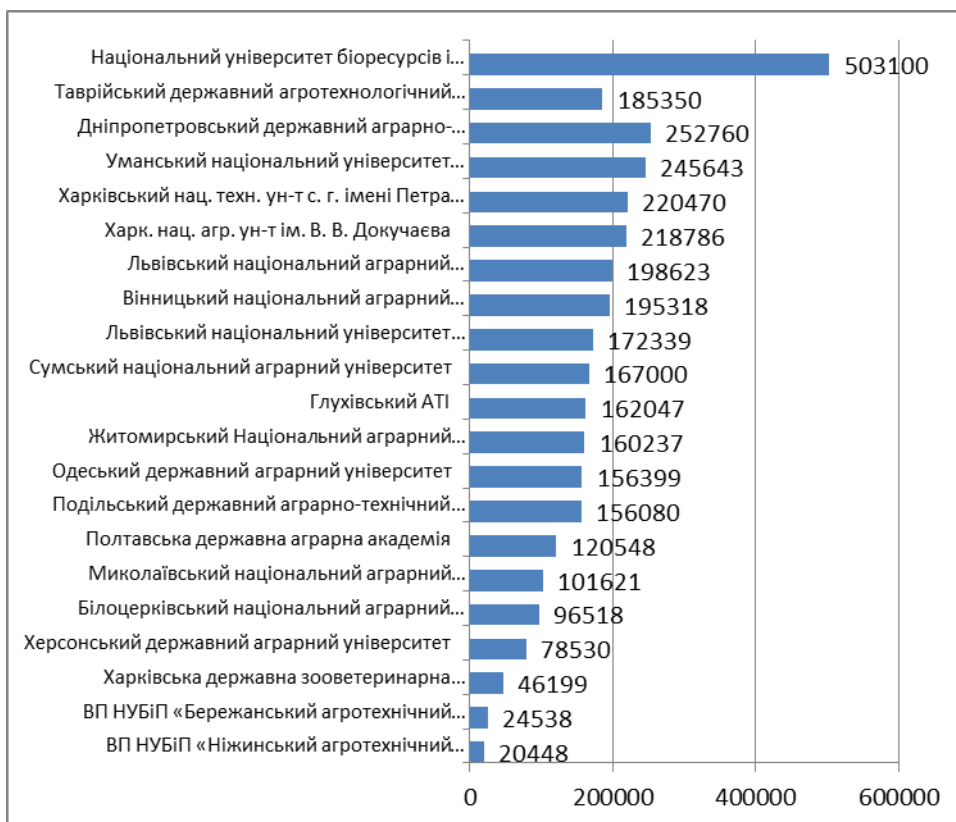

Рис 11 Кількість відвідувань

Рис 12. Видано документів

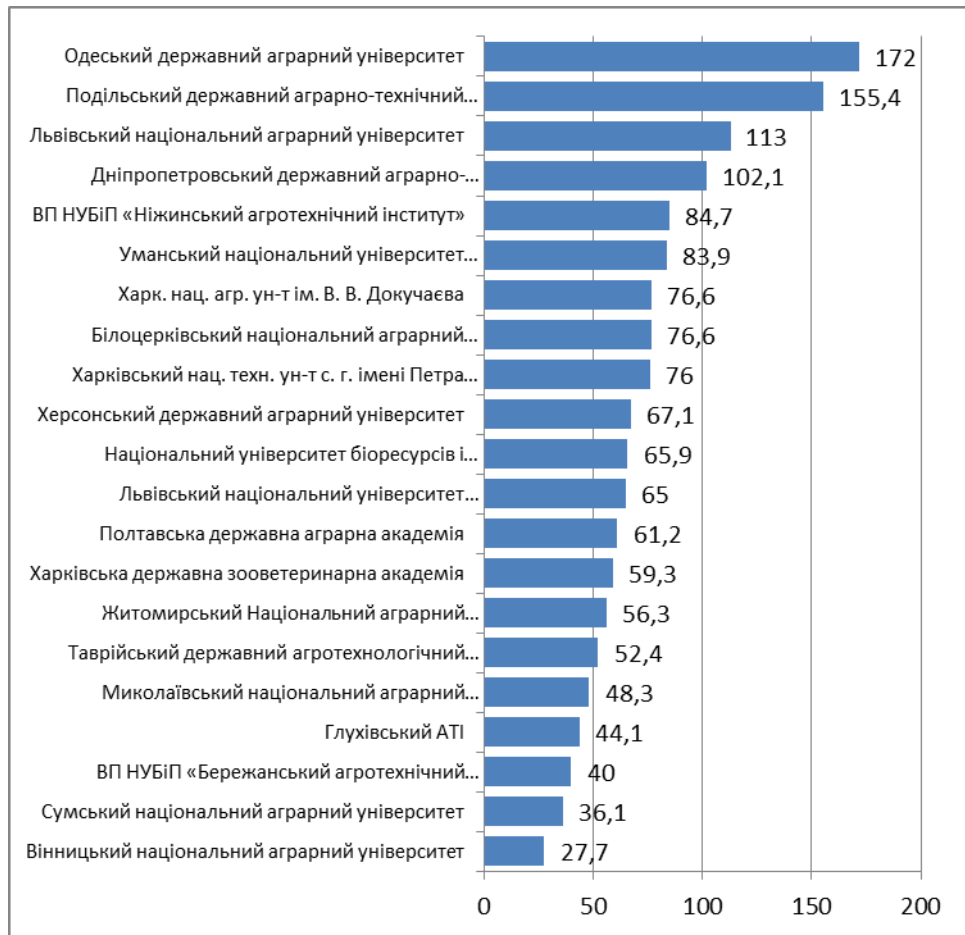

Рис 13 Книгозабезпеченість

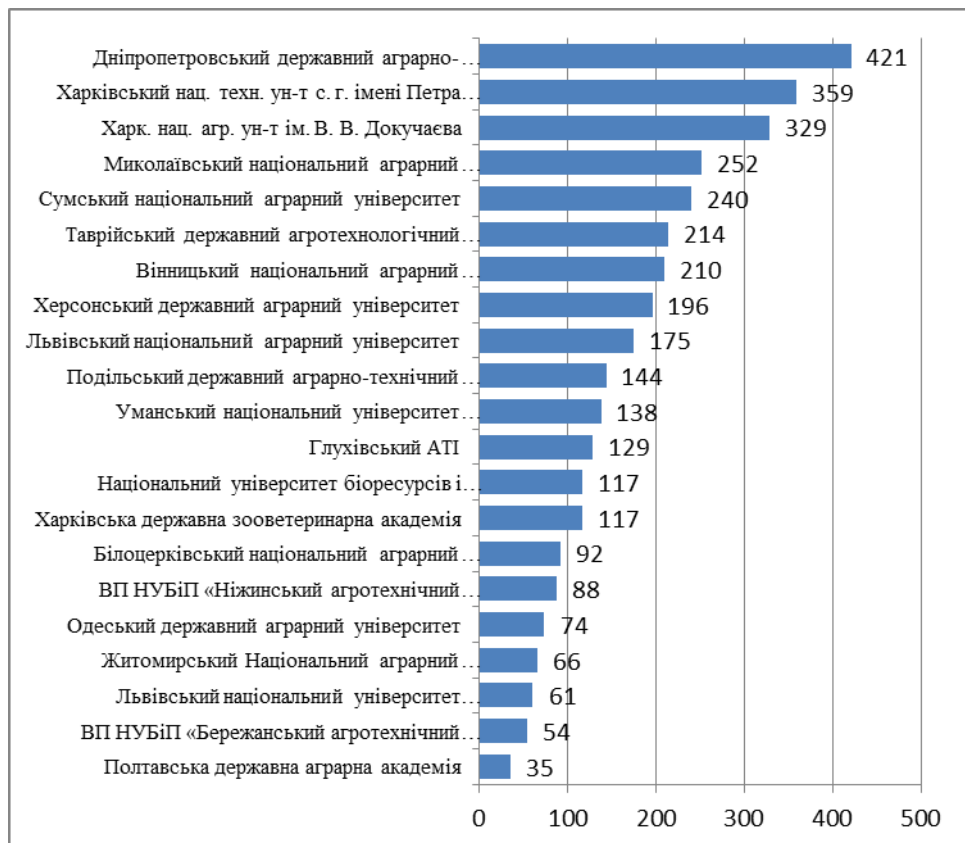

Рис 14 Загальна кількість інформаційно-масових заходів

Рис 15 Загальна кількість працівників

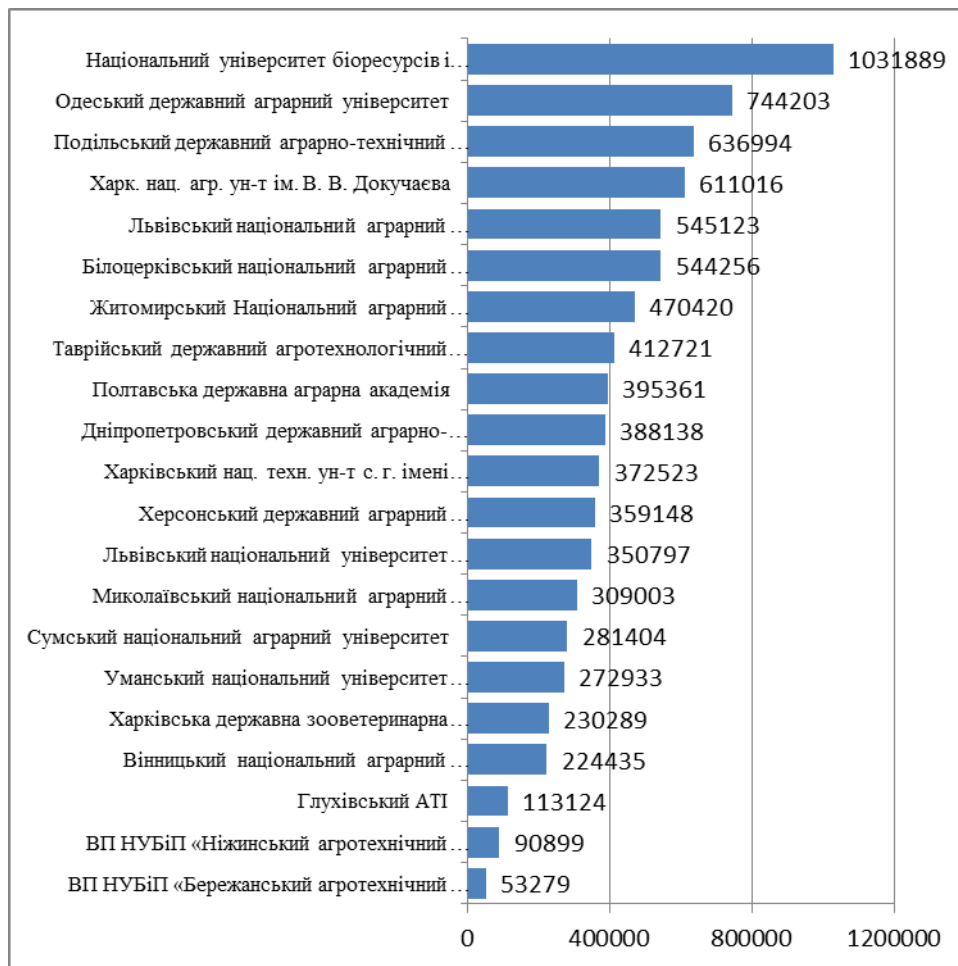

Рис 16 Загальний фонд бібліотек
ВИСНОВКИ І ПОБАЖАННЯ.

Особливістю сучасного стану бібліотек є той факт, що їх «основним «відвідувачем» став користувач віддалений, котрий звертається до неї з усіх точок світу. Бібліотекар істотно збагатив свої компетенції, перетворився на інформацієзнавця, дослідника електронного контенту, інформаційних каналів, потоків, мереж»¹. *Аналіз звітів і планів діяльності наукових бібліотек мережі аграрних університетів 3-4 р.а. дає підстави стверджувати, що у більшості бібліотечних працівників сформувався розуміння «Орієнтації на «життя в цифрі».* Цей вислів взято з доповіді Почесного генерального директора Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського на Міжнародній науковій конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація: Актуальні тенденції у цифрову епоху», яка відбулась 8–10 жовтня 2019 р. у НБУВ (<http://nbuv.gov.ua/node/4918>). Він зазначив: «Орієнтація на «життя в цифрі» уже стала для бібліотечної сфери стратегічно важливим вибором. ... Проте бібліотеку цифрової епохи не слід уявляти однобічно – тільки як збір, обробку, використання електронних ресурсів, місце виходу в Інтернет. Поряд із цифровою інформаційною продукцією, яка, безумовно, масштабно розширюватиметься, у ній зберезуться і матимуть попит рукописи, книги,

¹ Oleksii Onyshchenko (2020). Adapting Libraries to "life in digits". *Library journal [Bibliotečnij visnik]*, (1) 3-8. (In Ukrainian). - http://bv.nbuv.gov.ua/doc/bv_2020_1_3

газети, журнали та інші «постояльці» традиційних бібліотечних фондів. Бібліотека, яка хоче відповідати вимогам плюралістичного суспільства, має поєднувати, гармонізувати в собі всі види інформаційних ресурсів на всіх видах носіїв інформації. Її майбутнє забезпечить багатовидове ресурсне багатство, де, безумовно, цифрова інформація переважатиме. У цифровому середовищі бібліотека зможе повноцінно функціонувати, якщо вона сама буде цифровізованим цілим...».

В свою чергу директор ННСГБ НААН, академік НААН В.А.Вергунов на цій же конференції зазначав: «Невід'ємною частиною сучасного розвинутого суспільства є розвиток нових парадигм інформаційного й методичного забезпечення освіти й науки, а саме розбудова того, що ми називаємо е-освіта, е-наука... Інформаційні ресурси є сьогодні стратегічним ресурсом поряд із фінансовими, енергетичними та іншими й слугують забезпеченню цивілізованої інформаційної єдності. Сучасна наукова бібліотека здатна якісно змінювати традиційні підходи до інформаційно-бібліотечного обслуговування, використовуючи наявні інформаційні ресурси і бази даних, формуючи нове електронне інформаційне середовище шляхом створення колекцій електронних ресурсів, відцифрування рідкісних видань наукової та навчальної літератури, надаючи доступ до репозитаріїв та світових інформаційних ресурсів... Темпи інформатизації стають все швидшими, і нині бібліотеки опинились в епіцентрі історично сформованого конфлікту між Гутенбергом та Інтернетом,... Проте трансформація їх з розвитком Інтернету і цифрових технологій, інтегрування у безмежний інформаційний світ, який створює більші можливості бібліотечного забезпечення для користувачів інформації, неминучі». В.А.Вергунов також зазначив важливість питання і окреслив проблеми оцифрування бібліотечного фонду Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН як пріоритетного напрямку його збереження та репрезентації [1].

Нам видається доцільним побажати працівникам бібліотек звернути увагу на висловлювання вищезгаданих авторитетів, видатних вчених і знавців бібліотечної справи.

На протязі останніх років в наукових бібліотеках аграрних університетів отримали подальший розвиток нові підходи до роботи в основних напрямках їх діяльності: інформаційне-бібліотечне обслуговування користувачів, довідково-бібліографічне та інформаційне забезпечення, культурно-просвітницька діяльність, інформаційно-масові заходи, електронне забезпечення, формування та збереження фонду, інш. Слід відзначити велику, важливу і відповідальну роботу кращих бібліотек мережі, які надіслали окрім основних також змістовні, інформаційно наповнені, гарно оформлені звіти Територіальних об'єднань сільськогосподарських бібліотек, які вони очолюють. Це бібліотеки: Львівського НАУ (директорка доцент Пинда Л.А.), Дніпровського ДАЕУ (директорка Братчик А.Г.), Таврійського ДАТУ (директорка Білоцька О.М.), Харківського НТУСГ (директорка Ніколаєнко Н.М.), Харківського НАУ ім. Докучаєва (дир. Довгалюк С.А.), Миколаївського НАУ (дир. Пустова О.Г.), Херсонського ДАУ (дир. Смирнова І.О.), інш.

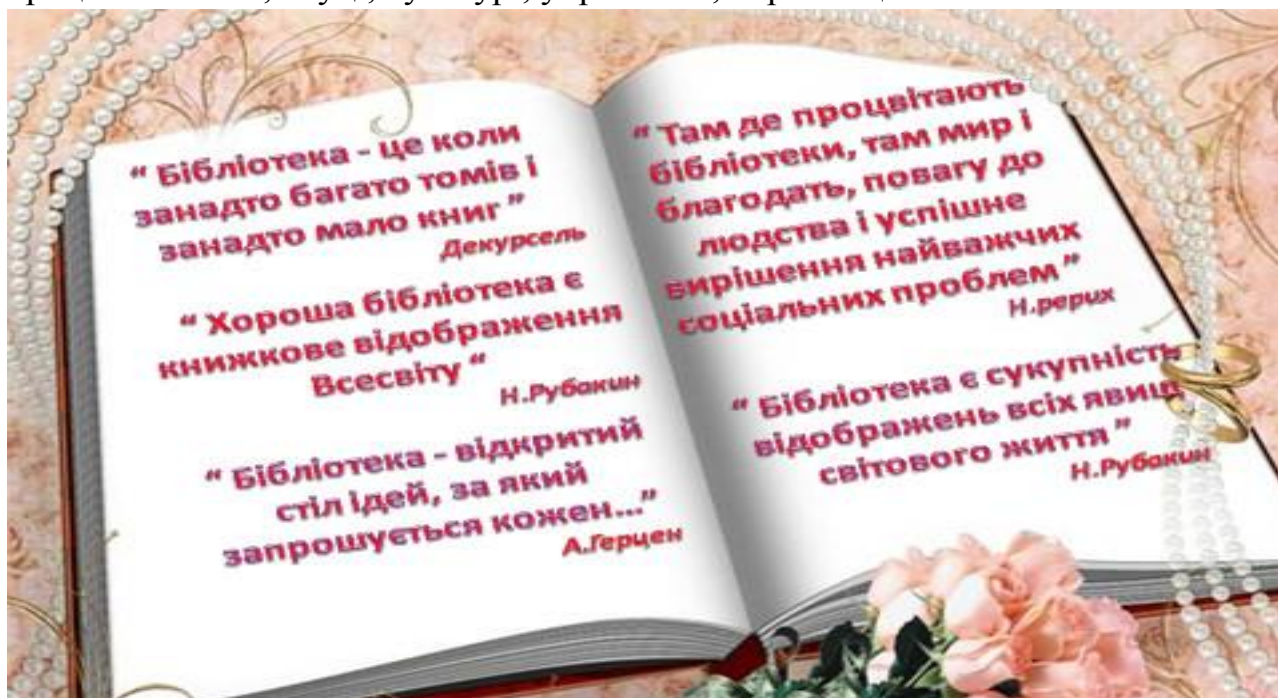
Аналіз сайтів бібліотек мережі, а всі бібліотеки мають сайти або сторінку на сайті університету, свідчать про те, що всі вони відповідають тезі про «життя в цифрі». Найкращі сайти мають бібліотеки університетів: ХНАУ ім. В. Докучаєва, ХНТУСГ ім. П.Василенка, Таврійського ДАТУ, Дніпровського ДАЕУ, Миколаївського НАУ, Сумського НАУ. В поточному році бібліотека Бережанського агротехнічного інституту (завідувачка Трач Наталія Михайлівна) значно покращила і збагатила сторінку бібліотеки на сайті Інституту.

І на сайтах, і в текстах звітів бібліотек ідеології «життя в цифрі» нині відповідають сторінки сайтів і назви розділів, такі як «Електронні ресурси НБ», «Інституційний депозитарій університету», «Бібліометрика», «Електронний каталог», «Наукометричні бази даних», «Сектор комп'ютерного забезпечення», «Віртуальні виставки», і навіть «Портал дистанційного навчання Moodle», і інш. Бібліотеки давно вже розглядаються як інформаційні центри. Звичайно, *головною метою роботи* наукових бібліотек аграрних ВНЗ III–IV р. а. залишається якісне й оперативне бібліотечно-бібліографічне та інформаційне обслуговування користувачів, сприяння формуванню їх світогляду, духовного розвитку шляхом популяризації кращих зразків літератури та мистецтва. Серед основних напрямів роботи бібліотек були : розширення діапазону інноваційних форм, методів бібліотечно-обслуговування користувачів; комплектування бібліотечного фонду документами на всіх видах носіїв інформації; оперативне створення бібліографічно-інформаційних продуктів з актуальної тематики та інш. Збережена тенденція останніх років, пов'язан з відповідальним ставленням бібліотечних працівників до законодавчих і нормативних актів Верховної Ради, Постанов і Розпоряджень Уряду і Указів Президента України.

НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЗВІТІВ БІБЛІОТЕК АГРАРНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ I-II РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ ЗА 2019 РІК

I. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ БІБЛІОТЕК

Бібліотека, як середовище формування інтелектуальних та інформаційних ресурсів суспільства покликана накопичувати, синтезувати та пропонувати користувачам інтелектуальний інформаційний продукт на всіх носіях інформації. Нині цей продукт посідає провідне місце у світі і визначатиме формування професійних знань, інтелектуального ресурсу, всі найголовніші процеси в освіті, науці, культурі, управлінні, виробництві.

Бібліотека є інформаційною основою науково-освітнього простору нашого вузу, від якої значною мірою залежить рівень навчання та наукових досліджень. Як скарбниця знань вона активно популяризує розвиток аграрного виробництва, освіти, культури, забезпечуючи вільний доступ до джерел інформації та реалізуючи право кожного читача на їх отримання.

Водночас із підтримкою нових освітніх напрямків, бібліотека забезпечує збереження та відновлення національної духовності, історії, тобто допомагає виконати завдання вищого навчального закладу – сформувати національну еліту, яка б зберігала і примножувала інтелектуальний потенціал держави.

Виходячи з цього, працівники бібліотеки вбачають основним завданням якісно, повно і оперативно надавати потрібну інформацію своїм користувачам з будь-яких джерел, бути активними посередниками між читачем та інформацією (Із звіту Бобринецького коледжу ім. В.Поріка Білоцерківського національного аграрного університету).

На сучасному етапі в роботі по організації обслуговування користувачів бібліотека в 2019 році керувалася:

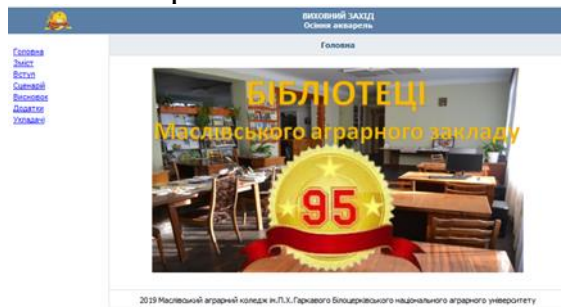
Конституцією України;
Законом України “Про бібліотеки і бібліотечну справу”;
Законом України “Про внесення змін до Закону України “Про бібліотеки і бібліотечну справу”; Державною Програмою збереження бібліотечних та архівних фондів; Указом Президента України №334/2015 «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді»; Наказом Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641 «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах»; Наказом Міністерства культури і туризму України від 03.04.2007 р. №22 „Про затвердження Інструкції з обліку документів, що знаходяться в бібліотечних фондах”; Постановою Кабінету Міністрів України від 22 березня 2017 р. № 177 «Про припинення використання Бібліотечно-бібліографічної класифікації та впровадження Універсальної десяткової класифікації»; Положеннями Європейської Конституції та Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Виходячи з цього, основними напрямками роботи бібліотеки в 2019 році були: забезпечення інформацією навчально-виховного процесу; всебічне сприяння підвищенню методичної майстерності викладачів шляхом пропаганди педагогічної літератури та інформації про неї; формування інформаційної культури користувачів бібліотеки; виховання любові до книги, культури читання, вміння користуватись бібліотекою, а також забезпечення різноманітного змісту навчального процесу; дотримання Європейських цінностей, інтеграція у Європейське співтовариство; національно-патріотичне виховання студентів в бібліотеці як вимога часу; утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України; культивування ставлення до солдата як захисника Вітчизни, Героя; виховання у студентів поваги до національних символів (Герба, Прапора, Гімну України), Конституції України, Законів України, свідомого ставлення до обов'язків людини і громадянина; удосконалення роботи по відродженню національної культури, вихованню здорового способу життя; екологічне виховання: боротьба з споживацьким ставленням до природних ресурсів; популяризація та впровадження в життя української мови, української літератури, літератури з питань освіти, історії і культури українського народу, національно-культурних і духовних надбань нашого народу; допомога у розширенні знань з питань краєзнавства: виховання любові до рідного краю, пробудження інтересу до історії та сучасних проблем Батьківщини; повага до прав людини; рівність всіх перед законом; готовність захищати суверенітет і територіальну цілісність України; формування і збереження фонду; впровадження сучасних технологій.

Основними завданнями бібліотека вважала:

продовження впровадження в практику роботи бібліотеки Універсальної десяткової класифікації; створення умов для творчого, інтелектуального і духовного розвитку; перетворення системи каталогів і картотек в засіб

оперативного та всебічного розкриття фондів; координацію роботи із громадськими організаціями, навчальними закладами, музеями; продовження роботи по комплектуванню, залучення різних джерел поповнення фонду; роботу по організації бібліотечного фонду; створення позитивного іміджу бібліотеки. (Із звіту Кропивницького коледжу механізації сільського господарства).

Діяльність книгозбірні у 2019 р. проходила під знаком Року бібліотеки Маслівського навчального закладу у зв'язку з відзначенням 95-річчя від дня її заснування. До цієї дати було організовано та проведено низку заходів. Як скарбниця знань вона активно популяризує розвиток аграрного виробництва, освіти, культури, забезпечуючи вільний доступ до джерел інформації та реалізуючи право кожного читача на їх

отримання.

Рис. 1. Електронна книга «Бібліотеці Маслівського аграрного закладу-95»

За звітний період пріоритетними напрямками діяльності бібліотек вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації незалежно від регіону розташування були:

- формування бібліотечного фонду до профілю навчального закладу та інформаційних потреб користувачів;
- створення і забезпечення систематичного ведення довідково-бібліографічного апарату використовуючи як традиційні так і комп'ютерні носії інформації.
- пропагування та розкриття за допомогою книг та інших документів зміст загальнолюдських цінностей історичної, наукової та культурної спадщини, ідеї національного державотворення;
- забезпечення повного, якісного та оперативного бібліотечно-бібліографічного та інформаційного обслуговування студентів, педагогічний колектив, співробітників, та інших категорій читачів на основі широкого доступу до бібліотечних фондів та світових інформаційних ресурсів;
- сприяння вихованню гармонійної, морально-досконалої і високо освіченої особистості, фахівця свідомого громадського обов'язку;
- прищеплення читачам інформаційної культури, любові до книги та дбайливе ставлення до неї, до технічних засобів й обраної професії;
- координування діяльності бібліотеки з іншими бібліотечно-інформаційними установами.

Перешкодами на шляху стали недостатня матеріальна забезпеченість. Незважаючи на перепони, статистичні показники про діяльність бібліотек та

звітність за 2019 р. є позитивними. Бібліотеки презентували накопичені фонди як традиційними методами, так і застосовували новітні прогресивні методи.

Більшість бібліотечних мереж зосереджували свої зусилля на забезпеченні всебічного навчально-виховного процесу. З аналізу звітів помітно, що бібліотеки стали справжніми інформаційними центрами інтелектуального розвитку, осередками культури, системоутворюючими комплексами з продукування нових знань. Основними завданнями бібліотек аграрних вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації стала популяризація бібліотечно-бібліографічних знань, сприяння вивченню першоджерел класиків сільськогосподарської науки, профільної української та зарубіжної літератури, надання допомоги в самоосвіті, забезпечення функціонування української мови, як державної, впровадження електронних ресурсів, сприяння ширшому формуванню правових знань студентів, вихованню активної громадянської позиції, усвідомлення необхідності вивчення краєзнавства та етнографії вітчизни.

Головними пріоритетами діяльності бібліотек вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації стало обслуговування читачів, створення для них комфортної робочої зони. Робота цього плану велася за трьома напрямками: накопичення інформаційних ресурсів, їх популяризація та організація бібліотечного простору з використанням сучасного дизайнерського оформлення. Бібліотеки справляються з переліченими завданнями на належному рівні.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗВІТНОСТІ БІБЛІОТЕК У 2019 РОЦІ

Рівень підготовки звітної інформації спонукає відмітити естетичне оформлення та виклад матеріалу, багатоманітність бібліотечних заходів, креативність бібліотекарів.

В таблиці нижче подано картину надходження звітів з областей України. Із 108 бібліотек аграрних навчальних закладів I-II рівня акредитації за 2019 рік відзвітувало 88.

Табл. 1. Звітування бібліотек вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації за 2019 р.

№ п/п	Назва Області	К-ть в області	Назва	Не звітували за 2019 р.
1.	Вінницька	1	Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького НАУ	Xxxxxxxxxx
2.		2	Верхівський сільськогосподарський коледж Вінницького НАУ	
3.		3	Технологічно-промисловий коледж Вінницького НАУ	
4.		4	Іллінецький аграрний коледж Вінницького НАУ	
5.		5	Ладижинський коледж Вінницького НАУ	
6.		6	Немирівський коледж будівництва та архітектури	xxxxxxxxxxxx

7.		7	Могилів-Подільський технолого-економічний коледж Вінницького НАУ	
8.		8	Тулчинський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	XXXXXXXXXX
9.		9	Чернятинський коледж Вінницького НАУ	
10.	Волинська	1	Володимир-Волинський агротехнічний коледж	
11.		2	Горохівський коледж Львівського НАУ	
12.		3	Рожищенський коледж Львівського університету ветеринарної медицини та біотехнологій	
13.	Дніпровська	1	Верхньодніпровський коледж Дніпровського ДАЕУ	
14.			Коледж електрифікації Дніпровського ДАЕУ	XXXXXXXXXXXX
15. xx		2	Технологічний коледж Дніпровського ДАЕУ	
16.		3	Нікопольський коледж Дніпровського ДАЕУ	
17.		4	Новомосковський коледж Дніпровського ДАЕУ	
18.		5	Ерастівський коледж Дніпровського ДАЕУ	
19.	Донецька	1	Донецький технікум Луганського НАУ	
20.		2	Костянтинівський технікум Луганського НАУ	
21.	Житомирська	1	Верхівнянська філія Житомирського агротехнічного коледжу	XXXXXXXXXX
22.		2	Будівельний коледж Житомирського НАУ	XXXXXXXXXXXX
23.		3	Житомирський агротехнічний коледж	
24.		4	Житомирський технікум землевпорядкування Житомирського НАЕУ	
25.		5	Малинський лісотехнічний коледж	
26.		6	Новочорторийський державний аграрний технікум	
27.	Закарпатська	1	Мукачівський аграрний коледж	
28.	Запорізька	1	Бердянський коледж Таврійського ДАТУ	
29.		2	Василівський коледж Таврійського ДАТУ	
30.		3	Мелітопольський коледж Таврійського ДАТУ	
31.		4	Ногайський коледж Таврійського ДАТУ	XXXXXXXXXX
32.		5	Оріхівський коледж Таврійського ДАТУ	
33.		6	Івано-Франківський коледж Львівського НАУ	
34.	Івано-Франківська	1	Рогатинський державний аграрний коледж	
35.		2	Снятинський коледж Подільського ДАТУ	
36.		3	Тлумацький коледж Львівського НАУ	

37.		4	Боярський коледж екології і природних ресурсів	
38.	Київська	1	Технологічно-економічний коледж Білоцерківського НАУ	XXXXXXXXXX
39.		2	Ірпінський економічний коледж	XXXXXXXXXX
40.		3	Маслівський аграрний технікум ім. П.Х.Гаркавого Білоцерківського НАУ	
41.		4	Немішаєвський агротехнічний коледж	
42.		5	Таращанський агротехнічний коледж	XXXXXXXXXX
43.		6	Бобринецький технікум ім.В.Порика БНАУ	
44.		Миколаївська	1	Кропівницький технікум механізації сільського господарства
45.	2		Компаніївський технікум ветеринарної медицини	
46.	3		Олександрійський технікум Білоцерківського НАУ	XXXXXXXXXX
47.	4		Старобільський технікум Луганського НАУ	
48.	Луганська	2	Слов'янський технікум Луганського НАУ	
49.	Львівська	1	Вишнянський коледж Львівського НАУ	
50.		2	Золочівський коледж Львівського НАУ	
51.		3	Екологічний коледж Львівського НАУ	
52.		4	Стрийський коледж Львівського НАУ	
53.	Одеська	1	Вознесенський коледж Миколаївського НАУ	
54.		2	Мигійський коледж Миколаївського НАУ	
55.		3	Новобузький коледж Миколаївського НАУ	
56.		4	Ананівський аграрно-економічний коледж Уманського НУС	
57.		5	Ізмаїльський технікум механізації і електрифікації сільського господарства	
58.		6	Петрівський державний аграрний технікум	
59.		7	Білгород-Дністровський морський рибпромисловий технікум	
60.		8	Білгород-Дністровський коледж природокористування	
61.		9	Одеське морехідне училище рибної промисловості ім. О.Соляника	XXXXXXXXXX
62.	Полтавська	1	Коледж управління і права Полтавської ДАА	
63.		2	Аграрно-економічний коледж Полтавської ДАА	
64.		3	Березоворудський технікум Полтавської ДАА	
65.		4	Ветеринарно-технологічний коледж Полтавської ДАА (Хомутецький)	
66.			Лохвицький технологічний технікум	XXXXXXXXXX

67.		5	Лубенський фінансово-економічний технікум Полтавської ДАА	
68.		6	Хомуцький ветеринарно-зоотехнічний технікум Полтавської ДАА	
69.		7	Хорольський агропромисловий коледж Полтавської ДАА	
70.	Рівненська	1	Мирогощанський аграрний коледж	
71.		2	Млинівський державний технолого-економічний коледж	
72.		3	Рівненський держагро коледж	
73.	Сумська	1	Коледж Сумського НАУ	
74.		2	Маловисторопський коледж Сумського НАУ	
75.		3	Охтирський коледж Сумського НАУ	
76.		4	Путивльський коледж Сумського НАУ	
77.		5	Роменський коледж Сумського НАУ	
78.		6	Борщівський агротехнічний коледж	
79.	Тернопільська	1	Бучацький коледж Подільського ДАТУ	
80.		2	Заліщицький аграрний коледж ім. Є.Храпливого	
81.		3	Вовчанський технікум Харківського НТУСГ	
82.	Харківська	1	Коледж переробної та харчової промисловості Харківського НТУСГ	
83.		2	Красноградський аграрно-технічний коледж	
84. X		3	Липковатівський аграрний коледж	
85.		4	Новокаховський коледж Таврійського ДАТУ	
86.	Херсон-ська	1	Каховський державний агротехнічний коледж	XXXXXXXX
87.		2	Скадовський технікум Херсонського ДАУ	XXXXXXXX
88.		3	Херсонський державний коледжі	XXXXXXXX
89.		4	Кам'янець-Подільський коледж харчової промисловості	XXXXXXXX
90.	Хмель-ницька	1	Коледж Подільського державний аграрно-технічний університет	
91.		2	Новоушицький коледж Подільського ДАТУ	
92.		3	Шепетівський коледж Подільського ДАТУ	
93.		4	Агротехнічний коледж Уманського НУС	
94.	Черкаська	1	Городищенський коледж Уманського НУС	XXXXXXXX
95.		2	Золотоніський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	
96.		3	Тальнівський будівельно-економічний коледж Уманського НУС	

97.		4	Тальянківський будівельно-економічний коледж Уманського НУС	xxxxxx
98.		5	Чигиринський технікум Уманського НУС	
99.		6	Шевченківський коледж Уманського НУС	
100.		7	Кіцманський технікум Подільського ДАТУ	
101.	Чернівецька	1	Хотинський технікум Подільського ДАТУ	xxxxxx
102.		2	Чернівецький коледж будівництва та архітектури Львівського НАУ	
103.		3	Бобровицький коледж економіки та менеджменту ім. О.Майнової	
104.	Чернігівська	1	Борзнянський державний сільськогосподарський технікум	
105.		2	Козелецький технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	
106.		3	Остерський коледж будівництва та дизайну	
107.		4	Прилуцький агротехнічний коледж	
108.		5	Сосницький сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку	

Сумська область уже котрий рік лідирує серед 11 областей (у минулому році також 11), які повністю відзвітувалася у цьому році. Показує повноту інформації, лаконічність викладу, зразкове оформлення звітів. Кожен з 5-ти аграрних закладів області подав всю інформацію у зшитому томі, де звітні документи про роботу бібліотеки доповнено кольоровими фотографіями подій та заходів, вміщено описи виставок, сценарії. Електронний ресурс прикріплений в зошит тому, частково вкладено додатково диски з фото чи сценаріями. Виявляється любов бібліотекарів до справи, навіть такої сухої, як статистичні показники. Мова йде про коледж Сумського НАУ, Маловисторопський коледж ім. П.С.Рибалка, Охтирський, Путивльський, Роменський коледжі Сумського НАУ.

Вступна частина у переважній більшості звітів відповідає вимогам, змістовна, відображає їх загальноприйнятну структуру. Культурно-масові заходи проводилися в кожній установі. Працівники бібліотек знаходять креативні підходи у спілкуванні з молоддю, про що зафіксовано більшою чи меншою мірою в усіх звітах.

Аналіз звітної інформації показав належний фаховий рівень працівників бібліотек, які готували звіти – професійний виклад матеріалу, творчий підхід, ерудицію, компетентність.

III. ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ

У 2019 році пріоритетні функції бібліотек вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації були спрямовані на забезпечення ефективності навчального процесу, оперативного, повного і якісного задоволення інформаційних потреб користувачів, підвищення культури обслуговування із застосуванням новітніх інформаційних технологій.

У роботі з користувачами бібліотеки застосовуються різні методи обслуговування, в т.ч. і груповий, який передбачає видачу підготовлених комплектів літератури в групи. Велике значення має надання усних і письмових довідок у режимі «Запит-відповідь».

Бібліотека коледжу – це науково-інформаційний центр навчального закладу, це основа успішних знань студентів, метою якого є забезпечення інформаційних потреб користувачів через своєчасне інформування. Інформація може надходити як із книги або з підручника, так і з Інтернет ресурсів.

Задоволення інформаційних потреб були основним критерієм у роботі бібліотек. Працівники, які обслуговують читачів виступають на сьогоднішній день у ролі посередників в отриманні інформації.

Організація бібліографічної роботи бібліотек включає в себе:

- планування;
- облік і звітність;
- аналіз виконаної роботи;
- розподіл обов'язків між працівниками;
- система підвищення бібліографічної кваліфікації;
- методичне забезпечення.

Довідково-бібліографічне обслуговування читачів у бібліотеці полягала у своєчасному та оперативному виконанні читацьких запитів і видачі різноманітних довідок; у систематичній роботі по задоволенню поточних і постійно діючих запитів; у популяризації бібліографічних знань.

Успіх бібліографічної роботи залежав від рівня професійної підготовки, глибини знань, тому велике значення надао системі підвищення кваліфікації працівників.

Довідково-бібліографічне та інформаційне обслуговування здійснювалося шляхом проведення бібліографічних оглядів літератури, повідомлень про нові надходження, проведення Днів інформації та Днів спеціаліста. Важливе місце займала організація та оформлення книжкових тематичних виставок та індивідуальних консультацій по роботі з каталогами та картотеками.

Основним напрямком роботи відділу обслуговування та читального залу була культурно-просвітницька робота. Також плідно працювали над довідково-інформаційною роботою, над збереженням фонду бібліотеки, над роботою з боржниками.

Невеличким досягненням у роботі бібліотек є створення власного блогу, де інформували користувачів про нові надходження книг, аперіодики, про масові заходи та новини бібліотеки коледжу, розповідали про любов до книги.

В час високих технологій та інформаційного прогресу, у 2019 році бібліотеку, звичайно ж, відвідало набагато менше читачів, ніж у минулих роках, хоча співробітники створювали оптимальні умови для отримання навчальної та іншої інформації.

Взагалі у бібліотеці обслуговування користувачів здійснювалося диференційовано. Студенти перших курсів денної форми навчання обслуговувались груповим методом, який включав в себе:

- роботу з навчальними планами;
- підбір комплектів навчальної літератури;
- оформлення читацьких документів;
- складання графіків видачі літератури і інформування студентів про порядок видачі;
- запис студентів до бібліотеки;
- видачу літератури.

Під час групового обслуговування при першому відвідуванні бібліотеки студентів першого курсу знайомили з структурою бібліотеки, складом фонду, правилами користування, відповідальністю за збереження отриманої літератури.

Працівниками бібліотеки постійно здійснювався підбір інформації для написання самостійних та контрольних робіт, методичних розробок, для проведення семінарів, наукових конференцій, відкритих уроків.

Для задоволення попиту щодо відсутності в фонді бібліотек літератури працівники бібліотек користувалися системою МБА.

Також у процес бібліотечно-бібліографічного обслуговування запроваджувався досвід інших бібліотек.

Складовою частиною довідково-бібліографічного апарату бібліотеки були алфавітний, систематичний каталоги та картотеки. Планується плановити встановити електронний каталог для задоволення інформаційних, пошукових та довідкових функцій.

Також в інформаційній роботі бібліотек активно використовується Інтернет.

Існують постійно діючі виставки для масового інформування про нові надходження до фонду бібліотеки. Бібліотечно-бібліографічна інформація про нові надходження подається у вигляді списків літератури.

Координація роботи бібліотеки з методичними кабінетами та викладачами коледжу дає можливість удосконалювати бібліографічну та інформаційну роботу, рівень відображення її в ДБА (*Із звіту Технологічно-промислового коледжу ВНАУ*)

Порівнюючи показники обслуговування 2019 року з попередніми показниками, слід відзначити, що кількість користувачів бібліотеки щороку значно зменшується. Це пояснюється розширенням інформаційно-

комунікаційних можливостей студентів, викладачів та співробітників, доступом до Інтернету, індивідуальною передплатою фахових видань та у зв'язку зі зменшенням набору студентів.

Перспективи свого розвитку бібліотеки пов'язують з впровадженням нових інформаційних технологій, зорієнтованих на формування якісного електронного продукту, удосконалення репертуару електронних інформаційних ресурсів, надання швидкого доступу до інформації, подальше підвищення комфортності в обслуговуванні користувачів.

Працюючи в умовах сучасного освітнього середовища, персонал бібліотек намагався максимально задовольнити потреби користувачів бібліотек, які стають більш вимогливими щодо отримання необхідної інформації, адже можливість користуватися сучасними інформаційними технологіями суттєво впливає на одержання якісної вищої освіти.

Крім того бібліотеки активно виконували актуальну на часі соціальну функцію: бібліотека – місце спілкування, місце дозвілля та відпочинку користувачів. Комфорт та затишок у читальних залах створювали атмосферу, яка сприяла доброзичливості, позитивному робочому настрою, бажанню працювати. Це підвищувало престиж бібліотек навчального закладу (*Із звіту Путівльського коледжу СНАУ*).

За оглядами звітів, приходимо до висновку, що бібліотеки застосовували різні форми і методи діяльності, виконували усні та письмові бібліографічні довідки, проводили консультації, укладали бібліографічні покажчики, інформаційні списки, поповнювали записи електронних каталогів, підтримували тісні зв'язки з бібліотеками інших навчальних закладів, науковими центрами, проводили комп'ютеризацію бібліотек та низку масових заходів.

Використовувались традиційні методи обслуговування за допомогою алфавітного, систематичного каталогів, систематичної картотеки статей, довідкового фонду відділу. Бібліотекарами велася та редагувалася реєстраційна картотека періодичних видань, картотека абонентів ВРІ; здійснювалося оперативне інформування користувачів у режимі «запит-відповідь», як традиційним методом, так і за допомогою електронного зв'язку, надання послуг за допомогою веб-сервісу та обслуговування віддалених користувачів, використання бездротового підключення до Інтернет-мережі за технологією Wi-Fi у читальній залі бібліотеки, проходили індивідуальні та групові консультації з питань бібліографії.

Входження в інформаційне середовище визначило нову стратегію діяльності бібліотек, яка виходила за межі фізичного простору через звичне традиційне спілкування. Поява віртуального довідково-бібліографічного обслуговування полегшила доступ до електронного каталогу і дала можливість збільшити кількість користувачів бібліотек. Вихід в Інтернет дав змогу бібліотекам не тільки одержати доступ до всесвітніх сховищ інформації, а й самим влитися у світовий інформаційний простір, створити власну веб-сторінку.

Працівниками бібліотек значна увага зверталася на роботу зі студентами-першокурсниками. Особливий акцент зроблено на виховання любові до книги,

прищеплення навичок бібліотечно-бібліографічної грамотності. За аналізом звітів зроблено висновок, що з метою повного і швидкого пошуку потрібної інформації в кожній бібліотеці систематично проводилося знайомство нових читачів з правилами користування довідково-бібліографічним апаратом. Це допомагало новим читачам, студентам адаптуватися до умов навчання, засвоїти нові методи користування бібліотекою.

Відомо, що навчально-виховний процес, наукова робота, рівень професійної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі залежить від іміджу бібліотеки в закладі. Плідна робота усіх підрозділів та здійснювані ними технологічні процеси, суттєво впливають на рівень обізнаності студентства, визначають активізацію процесів розбудови інформаційного простору та визначення пріоритетів у діяльності бібліотек.

Обслуговування читачів цілеспрямоване на окремого користувача, з різними ступенями знань і вмінь у конкретних питаннях. У плані обслуговування бібліотекарі надавали інформацію з різних джерел – книг, періодики, електронних носіїв, за аудіо-, відео-записами, з доступу до ресурсів комп'ютерних мереж інших бібліотек, архівів тощо. Це у свою чергу підносило рівень обізнаності молоді, населення в цілому, впливало на виробничі та суспільні здобутки країни.

Позитивним у роботі з обслуговування абонентів бібліотек стала активізація багатьох Бібліотечних рад і активів, які вирішували низку дуже важливих організаційних практичних питань планування роботи бібліотек, комплектування та збереження фондів, підготовки та проведення масових заходів, забезпечення сучасною навчальною літературою, пошуків додаткових джерел фінансування, ремонту книжок, списання застарілої, дублетної, втраченої літератури тощо.

Виходячи із положення про інформацію як основний ресурс майбутнього, інформаційні технології прискорюють прогрес в різних галузях науки і техніки, сприяють підготовці фахівців високого рівня, тому працівники бібліотек прагнуть впроваджувати інноваційні методи – електронні бази даних, розробляти веб-сайти або сторінки на сайтах учбових закладів.

Бібліотеки намагалися здійснювати повноцінне інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу, проводити внутрішні екскурсії та бесіди про структуру фонду, роботу в бібліотеці, вивчали інформаційні потреби і читацькі запити. При відсутності затребуваних книг надавали альтернативну інформацію з різних джерел, використовуючи й електронні ресурси. Проводили інформаційно-бібліографічну роботу диференційовано та використовували індивідуальні, групові, масові форми роботи.

Всього у підзвітному році бібліотеками вищих навчальних закладів I–II рівня акредитації за 2019 рік було зареєстровано 67625 користувачів (81439 у 2018 р.), що на 13814 користувача менше. Обслужено 159273 читачів, що майже на 18690 осіб менше, ніж минулого року (177963 у 2018 р.). Із них 45257 студенти (в минулому році ця цифра складала 53792 осіб), що менше на 8545 осіб, ніж у попередньому році. Зареєстровано відвідувань 2 608590 (2795513 у 2018 р.), що на 186923 осіб менше, ніж у попередньому році. Було видано документів

378655 шт. (4875881 за 2018 р.), це на 1089326 менше попереднього року. Із цього 2411710 показника шт. (2712607 за 2018 р.) становить навчальна література. Як бачимо, чисельність їх зменшилась. Одна з причин – відсутнє заочне відділення, та на перший курс денної форми навчання було зараховано меншу кількість студентів. Для наочності, статистика подана нижче у діаграмах.

Рис. 2. Статистичні показники зареєстрованих та обслужених читачів бібліотек.

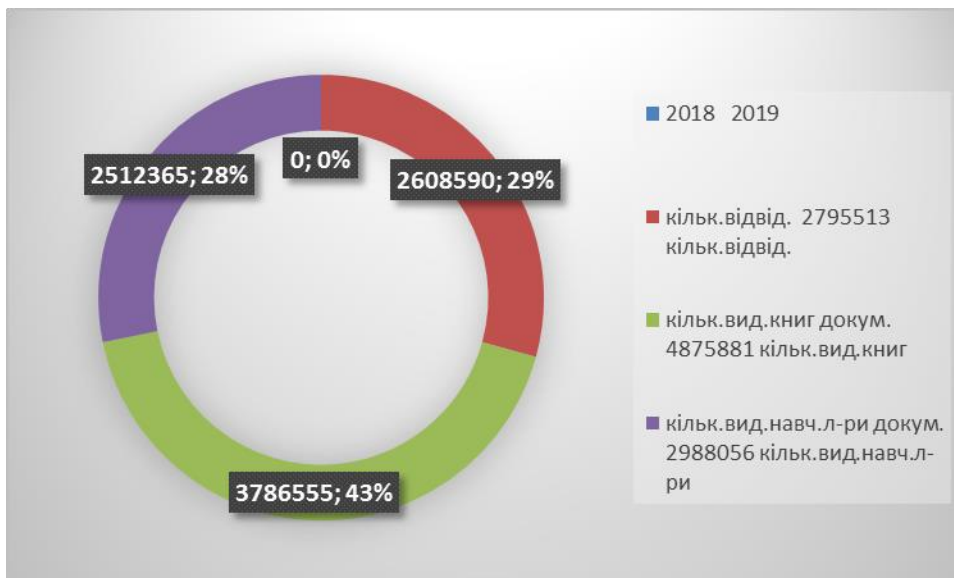

Рис. 3. Статистичні показники відвідувань та видачі книг

Новітні технології в бібліотечному просторі зумовили викладення у вільний доступ електронних ресурсів, серед яких лівова доля припала на оцифровані документи (скановані книги). На превеликий жаль, лише у 8 бібліотеках вищих аграрних закладів I-II рівня акредитації проведено таку операцію. Це на одну менше ніж у попередній рік. Інші – не мають змоги надати книги для

користування загалу електронних користувачів через відсутність у бібліотеці належної техніки для обробки фондів.

Табл. 2. Обслуговування користувачів бібліотеками

№ п/п	Назва	Користувачі, чол.	К-ть обслу ж. чол.	Відвідувань чол.	Видано док. / од.	Читаність / %	Книгозабезпеченість, %	Книгозабезпеченість з підручн., %	Обертаність / рази
1.	Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького НАУ								
2.	Верхівський сільськогосподарський коледж Вінницького НАУ	321	1568	28678	41233	26	117,1		1,1
3.	Технологічно-промисловий коледж Вінницького НАУ	1071	1071	34000	24000	22,4	71,9	71,9	0,3
4.	Іллінецький аграрний коледж Вінницького НАУ	730	1 510	9 814	47670	65,3	68,3	71,4	1,0
5.	Ладижинський коледж Вінницького НАУ	1220	2440	17698	62044	50,8	35,8	32,9	1,4
6.	Могилів-Подільський технологічно-економічний коледж Вінницького НАУ	860	860	19'00	61540	71,6	36,3	28,2	2
7.	Немирівський коледж будівництва та архітектури Вінницького НАУ								
8.	Тулчинський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ								
9.	Чернятинський коледж Вінницького НАУ	865	865	35110	37150	42	39,0		1,1
10.	Володимир-Волинський агротехнічний коледж	760	1245	23916	40529	53	57,3	51,5	0,93
11.	Горохівський коледж Львівського НАУ	1010	1982	19144	46740	24	52,0	36,0	1,0
12.	Рожищенський коледж Львівського Університету ветеринарної медицини та біотехнологій	393	784	22003	38343	49	36,6	36,6	1,3
13.	Верхньодніпровський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	456	912	10553	11218	25	66,8	35,5	0,4
14.	Коледж електрифікації Дніпровського ДАЕУ								
15.	Технологічний коледж Дніпровського ДАЕУ	912	1775	30884	58067	63,6	54,6		0,8
16.	Ерастівський коледж Дніпровського ДАЕУ	519	1637	15854	20480	39,5	84,03	138,5	0,47
17.	Нікопольський коледж Дніпровського ДАЕУ	434	798	3437	7294	19,1	191,8	144,7	0,1
18.	Новомосковський коледж Дніпровського ДАЕУ	645	1200	17146	15655	24	89,9	79,0	0,3
19.	Донецький технікум Луганського НАУ	460	460	6351	28553	62,07	134,71	76,1	0,5
20.	Костянтинівський технікум Луганського НАУ	466	466	1491	4262	9,1	62,4	47,6	0,1
21.	Верхівнянська філія Житомирського агротехнічного коледжу								
22.	Будівельний коледж Житомирського НАЕУ								
23.	Житомирський агротехнічний коледж	2561	5122	101305	137905	53,8	31,1	19,6	1,7

24.	Житомирський технікум землевпорядкування Житомирського НАЕУ	277	1025	24580	21050	50		0,9	0,5
25.	Малинський лісотехнічний коледж	1181	2362	70000	74000	62,7	38,8	36,9	1,6
26.	Новочорторійський державний аграрний технікум	815	815	13096	55987	69	41,5	59,4	1,6
27.	Мукачівський аграрний коледж	1285	2035	79930	97867	48,1	40,8	29,0	1,9
28.	Бердянський коледж Таврійського ДАТУ	700	1420	22294	36785	23,1	77,0	60,0	0,6
29.	Василівський коледж Таврійського ДАТУ	607	1201	12576	37568	61	97,0	70,0	1,0
30.	Мелітопольський коледж Таврійського ДАТУ	638	1276	14604	47979	73	53,0	50,0	1,4
31.	Ногайський коледж Таврійського ДАТУ								
32.	Оріхівський коледж Таврійського ДАТУ	780	1468	16480	32248	41	49,0	43,0	0,8
33.	Івано-Франківський коледж Львівського	1234		9130	28380	26	28,0		1,0
34.	Снятинський коледж Подільського ДАТУ	462	462	4574	6237	9,9	13,5		1,3
35.	Рогатинський державний аграрний коледж	1449	2050	46215	65640	30,7	84,0	32,0	1,1
36.	Тлумацький коледж Львівського НАУ	326	334		846	4,0	100,0	100,0	23,0
37.	Боярський коледж екології і природних ресурсів	617	617	2673	4384	7	65,0	35,0	0,1
38.	Технолого-економічний коледж Білоцерківського								
39.	Ірпінський економічний коледж								
40.	Маслівський аграрний технікум ім. П.Х.Гаркавого Білоцерківського НАУ	732	1464	18805	21819	15,0	41,4	31,5	0,4
41.	Немішайвський агротехнічний коледж	2225	4515	269237		74,9	25,0		1,7
42.	Таращанський агротехнічний коледж								
43.	Бобринецький технікум ім.В.Порика БНАУ	187	349	30403	40933	117,3	84,5	66,9	1,4
44.	Кропівницький технікум механізації сільського господарства	931	1583	36742	57469	61,7	102,0	72,4	0,6
45.	Компаніївський технікум ветеринарної медицини	349	656	7874	14204	40,6	54,9	45,4	0,6
46.	Олександрійський технікум Білоцерківського НАУ								
47.	Старобільський технікум Луганського НАУ	1321	2388	51296	114577	86,7	68,9	66,2	1,3
48.	Слов'янський технікум ЛНАУ	766	766	18813	19251	25,1	78,8	42,8	0,3
49.	Вишнянський коледж Львівського НАУ	487	634	634	634	51	61	60	0,7
50.	Золочівський коледж Львівського НАУ	1008	1106	1273	40942	40,62	63		0,6

51.	Екологічний коледж Львівського НАУ	1022	2044	91987	22659	22,17		60,5	0,4
52.	Стрийський коледж Львівського НАУ	1186	2372	24516	50262	42	56,0	44,5	0,8
53.	Вознесенський коледж Миколаївського НАУ	600	1300 0	20010	39800	55,1	55,0	54,3	1,0
54.	Мигійський коледж Миколаївського НАУ	1522	1765	20050	66900	44	41,0	50,0	1,1
55.	Новобузький коледж Миколаївського НАУ	759	1400	34776	36251	47,7	64,3	45,5	1,0
56.	Ананьївський аграрно-економічний коледж Уманського НУС	550	3000	21800	24000	8	65,0	7,0	0,6
57.	Ізмаїльський технікум механізації і електрифікації сільського господарства	700	1650	18500	16000	23	121,9	85,0	0,2
58.	Петрівський державний аграрний технікум	627	2250	25200	62400	99,5	64,9	64,9	1,5
59.	Білгород-Дністровський морської рибпромисловий коледж	565	585	23964	61225	100	239190	95,0	1,5
60.	Білгород-Дністровський коледж природокористування	752	752	20061	33482	44,5	75,0	72,5	0,6
61.	Одеське морехідний коледж рибної промисловості ім. О.Соляника								
62.	Коледж управління і права Полтавської ДАА	640	753	17176	18058	28	79,0	43,0	0,3
63.	Березоворудський технікум Полтавської ДАА	1270	1270	8589	14368	11,31	48,3	48,3	0,2
64.	Аграрно-економічний коледж Полтавської ДАА	762	1615	21733	28766	17,81	44,4	40,0	0,7
65.	Ветеринарно-технологічний коледж Полтавської ДАА (Хомутецький)	368	736	19350	26350	69	94,0	65,0	0,7
66.	Лохвицький технологічний технікум								
67.	Лубенський фінансово-економічний технікум Полтавської ДАА	428	756	11336	13610	31,8	87,2	71,2	0,4
68.	Хомутецький ветеринарно-зоотехнічний технікум Полтавської ДАА	368	736	19350	26350	69	94,0	65,0	0,7
69.	Хорольський агропромисловий коледж Полтавської ДАА	1029	1129	61787	14856	2,27	65,3	53,1	2,0
70.	Мирогощанський аграрний коледж	1274	1274	56004	66365	45	46,3	50,0	1,0
71.	Млинівський державний технологічно-економічний коледж	432	500	10180	15000	30	40,0	39,0	0,8
72.	Рівненський державний аграрний коледж	2001	3002	95337	11250	56	27,0	23,0	2,0
73.	Коледж Сумського НАУ	725	1997	81310	11320	56,6	76,2	54,8	2,1
74.	Маловисторопський коледж Сумського НАУ	950	1900	56000	75000	39,5	99,4	189,7	1,7
75.	Охтирський коледж Сумського НАУ	558	725	26568	69144	95,4	54,7	81,6	2,3
76.	Путівльський коледж Сумського НАУ	943	1891	61983	11985	63	51,0	29,0	2,4
77.	Роменський коледж Сумського НАУ	1000	3123	60241	97850	97,8	37,3	27,0	2,6
78.	Борщівський агротехнічний коледж	1100	1100	14616	69870	63,5	92,6	53,8	2,1

79.	Бучацький коледж Подільського ДАТУ	1041	2064	41050	80167	77	68,5	38,5	1,2
80.	Заліщицький аграрний коледж ім. Є.Храпливого	1240	4323	68565	65474		93,6	97,2	
81.	Вовчанський технікум Харківського НТУСГ	388	421	15621	21900	56,4	94,8	106,2	0,6
82.	Коледж переробної та харчової промисловості Харківського НТУСГ	822	822	44829	55986	68,11	80,2	55,6	0,9
83.	Красноградський аграрно-технічний коледж	406	760	9300	23050	30,3		170,4	0,9
84.	Липковатівський аграрний коледж	1184	2402	70432	93407	79	105,0		0,7
85.	Новокаховський коледж Таврійського ДАТУ	665	1204	6981	18345	27,58	95,47	25,13	0,3
86.	Каховський державний агротехнічний коледж								
87.	Скадовський технікум Херсонського ДАУ								
88.	Херсонський державний коледж								
89.	Кам'янець-Подільський коледж харчової промисловості								
90.	Коледж Подільського ДАТУ	1036	1934		47648	65	29,0		2,0
91.	Новоушицький коледж Подільського ДАТУ	450	678	9764	25325	56	99,0	54,0	0,6
92.	Шепетівський коледж Подільського ДАТУ	330	330	22000	24000	2	68,0	24,0	73,0
93.	Агротехнічний коледж Уманського НУС	1037	2074	4526	54100	52	36,0	21,0	2,0
94.	Городищенський коледж Уманського НУС								
95.	Золотоніський коледж ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	372	744	14292		47	56,0		0,8
96.	Тальнівський будівельно-економічний коледж Уманського НУС	895	1790	18470	40652	45	42,0	27,0	1,1
97.	Тальянківський агротехнічний коледж Уманського НУС								
98.	Чигиринський технікум Уманського НУС	272	272	5339	11020	23,8	75,3	48,3	0,4
99.	Шевченківський коледж Уманського НУС	405	405	20101	30049	74,2	125,9	117,7	0,6
100.	Кіцманський технікум Подільського ДАТУ	823	823	72360	76845	86,1	64,1	56,2	1,9
101.	Хотинський технікум Подільського ДАТУ								
102.	Чернівецький коледж будівництва та архітектури Львівського НАУ	439	530	12589	30184	69	108,0	83,0	0,6
103.	Бобровицький коледж економіки та менеджменту ім.О.Майнової	900	1670	26340	56545	62,8	62,8	43,0	1,0
104.	Борзнянський державний сільськогосподарський технікум	205	410	13716	18634	45,5	101,6	68,9	2,3
105.	Козелецький технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	378	1101 0	25116	15116	39,9	97,0	100,0	0,4
106.	Остерський коледж будівництва та дизайну	397	1732	35547	40372	20,5	89,0		1,1
107.	Прилуцький агротехнічний коледж	637	637	15028	21837	2,9	102,2	34,2	2,9

108.	Сосницький сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку	163	203	10054	14020	69,06	128,19		0,54
	Всього 2019	6762 5	1592 73	260859 0	378655 5	3958,5	29652, 81	4453, 92	184, 316

IV. ІНФОРМАЦІЙНО-МАСОВА ТА КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА РОБОТА

Наказом Міністра освіти і науки за № 641 від 16 червня 2015 р. затверджено Концепцію «Заходи та методичні рекомендації щодо посилення роботи з національно-патріотичного виховання дітей і молоді».

У Концепції, зокрема, відзначається, що «пріоритетним завданням суспільного поступу, поряд з забезпеченням своєї суверенності й територіальної цілісності, є визначення нової стратегії виховання як багатокомпонентної та багатовекторної системи, яка великою мірою формує майбутній розвиток української держави».

«В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідею розвитку української державності як консолідуючого чинника розвитку українського суспільства та української політичної нації».

«Патріотичне виховання – це складова національного виховання, головною метою якого є становлення самодостатнього громадянина – патріота України, готового до виконання громадянських і конституційних обов’язків».

Складовою ж частиною патріотичного виховання є військово-патріотичне виховання, зорієнтоване на формування у зростаючої особистості готовності до захисту Вітчизни, що є особливим пріоритетом у нинішні часи воєнної загрози для нашої Батьківщини, на що ми у своїй виховній роботі звертаємо особливу увагу.

«Концепція» передбачає досягнення мети патріотичного виховання через здійснення таких виховних завдань:

Утвердження у свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;

Виховання поваги до Конституції України, законів України, державної символіки;

Підвищення престижу військової служби, культивування ставлення до солдата як до захисника вітчизни, як героя;

Усвідомлення взаємозв’язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;

Формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій;

Утвердження гуманістичної моральності, культивування кращих рис української ментальності;

Спонування зростаючої особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму.

Саме ці напрями й покладені в основу системи заходів патріотичного виховання студентів, які здійснюються працівниками бібліотек у тісному зв’язку з кураторами академічних груп, викладачами фахових дисциплін, методичним кабінетом коледжу, краєзнавчим музеєм міста, волонтерськими

організаціями, ветеранськими організаціями, учасниками бойових дій, благодійних рухів тощо.

З метою популяризації кращих здобутків національної культурної і духовної спадщини, героїчного минулого і сучасного українського народу до патріотичного виховання наших студентів активно залучаються учасники бойових дій на Сході України, члени сімей Героїв Небесної Сотні, бійці АТО та члени їхніх сімей, представники культури, мистецтва, науки, які виявляють активну громадянську і патріотичну позицію і спроможні прищепити її студентам.

Пошук форм і методів роботи працівників бібліотеки коледжу із студентами є постійним, динамічним процесом. Відродження духовності – це та першооснова, на якій базується виховна система коледжу. Діє науково - обґрунтований варіант плану роботи бібліотеки, яким передбачено усі виховні заходи на поточний навчальний рік. За звітний період, працівниками бібліотеки разом з викладачами коледжу було проведено виховні та просвітницькі заходи на таку тематику:

Урок пам'яті «Голодомор – помста за свободу».

До Дня Свободи і Гідності: «Ми не зганьбили славу наших предків, нових Героїв дали небесам»

Відкритий виховний захід на тему «Вічна пам'ять - загиблим, честь і слава живим», присвячений патріотизму, людяності, вихованню у молодого покоління, майбутнього України, почуття поваги до рідної землі та людей, які її захищають.

До Всесвітнього дня поезії чергове, березневе зібрання цінителів поетичного слова за участі відомого в Україні і Європі поета, лауреата трьох літературних премій, члена Національної спілки письменників України Поліщука Петра Миколайовича.

До Дня пам'яті та примирення і Дня перемоги «Подвигу народу - жити у віках!»

До Дня вишиванки - театралізоване свято-вистава «Вишиванка – наше майбутнє, наш оберіг».

Презентація книги Петра Олеговича Солтиса (фронтовий щоденник) «370 днів у камуфляжі». Самооборонівець Петро Солтис пробув на війні на Сході України більше року: з осені 2014-го по осінь 2015-го. Відчув і побачив “найгарячіші” моменти воєнного протистояння між Україною і Росією. Він пішов захищати рідну землю добровольцем і з першого по останній день перебування на Сході України вів щоденник, де записував усе, що відчував, що відбувалось навколо нього.

Дня захисника України в коледжі відбулися урочисті заходи, присвячені вшануванню мужності, бойового подвигу та героїзму наших захисників.

Учасники мітингу поклали квіти до пам'ятника героям Великої Вітчизняної війни, що знаходиться на території нашого навчального закладу, Меморіальної дошки - пам'яті випускникам, які за нашу свободу та незалежність віддали найдорожче – своє життя. Учасники дійства тримали у руках портрети

студентів - випускників нашого коледжу, які загинули захищаючи територіальну цілісність і незалежність України, а завідувач бібліотеки Л.Л.Ангарська поіменно згадала кожного Героя, розповівши про життєву долю, бойові заслуги та запропонувала вшанувати пам'ять про них хвилиною мовчання.

Бібліотечний урок «А пам'ять священна...» до 75-тої річниці вигнання нацистських окупантів з України. Запрошені шановані в місті ветерани війни, полковники запасу: Андрій Петрович Поліщук, Віктор Сергійович Кімлач, Михайло Мефодійович Кисленко, а також: Олександр Іванович Безсмертний – голова міської ради ветеранів, Микола Никифорович Бесараб – полковник запасу, методист методичного кабінету.

Виховний захід «Молодь за здоровий спосіб життя».

Театралізований захід «Андріївські вечорниці» і т.ін.

Бібліотека коледжу, як сучасний інформаційно-культурний центр, є важливою складовою у формуванні інформаційної культури користувачів і покликана навчити вмінню шукати, критично оцінювати й ефективно використовувати інформацію у навчальній і подальшій науково-дослідній або професійній діяльності. Бібліотека активно сприяє виконанню одного з основних завдань, яке стоїть перед навчальним закладом, – навчити майбутніх спеціалістів самостійно освоювати нове, добре орієнтуватись в потоці науково-технічної інформації. *(Із звіту Агротехнічного коледжу Уманського НУС).*

Виховання в сучасній молоді патріотизму, любові до рідного краю – важливий нарізок громадянського виховання в бібліотеці Роменського коледжу Сумського НАУ. Це ілюструють проведені наступні виховні години серед студентів I-III курсів:

Історичний урок єднання «Ми єдина держава, ми єдиний народ» (до Дня Соборності України);

Година скорботи «Крути: і сум, і біль, і віна слава» (до Дня пам'яті героїв Крут);

Година-реквієм «Небесна Сотня в вирій полетіла» (до Дня пам'яті героїв Небесної Сотні);

Година пам'яті «У вогні палала рідна Україна» (до Дня пам'яті та примирення, Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні);

Година зустрічі «Афганістан – мій біль, моя пекуча рана», під такою назвою в бібліотеці коледжу була проведена зустріч-спогад з воїном-афганцем, викладачем Шебедою Сергієм Миколайовичем.

В бібліотеці свято шанують традицію народу – вкарбувати в свідомість прийдешніх поколінь пам'ять про бойові подвиги кращих синів і дочок, які сповна виконали свій військовий обов'язок в Афганістані, а в теперішній час захищають цілісність нашої країни на Сході...

Працівники бібліотеки переконані, що форми роботи і тематика масових заходів можуть бути різні, головне, щоб вони досягли мети, привернули увагу молоді до проблеми, до книги, до бібліотеки, допомогли в процесі формування, становлення особи, фахівця...

Але ні кінофільми, ні теле – чи радіопередачі, ні дискотека не замінять спілкування з книгою. (Із звіту бібліотеки Роменського коледжу Сумського НАУ).

Важливою складовою діяльності бібліотек на допомогу навчальному процесу є організація та проведення різноманітних заходів, які сприяють задоволенню й розвитку інформаційних потреб і запитів, зростанню кола пізнавальних читацьких інтересів – бібліографічні огляди, читацькі конференції, презентації, літературно-поетично-музичні вечори, виховні години тощо.

У 2019 році найбільше інформаційно-масових заходів було проведено у Агротехнічному коледжі Уманського НУС – 261, 181 – коледжі Сумського НАУ, 164 – Остерському коледжі будівництва, 137 – Роменському коледжі Сумського НАУ, 127 – Березоворудському технікумі Полтавської ДАА.

Заходи в цих закладах вирізняються актуальністю тем, патріотизмом, креативністю. Для прикладу: Культурно-просвітницька діяльність бібліотеки Агротехнічного коледжу Уманського НУС у звітному році була знову спрямована на поглиблення знань з національної і державної символіки України, формування почуття патріотизму, розкриття значення бібліотеки як базового соціального інституту, популяризація книги – носія інформації, виховання поваги, бережливого ставлення та любові до книги, ознайомлення студентів із життям і творчістю Раїси Панасівни Кириченко, ознайомлення студентів із подіями 1932-1933 рр. в Україні, формування пізнавального інтересу, національної свідомості, готовності захищати національні інтереси, національну гідність українського народу і його держави, виховування любові до свого народу, співчуття до народного горя, людяності, доброти, милосердя, здатність прийти на допомогу один одному, бажання служити народу і Батьківщині.

Патріотизм є головним чинником національного світогляду молоді. З метою вшанування пам'яті Героїв Небесної Сотні, прищеплення любові до Батьківщини, виховання патріотичної свідомості, бажання стати гідними громадянами України, пробудження пізнавальних інтересів до вивчення історії та культури українського народу, шанобливого відношення до державних

національних символів була проведена виховна година «Єдина навіки рідна країна».

Значна увага приділяється пошуку нових технологій щодо популяризації літератури. Однією з найпоширеніших і найдоступніших форм бібліотечного обслуговування є різноманітні книжкові виставки.

У бібліотеці створені книжкові виставки, які протягом усього навчального року користуються неабияким попитом серед читачів коледжу: «Символ духу України», «Символи національної і державної величі», «Історія рідного краю», які дають можливість представити наявну у бібліотеці патріотичну та краєзнавчу літературу.

Бібліотекою продовжується реалізація бібліопроекту «Читання як забутий рефлекс», метою якого є популяризація бібліотеки як одного з найбільш сприятливих середовищ для підтримки і розвитку читання; популяризація книги та сам процес читання; заохочення до читання через пропаганду бібліотеки та формування довіри до бібліотеки як місця, де можна знайти розуміння, підтримку та отримати необхідну інформацію. Механізмом реалізації є проведення круглого столу «Що читає молодь?»; презентація нових книг, підручників та періодичних видань; перегляд презентацій студентів про свої улюблені книжки; літературних годин, акцій та екскурсій до бібліотеки.

План проведення масових заходів бібліотеки узгоджений за єдиним планом виховної роботи коледжу.

До підготовки і проведення культурно-масових заходів обов'язково залучається й бере активну участь студентська молодь. *(Із звіту бібліотеки Березоворудського аграрного коледжу Полтавської ДАУ).*

Бібліотека ЗВО є не тільки засобом забезпечення доступу студентів до знань та інформації, але й просвітницьким осередком, який сприяє вихованню гармонійної, морально досконалої особистості, відкритої до інтелектуального та творчого розвитку. Через художнє слово, музику і живопис, через постійне спілкування з літературою бібліотека, позиціонуючи себе як просвітницький центр багато робить для підвищення загальної культури студентської молоді.

Культурно-просвітницька робота бібліотеки коледжу є важливою складовою діяльності книгозбірні, невід'ємною частиною виховної роботи коледжу в цілому. Колектив бібліотеки постійно знаходиться у пошуці цікавих форм культурно-просвітницьких заходів, вивчає досвід колег, читає професійну, заходимо на сайти і блоги публічних бібліотек.

Інформаційно-масова діяльність бібліотеки включає різноманітні форми і методи інформування та популяризації літератури: це книжкові виставки, тематичні та тематично-коментовані перегляди, бібліографічні огляди, бесіди, творчі зустрічі, презентації, у тому числі, відеоролики, слайд-шоу, літературні вечори тощо.

Усі заходи бібліотеки організовувалися згідно з загальним планом роботи бібліотеки, де культурно-просвітницька та інформаційна діяльність представлена певними розділами:

- національно-патріотичне виховання;
- історія України у постатях;

- правове виховання;
- за здоровий спосіб життя;
- екологічне виховання;
- пропагування діяльності видатних вітчизняних і світових науковців;
- морально-естетичне виховання;
- інформаційна культура;
- пропагування художньої літератури;
- творів видатних українських і зарубіжних письменників,
- краєзнавче виховання;
- заходи на допомогу навчальному процесу;
- робота з обдарованими студентами.

У культурно-просвітницькій діяльності використовували всі наявні технічні засоби бібліотеки: проекційний екран, сканер, ноутбук для залучення користувачів до перегляду або спільного проведення масового заходу.

Працівники бібліотеки вважають пріоритетом інформувати користувачів про важливі дати і події в Україні та світі.

Протягом минулого року посилилася виховна роль виставкової роботи у культурно-просвітницькій діяльності бібліотеки. Саме книжкова виставка є засобом розкриття інформаційних ресурсів книгозбірні, її візитівкою, що відображає стиль бібліотеки і творчі можливості бібліотекарів.

У минулого році бібліотекарі активно працювали і над подальшим удосконаленням віртуального представництва своєї діяльності в соціальних медіа. Найбільш активною виявилася сторінка бібліотеки у Фейсбук <https://www.facebook.com/biblioteka.kolegesnau/> – маємо 335 прихильників і друзів.

Соціальні мережі – це перспективні інструменти для інформування про бібліотечні заходи, активізації комунікації «бібліотека-читач», механізм оперативного зворотного зв'язку та низка інших можливостей.

Мережеві інформаційні ресурси забезпечують бібліотеці роль інформаційно-освітнього центру. Бути в мережі – вкрай важливо для сучасного студента та викладача. *(Із звіту коледжу Сумського аграрного університету).*

Хотілося би звернути увагу на те, що зараз у суспільстві поширюється орієнтація на пасивно-розважальні форми дозвілля, різні шоу та проекти на яких можна заробити. В це поле бібліотека не вписується. Але ніяке шоу не виховує людину, не навчить мислити, любити, бути громадянином. Тож пора переходити від співів і танців до читання та мислення. Дійсно, світ не виробив іншого шляху вибудувувати в собі людину й особистість, як через мислення та читання. І шлях цей пролягає через бібліотеку. По суті дуже просто. Лише треба вирішити: нам потрібне суспільство, що мислить, творить, будує, чи те, котре матеріально споживає. Давайте задумаємося! *(Із звіту Вишнянського коледжу Львівського НАУ).*

Звіти бібліотек усіх закладів доповнено розширеною інформацією про заходи, фотографіями, сценаріями тощо.

V. НАУКОВА ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОГРАФІЧНА РОБОТА

Із неупинним розвитком глобальних змін у соціальній системі, зростає роль бібліотек як інформаційних центрів та їхніх фондів – інформаційного ресурсу, в забезпеченні активного шляху розвитку. У зв'язку з цим на сучасному етапі трансформаційних перетворень актуальним завданням стало забезпечення вільного доступу до вітчизняних і світових інформаційно-бібліотечних ресурсів для всіх категорій читачів. В умовах розбудови нової інформаційної інфраструктури бібліотека бачиться фундаментом у процесі створення єдиного інформаційного і культурного простору країни. На перший план у роботі бібліотеки виступає функція не лише інформування про власні фонди, а й повідомлення про ресурси інших бібліотек. Для якісного виконання цих функцій необхідне формування комп'ютерних інформаційних технологій у бібліотечних закладах. Бібліотеки вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації набуватимуть статусу інформаційно-освітніх і культурних центрів із планомірним розширенням переліку послуг, насамперед інформаційних, ставатимуть повноправними інфраструктурними компонентами у найбільш вагомих сферах суспільної діяльності.

Довідково-інформаційне обслуговування користувачів бачиться як один із важливих аспектів діяльності бібліотек аграрних коледжів, технікумів та їхніх філій, проходить на основі вивчення та систематичного уточнення інформаційних потреб студентів, викладачів і спеціалістів сільського господарства. Інформаційний сервіс складається з таких операцій, як: пошук і збір, аналітико-синтетична переробка, оформлення та розповсюдження; формування інформаційних масивів, створення інформаційних пошукових систем, підготовка різноманітних бібліографічних покажчиків, фактографічні довідки, реферати, огляди, підручники тощо. Довідково-пошуковий апарат бібліотеки складають: абетковий і систематичний каталоги, систематичні картотеки газетних і журнальних статей, тематичні каталоги. Через брак коштів бібліотеки не отримують бібліографічні та інформаційні видання, що негативно впливає на якість бібліографічного обслуговування.

Довідково-бібліографічне та інформаційне обслуговування в бібліотеках вищих навчальних закладів I–II рівня акредитації ведеться на базі довідкового апарату бібліотек, який постійно удосконалюється шляхом створення нових рубрик, тематичної картотеки з найважливіших проблем аграрної політики, підготовки інформаційно-бібліографічних ретроспективних, біобібліографічних, рекомендаційних покажчиків, електронних каталогів та баз даних, електронних презентацій, вводиться картотека незадоволеного попиту, експрес-інформація, соціальні медіа.

Інформаційна робота бібліотеки Горохівського коледжу Львівського НАУ координується з роботою циклових комісій. Тому бібліотечні працівники завжди орієнтуються, яка інформація потрібна вчителям, над якими

проблемами виховання і навчання учнів працює педагогічний колектив. Швидко та якісно надати потрібну інформацію допомагає система спеціалізованих тематичних картотек: «Законодавчі акти України», «Методичні матеріали на допомогу самостійному вивченню», «Вивчайте і впроваджуйте».

Довідково-бібліографічний апарат є важливим засобом розкриття фонду бібліотеки, інформації про наявну літературу з різних галузей знань серед читачів і цілеспрямованого керівництва читанням.

Як доповнення до ДБА в бібліотеці оформлені такі тематичні папки: «Інформаційні матеріали», «Бухгалтер – професія ощадливих», «Видатні діячі України», «Відомі люди Волині», «Краса і велич символів державних», «Пам'ять людська не забуде повік».

Інформаційна робота серед педагогічного колективу включає також підготовку інформаційних списків (тематичних та анотованих), виступи на педрадах та методичних об'єднаннях з інформаційними оглядами, оглядами періодичних видань на допомогу вчителю, інформаційні бюлетені.

Однією з форм роботи є надання інформації до теми уроку. Коли вчитель-предметник розпочинає нову тему, він повідомляє список рекомендованої літератури. Це дає змогу нашим учням використовувати максимум інформації з тієї чи іншої теми.

З метою формування культури читання, орієнтування в джерелах інформації, вміння користуватися довідковими виданнями, каталогами, картотеками проводяться бібліотечні уроки за темами: «Про книгу і бібліотеку», «Самостійна робота з книгою», «Довідкові видання: як користуватися ними». Уроки проводяться разом з вчителями української мови та літератури. Кожне заняття супроводжується практичною роботою у формі вікторин, конкурсів, кросвордів.

Для задоволення інформаційних потреб в освіті, самоосвіті і професійному вдосконаленні для педагогічних працівників у бібліотеці впроваджено таку форму обслуговування, як індивідуальне інформування яким охоплені всі викладачі.

В ході проведення предметних тижнів, учнівських олімпіад, конкурсів, ювілеїв видатних особистостей використовуємо групове інформування, що дає змогу об'єднати читачів, які мають близькі за змістом інформаційні потреби.

Розповсюдженою формою масового бібліографічного обслуговування є випуск інформаційних бюлетенів про нові надходження: «Радимо прочитати», «Нові надходження», «На хвилину зупинись, нові газети та журнали подивись», «Книги – ювіляри».

Сутність і завдання інформаційної роботи бібліотеки коледжу полягали в тому, щоб довести до користувача ту інформацію якою володіє бібліотека. (Із звіту бібліотеки Горохівського коледжу Львівського НАУ).

На основі огляду звітів зроблено висновок, що бібліотеки вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації спрямовували всю свою діяльність на оперативне й повне забезпечення навчально-виховного процесу, задоволення інформаційних потреб викладачів та студентів.

VI. ФОРМУВАННЯ ФОНДУ

Основу бібліотек становлять фонди. Від їх якості залежить успіх роботи книгозбірні в цілому, виконання завдань, що стоять перед нею. Адже саме фонд визначає зміст, повноту та якість задоволення і розвитку інформаційних потреб користувачів. Фонд бібліотеки ВНЗ – це головне джерело задоволення інформаційних потреб викладацького складу, аспірантів, здобувачів вищої освіти, працівників вищого навчального закладу. Він є основою функціонування бібліотеки.

Основними способами підтримування відповідності бібліотечного фонду є придбання документів згідно профілю навчального закладу, розподіл їх по структурних підрозділах бібліотеки, перерозподіл у зв'язку із змінами, вилучення тих документів, які з різних причин перестають відповідати основній меті бібліотечного фонду.

Головними принципами формування фонду бібліотек є принципи наукового відбору літератури та координації комплектування, вичерпність відбору документів відповідно до профілю вищого навчального закладу, систематичність поповнення фонду, використання усіх джерел комплектування та доукомплектування.

Незважаючи на складнощі з фінансуванням, бібліотеки змінюють підхід до комплектування своїх фондів, у повному обсязі використовують фонди періодичних видань, електронні джерела, надають доступ до відкритих освітніх ресурсів. Тому на допомогу бібліотекарю приходять власні цифрові ресурси, у тому числі бібліотечні сайти і блоги.

Основними шляхами комплектування фонду бібліотеки коледжу Нікопольського коледжу залишається якісне комплектування фонду інформаційними ресурсами на різних носіях.

Джерела комплектування паперового фонду бібліотеки:

заміна книг, втрачених читачами;
дари приватних осіб – викладачів, студентів .

Використовуючи можливості нових технологій, бібліотека поліпшує якість формування фонду електронними ресурсами, проводячи постійний моніторинг освітніх і спеціальних сайтів.

Використовуючи можливості Інтернету, за участю провідних викладачів, бібліотека коледжу продовжувала створювати електронний фонд навчальної і методичної літератури.

В минулому році було повністю сформовано електронний фонд з загальноосвітніх дисциплін, художніх творів з української та зарубіжної літератури за новою програмою.

Студенти відчули переваги користування електронними версіями підручників вдома, особливо, коли паперові дещо застарілі.

В минулому році бібліотека продовжувала наповнювати новою інформацією БД власної генерації: електронний куток дипломника; автоматизована картотека «На допомогу методичній роботі»; індивідуальна інформація для ведучих фахівців коледжу; електронна інформація для кураторів груп, БД

“Виконаних тематичних інформаційних пошуків”, БД «Книгозабезпеченість», «Книжкові виставки».

Продовжувалась робота по наповненню інформацією електронного каталогу, який почали створювати в 2012 році на базі картотеки «Нові надходження». Вже шостий рік бібліотека, із-за фінансової скрути, не має можливості зробити підписку на періодичні видання. Завдяки використанню безкоштовних електронних версій періодичних видань по сільському господарству, в основному з бібліотеки ім. Вернадського В.І., ми забезпечували наших викладачів, які знаходяться на індивідуальній інформації, повнотекстовою інформацією по їх спеціалізації.

У минулому році особлива увага приділялась книгозабезпеченню нових дисциплін. Керуючись навчальними планами, відстежувались нові дисципліни, які забезпечувались електронними копіями паперових підручників посібників та додаткової літератури. Вся нова інформація розміщувалась в електронній картотеці забезпеченості навчальною літературою дисциплін.

Створюючи повнотекстову електронну бібліотеку, ми вирішуємо наступні задачі: навчальну, в рамках якої здійснюється підтримка навчально-виховного процесу за допомогою надання навчального матеріалу в електронному вигляді, що доповнює фонд традиційних видань, а також вирішуємо суттєву для кожної бібліотеки проблему - зберігання книжкового фонду.

Систематично проводилась робота зі студентами-боржниками стаціонарного відділення: складались списки боржників, які передавались кураторам груп. В результаті цієї роботи боржників майже не залишалось. Серед студентів заочного відділення боржників зовсім немає тому, що підручники студентам-заочникам бібліотека видає тільки під документ, або заставу, яку повертає при здачі книги. Таким чином, бібліотека вирішує питання збереження фонду. *(Із звіту бібліотеки Нікопольського коледжу ДДАЕУ).*

Головними принципами формування фонду бібліотеки коледжу Сумського національного аграрного університету є принципи наукового відбору літератури та координації комплектування, вичерпність відбору документів відповідно до профілю вищого навчального закладу, систематичність поповнення фонду, використання усіх джерел комплектування та доукомплектування.

Основними шляхами комплектування фонду бібліотеки на сьогоднішній день є:

- надходження видань з державної установи «НМЦ «Агроосвіта»;
- передплата вітчизняної періодики;
- подарунки окремих осіб;
- подарунки авторів, видавництв, інших виробників документів;
- подарунки установ, громадських та політичних об'єднань;
- обмін документами з іншими бібліотечними установами (використання обмінного фонду);
- отримання документів замість загублених та пошкоджених;
- створення власних документів (методичних посібників, навчальних програм та ін.);

- поповнення фонду електронних документів.

Усі журнали заносяться до ЕК бібліотеки, кожен журнал проходить аналітичну обробку, статтям присвоюються індекси УДК, вводяться ключові слова (необхідні для здійснення інформаційного пошуку), додаються анотації.

У 2019 році продовжувалася робота, щодо створення електронної бібліотеки повнотекстових джерел. Електронна бібліотека включає такі рубрики

наукові праці викладачів коледжу;

підручники з загальноосвітніх дисциплін;

підручники з фахових дисциплін, що викладаються в коледжі

ЕБ створена виключно для потреб студентів і викладачів, не порушуючи авторського права. Кожен студент має індивідуальний логін і пароль для входу, використовуючи навчальний контент без комерційної мети. Усі навчальні повнотекстові джерела узяті з відкритих освітніх ресурсів.

На жаль, недостатнє фінансування не дає можливості для якісного поповнення фонду бібліотеки.

Та не дивлячись на такі труднощі, колектив бібліотеки разом із адміністрацією коледжу постійно вишукує можливості у вирішенні питань комплектування. Так, викладачі нашого коледжу ведуть роботу над створенням навчально-методичних комплексів, які допомагають студентам у навчанні. На сайті коледжу створено і працює віртуальне навчальне середовище, вебресурс навчального контенту, завдяки якому студенти можуть працювати онлайн, виконуючи завдання згідно з навчальним планом, знаходячись вдома, у читальній залі бібліотеки тощо. *(Із звіту коледжу Сумського аграрного університету).*

Основними джерелами комплектування бібліотечного фонду є Навчально-методичний центр у Немішаєве, книжкові видавництва «Львів Магнолія-2006», «Кондор», «Ліра», «Центр навчальної літератури» та книги прийняті взамін загублених.

Фонд бібліотеки систематично поповнюється періодичними виданнями, які є оперативним, а в деяких випадках чи не єдиним джерелом отримання інформації з окремих питань. Про важливість цього джерела свідчить зростаючий інтерес до нього викладачів та студентів.

Документи, що надходять до бібліотеки, проходять технічну обробку згідно норм та інструкцій, прийнятих в бібліотеці. Ведеться сумарний та інвентарний обліки надходжень.

Енциклопедії, довідкові видання, видання на електронних носіях зберігаються в окремій шафі. Для забезпечення довгострокової збереженості цих матеріалів в приміщенні бібліотеки дотримується температурний та вологий режими.

Продовжується робота по переведенню бібліотечного фонду з таблиць ББК на УДК.

Фонд розміщений на стелажах, оформлений книжковими роздільниками з шифром та назвою розділу, окремо виділений фонд художньої літератури.

Щоквартально та в кінці року проводиться звірення з бухгалтерією та оформлюється акт звірення.

У поточному році була продовжена часткова інвентаризація бібліотечного фонду, під час якої перевірявся також і фізичний стан фонду, були вилучені застарілі за змістом видання.

Унікати псуванню літератури допомагає ксерокопіювання матеріалів.

У фонді бібліотеки є електронні варіанти підручників та методичне забезпечення на компакт-дисках. *(Із звіту бібліотеки Вовчанського коледжу ХНТУСГ).*

На допомогу комплектуванню в бібліотеки Шевченківського коледжу ведеться картотека книгозабезпеченості. В бібліотеці ведеться масовий, індивідуальний та безінвентарний облік книг.

Всі книги, що надходять до бібліотеки, записуються до інвентарної книги та в книгу сумарного обліку. Щоквартально проводиться звірка книги сумарного обліку з бухгалтерією коледжу. *(Із звіту бібліотеки Шевченківського коледжу Уманського НУС).*

На даному етапі носіями інформації бібліотеки Ладижинського коледжу є друковані видання (книги, періодичні видання). Якісний та кількісний склад фонду відповідає запитам та потребам усіх користувачів бібліотеки і впливає на реалізацію навчальних планів і програм згідно нових Державних стандартів. З метою задоволення інформаційних потреб читачів організовано відкритий доступ до довідково-інформаційного фонду, розстановку та оформлення фонду роздільниками згідно таблиць УДК переведено читальний зал.

Основними джерелами поновлення фонду бібліотеки в 2019 році були благодійні внески.

Успішній інформаційно – бібліотечній роботі сприяє довідково – бібліографічний фонд – це база для інформаційної та довідково – бібліографічної роботи і включає в себе універсальні енциклопедії, спеціальні галузеві енциклопедії, довідники, словники і задовольняє різноманітні запити читачів. Фонд розкриває систему каталогів і картотек. До послуг користувачів бібліотеки коледжу – систематичний, алфавітний і ряд інших картотек. Створена власна інформаційна база даних з періодичних видань. Здійснюється аналітичний опис потрібного матеріалу для поповнення картотек.

Виходячи із сучасних змін, що відбуваються у світі, відбуваються зміни й у бібліотеках навчальних закладів. Тому сьогодні можна виділити 3 найголовніші завдання бібліотеки:

по-перше – це відпрацювання у бібліотеках інтелектуальних інформаційних технологій,

по-друге – максимальне використання інтелектуальних інформаційних технологій бібліотеки для забезпечення своєї діяльності,

по-третє – забезпечення доступу до інформаційного продукту. На сучасному етапі ці завдання є необхідними та першочерговими у переході до європейської системи освіти.

Але не варто забувати, що головним диригентом процесу пошуку інформації завжди був, є і залишається бібліотекар. За словами Миколи Реріха: «Ніякі каталоги, ніякі описи не замінять бібліотекаря. Любляче слово і досвідчена рука здійснюють справжнє диво просвітництва». Тому книга була, є і буде вічним

джерелом знань для людини. Над виконанням цих завдань і працює наша бібліотека. *(Із звіту бібліотеки Ладизжинського коледжу ВНАУ).*

Формування фонду в підзвітних закладах відображено нижче у таблиці 3. Бібліотеки Ерастівського коледжу ім. Е.К.Бродського ДДАЕУ, Маловисторопського коледжу Сумського НАУ, Нікопольського коледжу Дніпропетровського ДАЕУ, Тлумацького коледжу Львівського НАУ, Козелецький технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ, Шевченківський коледж Уманського НУС, Красноградський технікум механізації сільського господарства, Вовчанський технікум Харківського НТУСГ подали показники стовідсоткового забезпечення підручниками.

Заліщицький аграрний коледж ім. Є.Храпливого має забезпеченість підручниками 97,2%, й Білгород-Дністровський морський рибпромисловий технікум має 95%.

На жаль, 13 бібліотек мають книгозабезпеченість підручниками нижчу за 50%. Прикро, що 12 бібліотек у своїх звітах не повідомила про цей показник.

Інформацію про цінні чи рідкісні видання показали 19 бібліотек.

У цьому році покращилось фінансування бібліотек у цілому, це відобразилося на надходженні документів. У Рівненський коледж НУБіП України у 2019 році надійшло 2253 документа (800 – у 2018 році), на 1253 одиницю більше, ніж у попередньому році. У Боярський коледж екології і природних ресурсів у 2019 році надійшло 2158 документів (76 – у 2018 році), на 2082 одиниці більше ніж у попередньому році. У Борщівський агротехнічний коледж у 2019 році надійшло 2048 документів (1200 – у 2018 році), на 848 одиниць більше, ніж у попередньому році. У Новочорторійський державний аграрний технікум у 2019 році надійшло 1999 документів, у попередньому році цей показник – відсутній. У Бучацький коледж Подільського ДАТУ у 2019 році надійшло 1578 документів, у попередньому році цей показник відсутній. У Лубенський фінансово-економічний технікум Полтавської ДАА у 2019 році надійшло 1538 документів (92 – у 2018 році), це на 1446 одиниць більше, ніж у попередньому році. У Заліщицький аграрний коледж ім. Є.Храпливого у 2019 році надійшло 1640 документів (2551 – у 2018 році), на 911 одиниць менше, ніж у попередньому році.

Враховуючи, що ми живемо у вік комп'ютерних технологій, дефіцит паперових носіїв інформації компенсується електронними. У багатьох бібліотеках створюється картотека електронних посібників, що надає змогу студентам, викладачам та іншим користувачам отримувати електронне джерело інформації. Електронний сервіс має великі перспективи, однак його затребуваність залежить від дотримання низки умов і вимог бібліотечного супроводу: системності, актуальності, унікальності, чіткого читацького й цільового призначення послуг і бібліографічних продуктів, здатних задовольнити інформаційні потреби користувачів, високої якості обслуговування, обов'язковості оновлення, зручності навігації, – що й сприятиме встановленню тривалих і ефективних взаємовідносин з користувачами бібліотеки.

Табл.3. Формування фонду бібліотек

№ п/п	Назва	Загальний фонд, од.	Цінні, рідкісні, од.	Підручники, всього прим.	К-ть оцифрованих документів за рік всього, прим.	Всього док.,од.	
						надійшло	Вибуло
1.	Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького НАУ						
2.	Верхівський сільськогосподарський коледж Вінницького НАУ	37623		24877		332	116
3.	Технологічно-промисловий коледж Вінницького НАУ	77403		77000		185	
4.	Іллінецький аграрний коледж Вінницького НАУ	51510		43 894	69	1255	9755
5.	Ладизинський коледж Вінницького НАУ	43796		31380		47	
6.	Могилів-Подільський технологічно-економічний коледж Вінницького НАУ	31217		20992		20	5
7.	Немирівський коледж будівництва та архітектури Вінницького НАУ						
8.	Тулчинський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ						
9.	Чернятинський коледж Вінницького НАУ	34661				198	
10.	Володимир-Волинський агротехнічний коледж	43538		39147		40	2958
11.	Горохівський коледж Львівського НАУ	53155		36186		167	476
12.	Рожищенський коледж Львівського Університету ветеринарної медицини та біотехнологій	28834				641	1183
13.	Верхньодніпровський коледж Дніпропетровського ДАЕУ	30479	100	13293		293	284
14.	Коледж електрифікації ДДАЕУ						
15.	Технологічний коледж Дніпровського ДАЕУ	49834				84	
16.	Нікопольський коледж Дніпровського ДАЕУ	85907		53562			2327
17.	Новомосковський коледж Дніпровського ДАЕУ	57976		44383		286	295
18.	Ерастівський коледж Дніпровського ДАЕУ	43611	1570			86	
19.	Донецький технікум Луганського НАУ	60865	50	32204		255	
20.	Костянтинівський технікум Луганського НАУ	29076		22193		3	14

21.	Верхівнянська філія Житомирського - агротехнічного коледжу						
22.	Будівельний коледж Житомирського НАЕУ						
23.	Житомирський агротехнічний коледж	79314		45145		396	65
24.	Житомирський технікум землевпорядкування Житомирського НАЕУ	47970		29006			50
25.	Малинський лісотехнічний коледж	45761	120	38627		782	
26.	Новочорторійський державний аграрний технікум	35620	179	30099		1999	
27.	Мукачівський аграрний коледж	52472		18675		734	
28.	Бердянський коледж Таврійського	52949		44309	17	728	517
29.	Василівський коледж Таврійського ДАТУ	59259	6	42526			6
30.	Мелітопольський коледж Таврійського ДАТУ	33374		28126		670	190
31.	Ногайський коледж Таврійського ДАТУ						
32.	Оріхівський коледж ТДАТУ	38457		33865		808	177
33.	Івано-Франківський коледж Львівського	29228		14300		237	50
34.	Рогатинський державний аграрний коледж	59547		490		304	900
35.	Снятинський коледж Подільського ДАТУ	30480				134	
36.	Глумацький коледж Львівського НАУ	31023			65	40	
37.	Боярський коледж екології і природних ресурсів	40047		18745		2158	6428
38.	Технолого-економічний коледж Білоцерківського						
39.	Ірпінський економічний коледж						
40.	Маслівський аграрний технікум ім. П.Х.Гаркавого Білоцерківського НАУ	60646		23130		192	
41.	Немішайвський агротехнічний коледж	102548	253	43985		123	7153
42.	Таращанський агротехнічний коледж						
43.	Бобринецький технікум ім.В.Порика БНАУ	29482		23346		1036	3
44.	Кропівницький технікум механізації сільського господарства	94955	198	56734		123	671
45.	Компаніївський технікум ветеринарної медицини	25390		7916		221	1345
46.	Олександрійський технікум Білоцерківського НАУ						

47.	Старобільський технікум Луганського НАУ	90091		87844		1061	
48.	Слов'янський технікум Луганського НАУ	60330	27	29545		9	1216
49.	Вишнянський коледж Львівського НАУ	34960	17	24948		607	18
50.	Золочівський коледж Львівського НАУ	63520				59	23
51.	Екологічний коледж Львівського НАУ	61805		47795		1935	
52.	Стрийський коледж Львівського НАУ	44419		44419		897	138
53.	Вознесенський коледж Миколаївського НАУ	36021		32947		15	226
54.	Мигійський коледж Миколаївського НАУ			45590		40	220
55.	Новобузький коледж Миколаївського НАУ	48810	90	34559		111	241
56.	Ананьївський аграрно-економічний коледж Уманського НУС	40506	5	24682		895	743
57.	Ізмаїльський технікум механізації і електрифікації сільського господарства	85307		65744		2547	90
58.	Петрівський державний аграрний технікум	40711		7575		1250	
59.	Білгород-Дністровський морський рибпромисловий технікум	53730		23919		1040	
60.	Білгород-Дністровський коледж природокористування	56431		44370		696	43
61.	Одеське морехідне училище рибної промисловості ім. О.Соляника						
62.	Ветеринарно-технологічний коледж Полтавської ДАА (Хомуцький)	36448		26500		13	13
63.	Коледж управління і права Полтавської ДАА	53284	625	24512		189	1116
64.	Аграрно-економічний коледж Полтавської ДАА	42749		24387		166	3
65.	Березоворудський технікум Полтавської ДАА	61335		43201		130	15
66.	Лохвицький технологічний технікум Полтавської ДАА (
67.	Лубенський фінансово-економічний технікум Полтавської ДАА	37323		21083		1538	2263
68.	Хомуцький ветеринарно-зоотехнічний технікум Полтавської ДАА	36448		26500		13	13
69.	Хорольський агропромисловий коледж	67293		54738		85	1500

	Полтавської ДАА						
70.	Мирогошанський аграрний коледж	59044		57046		519	327
71.	Млинівський державний технологічно-економічний коледж	20135		13675		785	695
72.	Рівненський коледж НУБІП України	53738		40350		2253	999
73.	Коледж Сумського НАУ	55471		39774		659	
74.	Маловисторопський коледж Сумського НАУ	94486		62981	2	351	100
75.	Охтирський коледж Сумського НАУ	30766		18886		854	
76.	Путівльський коледж Сумського НАУ	48267		27618		534	32
77.	Роменський коледж Сумського НАУ	37347	350	24345		727	17
78.	Борщівський агротехнічний коледж	90893		57703		2048	125
79.	Буцацький коледж Подільського ДАТУ	68919	840	27900		1578	3000
80.	Заліщицький аграрний коледж ім.С.Храпливого	57465	35	25268	25	1640	2916
81.	Вовчанський технікум Харківського НТУСГ	36780	315	30599		39	13
82.	Коледж переробної та харчової промисловості Харківського НТУСГ	65914		45721		67	
83.	Красноградський технікум механізації сільського господарства	71393	2000	53400		461	191
84.	Липковатівський аграрний коледж	124833	150	46400		920	7646
85.	Новокаховський коледж Таврійського ДАТУ	65787		16941	234	296	3387
86.	Каховський державний агротехнічний коледж						
87.	Скадовський технікум Херсонського ДАУ						
88.	Херсонський державний коледж						
89.	Кам'янець-Подільський коледж харчової промисловості						
90.	Коледж Подільського ДАТУ	56601				50	
91.	Новоушицький коледж Подільського ДАТУ	45050		24268		142	16
92.	Шепетівський коледж Подільського ДАТУ	22429		18393		121	
93.	Агротехнічний коледж Уманського НУС	37474		19823	10		
94.	Городищенський коледж Уманського НУС						
95.	Золотоніський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	20971		15517		480	7757
96.	Тальнівський будівельно-економічний коледж	38499		24495		353	1642

	Уманського НУС						
97.	Тальянківський агротехнічний коледж Уманського НУС						
98.	Чигиринський технікум Уманського НУС	21064		13234		213	405
99.	Шевченківський коледж Уманського НУС	51020		36510		40	315
100.	Кіцманський технікум Подільського ДАТУ	56822				284	
101.	Хотинський технікум ПДАТУ						
102.	Чернівецький коледж будівництва та архітектури Львівського НАУ	48686		31349		401	268
103.	Бобровицький коледж економіки та менеджменту ім.О.Майнової	56665		43188		340	354
104.	Борзнянський державний сільськогосподарський технікум	43069		27017		168	
105.	Козелецький технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	39689		13571	37	20	1194
106.	Остерський коледж будівництва та дизайну	38449				578	
107.	Прилуцький агротехнічний коледж	65219		20200		83	
108.	Сосницький сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку	26022		17559		125	
	Всього 2019	4261842	7665	2411710	459	44823	70530

VII. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНА БАЗА

Від ступеня матеріально-технічного оснащення залежить виконання бібліотечних процесів і комфортне обслуговування користувачів. Цей комплекс забезпечує проведення основної роботи – обслуговування читачів, наповнення фонду, обробку, зберігання документів, комунікативну можливість.

Стан роботи бібліотек безпосередньо залежать від якості матеріального оснащення. Наявність комп'ютерів, копіювальної техніки, доступу до мережі Інтернет, оснащеність читальних залів відіграють важливу роль в організації роботи бібліотек. Новітні технології сприяють розширенню фонду, надають доступ для спілкування і обміну. Адже у бібліотеку прийшло нове покоління користувачів, добре обізнаних з комп'ютерною технікою, роботою в Інтернеті. Низьке фінансування або його відсутність негативно відображається і на ремонтно-реставраційному стані читальних залів та сховищ, їх облаштуванню необхідними меблями тощо.

Відносно оснащення комп'ютерами, то показники у 2019 році наступні: 22 – у Іллінецькому державному агроколеджі, 17 – у Тлумацькому коледжі Львівського НАУ. 16 – у Заліщицькому аграрному коледжі, 15 – у Стрийському коледжі Львівського НАУ, 14 – у Немішаєвському, 12 – у Малінському, по 11 комп'ютерів у двох закладах – коледжі Сумського НАУ та бібліотеці Борщівського агротехнічного коледжу. Також у трьох коледжів по 9 комп'ютерів – Новокаховському, Новоушицькому, Рогатинському. Бібліотеки інших закладів оснащені кількома комп'ютерами, цифра яких коливається між 2-ма та 8-ма. Прикро, дані, де висвітлено по одному комп'ютеру показали 22 бібліотек й одна бібліотека має один ноутбук. Неприємно, що у вік електронних технологій, бібліотеки аграрних закладів не достатньо забезпечені належною технікою. Це негативно впливає на престиж закладу, гальмує роботу читачів. Хоча вже є певні зрушення, забезпеченість комп'ютерами у цьому році вища ніж у попередньому.

На превеликий жаль, лише 3 бібліотеки надали показники про забезпечення бібліотечними програмами, але це на 28 менше, ніж у 2018 році. У 12 бібліотеках є програмне забезпечення IRBIS, це на 5 програм менше, ніж у 2018 році. Вихід до міжнародної мережі Інтернет показали 53 бібліотеки, цей показник на 32 менше, ніж у попередньому році. Дані зведено у таблицю і подано в тексті нижче.

Табл.4. Технічне оснащення бібліотек

№ п/п	Назва	Чит.зал		Наяв-ть комп., шт.	Ннаявність коп.тех.		Наявність виходу в інтернет	Програмн забезпеч.
		шт.	місце		скан.	Ксерокс		
1.	Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького НАУ							
2.	Верхівський сільськогосподарський коледж Вінницького НАУ	1	120	5	1	1	Так	ІРБІС
3.	Технолого-промисловий коледж Вінницького НАУ	1	154	2	1	1	Так	
4.	Іллінецький аграрний коледж Вінницького НАУ	1	100	22	1	1	Так	Бібліограф
5.	Ладизинський коледж Вінницького НАУ	1	60	5	1	2	Так	ІРБІС
6.	Коледж будівництва та архітектури Вінницького НАУ							
7.	Могилів-Подільський технолого-економічний коледж Вінницького НАУ	1	100	2			Так	
8.	Тульчинський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ							
9.	Чернятинський коледж Вінницького НАУ	1	30	2	2	2	Так	
10.	Володимир-Волинський агротехнічний коледж	2	50	4	1	1	Так	Міні-АР36версія ІРБІС

11.	Горохівський коледж Львівського НАУ	1	100	1		1		
12.	Рожищенський коледж Львівського у-ту ветеринар. медицини та біотехнологій	1	50	2			Так	
13.	Верхньодніпровський коледж Дніпровського ДАЕУ	1	60	1			Так	
14.	Коледж електрифікації Дніпровського ДАЕУ							
15.	Технологічний коледж Дніпровського ДАЕУ	1	40	5	1	1	Так	
16.	Ерастівський коледж Дніпровського ДАЕУ	2	60	1		1	Так	
17.	Нікопольський коледж Дніпровського ДАЕУ	2	58	6		2	Так	
18.	Новомосковський коледж Дніпровського ДАЕУ	1	60	3		3	Так	
19.	Донецький технікум Луганського НАУ	1	70	1			Так	
20.	Костянтинівський технікум Луганського НАУ	1	30	1			Так	
21.	Верхівнянська філія Житомирського агротехнічного коледжу							
22.	Будівельний коледж Житомирського НАЕУ							
23.	Житомирський агротехнічний коледж	1	100	5	1	1	Так	ІРБІС-64
24.	Житомирський технікум землевпорядкування Житомирського НАЕУ	1	25	2			Так	
25.	Малинський лісотехнічний коледж	1	50	12	1	2	Так	
26.	Новочорторійський державний аграрний технікум	1	100	1	1		Так	
27.	Мукачівський аграрний коледж	2	155	5	1	1	Так	
28.	Бердянський коледж Таврійського	1	52	2	1	1	Так	
29.	Василівський коледж Таврійського ДАТУ	1	26	1			Так	
30.	Мелітопольський коледж Таврійського ДАТУ	1	60	2	1	1	Так	
31.	Ногайський коледж Таврійського ДАТУ							
32.	Оріхівський коледж ТДАТУ	1	32	5	1	1	Так	
33.	Івано-Франківський коледж Львівського	2	90	4	1	1	Так	Microsoft office
34.	Снятинський коледж Подільського ДАТУ	1	16	2			Так	
35.	Рогатинський державний аграрний коледж	1	60	9			Так	
36.	Тлумацький коледж Львівського НАУ	1	50	17	2	2		
37.	Боярський коледж екології і природних ресурсів	1	30	5				

38.	Технолого-економічний коледж Білоцерківського							
39.	Ірпінський економічний коледж							
40.	Маслівський аграрний технікум ім. В.Гаркавого Білоцерківського НАУ	1	32	5	1	1	Так	
41.	Немішайвський агротехнічний коледж	3	240	14	2	2	Так	Оффісні
42.	Таращанський агротехнічний коледж							
43.	Бобринецький технікум ім.В.Порика БНАУ	1	30	6			Так	
44.	Кропівницький технікум механізації сільського господарства	1	70				Ні	
45.	Компаніївський технікум ветеринарної медицини	1	12	5			Так	
46.	Олександрійський технікум Білоцерківського НАУ							
47.	Старобільський технікум Луганського НАУ	1	100	2			Так	
48.	Слов'янський технікум Луганського НАУ	2	38	3	1	1	Ні	
49.	Вишнянський коледж Львівського НАУ	2	100	1		так		
50.	Золочівський коледж Львівського НАУ	1	50	1			Так	
51.	Екологічний коледж Львівського НАУ	3	75	1	1		Так	
52.	Стрийський коледж Львівського НАУ	1	80	15	1	1	Так	ІРБІС
53.	Вознесенський коледж Миколаївського НАУ	1	70	4	1	1	Так	
54.	Мигійський коледж Миколаївського НАУ	1	100	2			Так	
55.	Новобузький коледж Миколаївського НАУ	1	120	1			Так	
56.	Ананьївський аграрно-економічний коледж Уманського НУС	1	35	3	1	1	Так	
57.	Ізмаїльський технікум механізації і електрифікації сільського господарства	1	75	4		1	Так	
58.	Петрівський державний аграрний технікум	1	50	1	1	1	Так	
59.	Білгород-Дністровський рибпромисловий технікум	1	90	4	1	1	Так	Бібліограф
60.	Білгород-Дністровський коледж природокористування	1	4	5		1	Так	
61.	Морехідне училище рибної промисловості ім. О.Соляника							
62.	Ветеринарно-технологічний коледж Полтавської ДАА (Хомуцький)	1	40	1	1	1	Так	
63.	Коледж управління і права Полтавської ДАА	1	33	6		1	Так	ПП"Полі тек-

								Софт" м.Київ
64.	Березоворудський технікум Полтавської ДАА	1	80	3	1	1	Ні	
65.	Аграрно-економічний коледж Полтавської ДАА	1	18	3			Так	Microsof t Offic
66.	Технологічний технікум Полтавської ДАА (Хомуцький)							
67.	Лубенський фінансово- економічний технікум Полтавської ДАА	1	70	2			Так	VSAacce ss
68.	Хорольський агропромисловий коледж Полтавської ДАА	1	100	2		1	Так	
69.	Хомуцький ветеринарно- зоотехнічний технікум Полтавської ДАА	1	40	1	1	1	Так	
70.	Мирогощанський аграрний коледж	1	64	1		2	Так	
71.	Млинівський державний технологічно-економічний коледж	1	30	1	1	1	Так	Windows
72.	Рівненський коледж НУБіП України	1	40	4	1	1	Так	ІРБІС-64
73.	Коледж Сумського НАУ	2	90	11	1	1	Так	ІРБІС-64
74.	Маловисторопський коледж Сумського НАУ	2	130	8	1	1	Так	ІРБІС-64
75.	Охтирський коледж Сумського НАУ	1	20	3	1	1	Так	Windows
76.	Путівльський коледж Сумського НАУ	1	60	1	1	1	Так	ІРБІС-64
77.	Роменський коледж Сумського НАУ	1	40	4	1	1	Так	САБ ІРБІС-64
78.	Борщівський агротехнічний коледж	2	60	11	1		Так	
79.	Бучацький коледж Подільського ДАТУ	1	60	4	1	2	Так	
80.	Заліщицький аграрний коледж ім.С.Храптивного	2	150	16	1	2	Так	
81.	Вовчанський технікум Харківського НТУСГ	1	22	5	2	3	Так	
82.	Коледж переробної та харчової промисловості Харківського НТУСГ	1	30	5		2	Так	
83.	Красноградський технікум механізації сільського господарства	1	45	1			Так	Ірбіс
84.	Липковатівський аграрний коледж	1	70	7	1	1	Так	Ubuntu Windows
85.	Каховський державний агротехнічний коледж							
86.	Новокаховський коледж Таврійського ДАТУ	1	80	9-1	1	2	Так	Biblio, Periodil
87.	Скадовський технікум Херсонського ДАУ							

88.	Херсонський морської коледж							
89.	Кам'янець-Подільський коледж харчової промисловості							
90.	Коледж Подільського ДАТУ	1	100	3	1		Так	
91.	Новоушицький коледж Подільського ДАТУ	1	60	9			Так	
92.	Шепетівський коледж Подільського ДАТУ	1	50	3			Так	
93.	Агротехнічний коледж Уманського НУС	1	120	3			Так	
94.	Городищенський коледж Уманського НУС							
95.	Золотоніський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	1	55	1		1		
96.	Тальнівський будівельно-економічний Уманського НУС	1	30	3		3	Ні	
97.	Тальянківський агротехнічний коледж Уманського НУС							
98.	Чигиринський технікум Уманського НУС	1	37	1	1,6x2		Так	
99.	Шевченківський коледж Уманського НУС	1	50	1	1		Ні	
100.	Кіцманський технікум Подільського ДАТУ	1	120	2	1	1	Ні	
101.	Хотинський технікум Подільського ДАТУ							
102.	Чернівецький коледж будівництва та архітектури Львівського НАУ	1	90	2		1	Ні	
103.	Борзнянський державний сільськогосподарський технікум	1	50	1		2		
104.	Бобровицький коледж економіки та менеджменту ім.О.Майнової	3	115	4	1	1	Так	IPBIC, Access
105.	Козелецький технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	1	30	1		1	Так	
106.	Остерський коледж будівництва та дизайну	1	100	1	1	1	Так	Exploer
107.	Прилуцький агротехнічний коледж	1	50	4				
108.	Сосницький сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку	1	50	2			Ні	
	Всього 2019	101	5554	224	49	73	73	24

VIII. КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Налагодження робочого процесу та результативні показники залежать від рівня кадрового забезпечення бібліотек. Високий професіоналізм та креативність у діяльності працівників бібліотек сприяють підвищенню рівня престижності навчального закладу і забезпечують безперервне поєднання навчального та виховного процесу. Модернізація бібліотечної справи, розвиток інформаційних технологій, формування і використання електронних ресурсів, впровадження мультимедійних технологій, розвиток мережевої взаємодії бібліотек, підключення до Інтернет мережі вимагає постійного удосконалення професійних навиків у роботі, освоєння нових знань, вмінь, ознайомлення з досвідом інших.

Підґрунтям забезпечення бібліотек професійними бібліотечними кадрами є система їх безперервної бібліотечної освіти від підготовки до підвищення кваліфікації і перепідготовки. Підвищення кваліфікації та перепідготовка вбачається важливим напрямом методичної роботи колективу бібліотеки, яка вимагає повного охоплення навчанням усіх груп і категорій бібліотекарів – кожних 5 років підвищення кваліфікації на курсах, семінарах, стажуваннях. В переважній більшості бібліотечні працівники своєчасно та систематично підвищують кваліфікацію, набувають професіоналізму і мають достатній рівень фахової підготовки, щоб стверджувати, що біля скарбів творчої думки людства стоять їх дійсно обізнані, чуйні, надійні розповсюджувачі і охоронці.

Пошана працівникам, які віддали не одне десятиліття роботи обраній професії. Аналіз звітів за 2019 рік показав, що підвищення кваліфікації потребують 24 з 141,5. У порівнянні з минулим звітним роком цей показник знизився, і становить шосту частину від загального числа. Понад 10 років в бібліотеці працюють 60,5 осіб, а від 30 до 40 років – 37 осіб. Зі стажем менше 5 років – 16,5 осіб. Вищу інформаційно-бібліотечну освіту мають 48 осіб, вищу не фахову – 42; середню спеціальну – 44, 5, і 12 осіб мають загальну середню освіту. Прикро, що вже у 16 бібліотеках працює по 1 людині. Але відносно попереднього року ці показники змінилися у кращій бік.

Найбільша чисельність бібліотечних працівників у Немішаєвському агротехнічному коледжі – 7 осіб, серед них – 3 мають вищу освіту. Чотири бібліотеки мають по 4 бібліотечних працівників: Білгород-Дністровський морської рибнопромислової технікум, Заліщицький аграрний коледж ім. Є.Храпливого, Володимир-Волинський агротехнічний коледж та ВСП «Рівненський коледж НУБіП України». У звітній документації вони показали, що з 16 працівників бібліотеки, 8 мають вищу фахову освіту.

Для порівняння, нижче подано рисунки з показниками кадрового забезпечення бібліотек вищих аграрних закладів I-II ступеня акредитації.

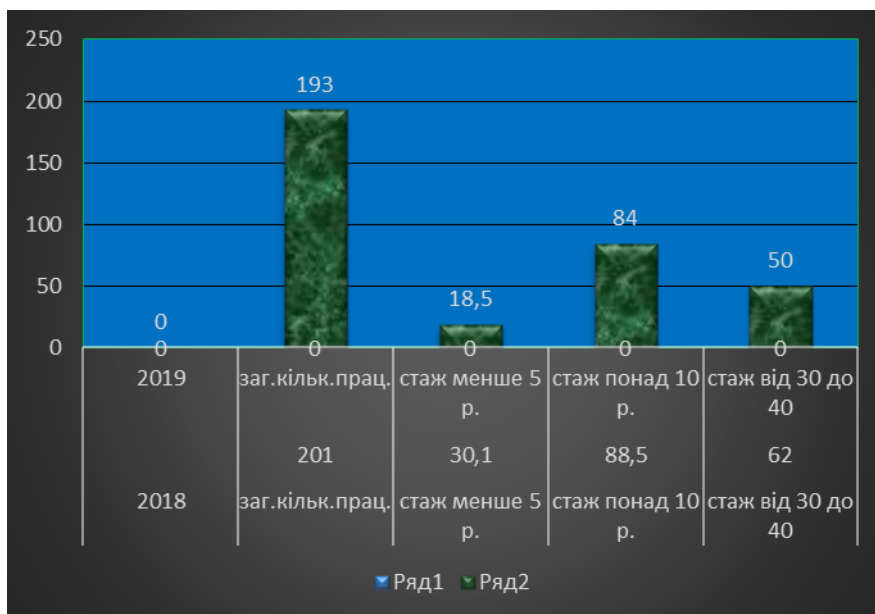

Рис.4. Порівняльна шкала кадрового забезпечення бібліотек за стажем.

Рис. 5. Порівняльна шкала кадрового забезпечення бібліотек за освітою.

Робота бібліотекаря – царина інтелектуального світу. Рівень заробітної плати бібліотечних працівників спричиняє плінність кадрів. Не зважаючи на це, встановлено, що в усіх бібліотеках аграрних вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації, звіти яких за 2019 рік було опрацьовано, працюють люди, віддані своїй справі. Різноманітність інтересів читачів, новизна подій, календарна різнобарвність стають лише новими просторами для прояву креативної діяльності бібліотечних працівників. Їх зусилля спрямоване на те, щоб читачі відвідували бібліотеку не лише як місце обміну книжок, а як храм знань і мудрих думок, а читання стало б творчим процесом.

Табл.5. Кадрове забезпечення бібліотек ВНЗ I–II рівнів акредитації

№ п/п	Назва	Заг. к-ть	Склад за освітою				Склад за стажем			потреба в підвищенні кваліфікації
			вища фахова	вища не фахова	сер. спец. (фахова)	заг. сер.	до 5 р.	до 10 р.	понад 10 р.	
1.	Брацлавський агроекономічний коледж Вінницького НАУ									
2.	Верхівський сільськогосподарський коледж Вінницького НАУ	2			2			2		
3.	Технологічно-промисловий коледж Вінницького НАУ	2		2			1	1	1	
4.	Іллінецький аграрний коледж Вінницького НАУ	2	1		1			2	1	
5.	Ладизинський коледж Вінницького НАУ	2	1	1			1	1		
6.	Коледж будівництва та архітектури Вінницького НАУ									
7.	Могилів-Подільський технологічно-економічний коледж Вінницького НАУ	2	2					2		
8.	Тулчинський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ									
9.	Чернятинський коледж Вінницького НАУ	3		1	1	1		3		
10.	Володимир-Волинський агротехнічний коледж	4	1	3				4		
11.	Горохівський коледж Львівського НАУ	3	1	1	1		1	2		
12.	Рожищенський коледж Львівського Університету ветеринарної медицини та біотехнологій	2		2			1	1		
13.	Верхньодніпровський коледж Дніпровського ДДАЕУ	2			2			1	1	
14.	Коледж електрифікації ДДАЕУ									
15.	Технологічний коледж ДДАЕУ	2		1	1		1	1	1	
16.	Ерастівський коледж ДДАЕУ	1			1			1	1	
17.	Нікопольський коледж ДДАЕУ	2	1		1			2		
18.	Новомосковський коледж ДДАЕУ	2	2					2		
19.	Донецький технікум Луганського НАУ	2	1			1		1	1	
20.	Костянтинівський технікум Луганського НАУ	1		1			1			
21.	Верхівнянська філія Житомирського агротехнічного коледжу									
22.	Будівельний коледж Житомирського НАЕУ									

23.	Житомирський агротехнічний коледж	5	3		1			1	3	
24.	Житомирський технікум землевпорядкування Житомирського НАЕУ	2		1	1				2	
25.	Малинський лісотехнічний коледж	2				2			2	
26.	Новочорторійський державний аграрний технікум	2	1		1				2	
27.	Мукачівський аграрний коледж	2				2			2	
28.	Бердянський коледж Таврійського	2		2				2		
29.	Василівський коледж Таврійського ДАТУ	2	1		1				2	
30.	Мелітопольський коледж Таврійського ДАТУ	2	1	1	2				2	1
31.	Ногайський коледж Таврійського ДАТУ									
32.	Оріхівський коледж	2	2						2	1
33.	Івано-Франківський коледж	1			1			1		
34.	Снятинський коледж Подільського ДАТУ	2		2			1	1		2
35.	Рогатинський державний аграрний коледж	3		1	2				3	
36.	Тлумацький коледж Львівського НАУ	1			1				1	1
37.	Боярський коледж екології і природних ресурсів	2	1		0,5			0,5	1	
38.	Технолого-економічний коледж									
39.	Ірпінський економічний коледж									
40.	Маслівський аграрний технікум ім. П.Х.Гаркавого Білоцерківського НАУ	3		3					3	
41.	Немішайвський агротехнічний коледж	7	3	3		1		1	6	
42.	Тарашанський агротехнічний коледж									
43.	Бобринецький технікум ім.В.Порика БНАУ	2		2					2	
44.	Кропівницький технікум механізації сільського господарства	3	2	1					3	
45.	Компаніївський технікум ветеринарної медицини	2	1			1			2	
46.	Олександрійський технікум Білоцерківського НАУ									
47.	Старобільський технікум Луганського НАУ	3	1	2					3	
48.	Слов'янський технікум ЛНАУ	1			1				1	
49.	Слов'яносербський технікум Луганського НАУ									
50.	Вишнянський коледж Львівського НАУ	2	1	1					2	

51.	Золочівський коледж Львівського НАУ	3		1	1	1	1		2	
52.	Екологічний коледж Львівського НАУ	2	1		1			1	1	
53.	Стрийський коледж Львівського НАУ	3	1		2			1	2	
54.	Вознесенський коледж Миколаївського НАУ	1	1						1	1
55.	Мигійський коледж Миколаївського НАУ	2	1	1					2	
56.	Новобузький коледж Миколаївського НАУ	2	1	1				1	1	
57.	Ананівський аграрно-економічний коледж Уманського НУС	3	1	2				1	2	
58.	Ізмаїльський технікум механізації і електрифікації сільського господарства	3	1	2				1	2	
59.	Петрівський державний аграрний технікум	1			1				1	1
60.	Білгород-Дністровський морський рибпромисловий технікум	4		3	1		1	1	2	
61.	Білгород-Дністровський коледж природокористування	2	1		1			1	1	
62.	Морехідний коледж рибної промисловості ім. О.Соляника									
63.	Ветеринарно-технологічний коледж Полтавської ДАА (Хомуцький)	2	2						2	
64.	Коледж управління і права Полтавської ДАА	2	2						2	
65.	Березоворудський технікум Полтавської ДАА	3		1		2		1	2	
66.	Аграрно-економічний коледж Полтавської ДАА	2		1	1				2	
67.	Технологічний технікум Полтавської ДАА (Хомуцький)									
68.	Лубенський фінансово-економічний технікум Полтавської ДАА	2	1	1			1		1	
69.	Хорольський агропромисловий коледж Полтавської ДАА	2			2				2	
70.	Хомуцький ветеринарно-зоотехнічний технікум Полтавської ДАА	2	2						2	
71.	Мирогошанський аграрний коледж	3		1	2		1		2	
72.	Млинівський державний технолого-економічний коледж	1	1						1	
73.	Рівненський коледж НУБіП України	4	4						4	1
74.	Коледж Сумського НАУ	3		1	2		1		2	
75.	Маловисторопський коледж Сумського НАУ	1				1	1			
76.	Охтирський коледж Сумського НАУ	2		1	1		1		1	
77.	Путивльський коледж Сумського НАУ	2	1		1				2	1

78.	Роменський коледж Сумського НАУ	2	1			1	1	1		
79.	Борщівський агротехнічний коледж	3			1	2		1	2	
80.	Буцацький коледж Подільського ДАТУ	2	1		1				2	
81.	Заліщицький аграрний коледж ім.С.Храпливого	4		1	3		1	3		
82.	Вовчанський технікум Харківського НТУСГ	1			1				1	
83.	Коледж переробної та харчової промисловості Харківського НТУСГ	2	2						2	
84.	Красноградський технікум механізації сільського господарства	1	1						1	
85.	Липковатівський аграрний коледж	2		1	1				2	
86.	Каховський державний агротехнічний коледж									
87.	Новокаховський коледж Таврійського ДАТУ	3		1	2				3	
88.	Скадовський технікум Херсонського ДАУ									
89.	Кам'янець-Подільський коледж харчової промисловості									
90.	Коледж Подільського ДАТУ	3		1	2				3	
91.	Новоушицький коледж Подільського ДАТУ	2		1	1				2	
92.	Шепетівський коледж Подільського ДАТУ	2			2				2	
93.	Агротехнічний коледж Уманського НУС	2		2					2	
94.	Городищенський коледж Уманського НУС									
95.	Золотоніський технікум ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ	1	1						1	
96.	Тальянківський агротехнічний коледж Уманського НУС									
97.	Тальнівський будівельно-економічний коледж Уманського НУС	3	2	1			1		2	2
98.	Чигиринський технікум Уманського НУС	1	1						1	
99.	Шевченківський коледж Уманського НУС	2		2			0,5		1	
100.	Кіцманський технікум Подільського ДАТУ	3		1	1	1	1	1	1	
101.	Хотинський технікум ПДАТУ									
102.	Чернівецький коледж будівництва та архітектури Львівського НАУ	2		2					2	1
103.	Борзнянський державний сільськогосподарський технікум	1			1				1	
104.	Бобровицький коледж економіки та менедж-менту ім.О.Майнової	2	1		1				2	
105.	Козелецький технікум ветеринарної медицини	1	1						1	

	Білоцерківського НАУ									
106.	Остерський коледж будівництва та дизайну	2		1	1				2	1
107.	Прилуцький агротехнічний коледж	3	1		1	1			3	
108.	Сосницький сільськогосподарський технікум бухгалтерського обліку	1		1					1	
	Всього 2019	193	59	58	59	15,5	30,1	88,5	70	24

Також слід відмітити, що серед бібліотекарів переважна більшість – творчі особистості, справжні фахівці, ініціатори цікавих починань, роблять відчутний внесок у поглибленні знань студентів про незалежну Україну та її державні символи, виховують почуття патріотизму та національної гордості, любов до рідного краю, розуміння своєї причетності до подій, що відбуваються в Україні, усвідомлення власної ролі й значення в житті суспільства. Сприяють розвитку моральних якостей, громадянської свідомості, пізнавальних інтересів, виховують пошану до свого народу, повагу до національних надбань та бажання приносити користь своїй країні.

Великдень вважається найбільшим святом року. У неділю кожна православна родина відзначатиме найбільше християнське свято – Світле Христове Воскресіння. У ці дні наші душі переповнюються світлими почуттями. Цьому сприяє і природа, яка прокинулася від зимового сну і в єдиній гармонії зустрічає воскреслого Христа. Свято Великодня нагадує нам про взаємне прощення та порозуміння, тому ми намагаємося забути усе недобре, відпустити усі образи, які затаїлися у душі і почати новий день з світлим серцем і чистим сумлінням.

Працівники бібліотеки разом зі студентами бухгалтерського відділення груп

ОФ-21 та П-21 разом із їхніми кураторами провели годину народознавства **«Любові й миру вірна Берегиня – Писанка».**

Ще в давнину мудрі люди казали, що у світі доти існуватиме любов, доки люди писатимуть писанки. А пишуться вони не

руками, а душею.

Майстер-клас із писанкарства продемонструвала талановита майстриня **Марія Лотвін**, яка має

великий досвід у писанні писанок. Талановита майстриня знає все про писанки, їхню історію, кольори і орнаменти, традиції розпису у рідному краї. Цією інформацією вона щедро ділилася з учасниками заняття.

В свою чергу, бібліотекарі розповіли читачам легенди про виникнення писанкарства, символіку орнаментів та кольорів, підготували для кожного учасника заходу особисте робоче місце і приладдя для розпису.

Ніхто не залишився осторонь цієї справи, і з великою цікавістю всі занурилися в царину розпису елементів писанки.

Найцікавішим для студентів виявився процес знімання воску з яєць, адже під такою оболонкою приховувались усі написані писачком фантазії.

Проведення саме такого роду заходів стає доброю традицією у нашій книгозбірні напередодні пасхальних свят. Відвідувачами заходу були студенти, викладачі та всі бажаючі (Із звіту *Горохівського коледжу*

Львівського аграрного університету).

ІХ. ВИСНОВКИ, РЕКОМЕНДАЦІЇ

Аналіз звітів бібліотек аграрних вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації за 2019 рік засвідчив, що в інформаційно-бібліографічному забезпеченні сучасних потреб аграрної науки та виробництва бібліотеки в основному мають належний рівень. Позитивна кількість зрушень вбачається у вдосконаленні інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу. На загальну оцінку діяльності бібліотек аграрної мережі впливає невідповідність між поставленими планами та виконанням досягнутого через певні об'єктивні причини, які не залежать від бібліотечних працівників. В цілому, рівень обслуговування та показники діяльності позитивні. .

На сьогодні, пріоритетними напрямками діяльності бібліотек є впровадження електронних технологій у систему бібліотечно-бібліографічного обслуговування користувачів; подальший розвиток програм стимулювання читання та виховання інформаційної культури; підвищення комфортності бібліотечного середовища; удосконалення сервісного обслуговування користувачів. Головна мета бібліотечної діяльності залишається незмінною - сприяння популяризації бібліотеки і книги. Місце книги в житті молодих людей змінюється під впливом інформаційних технологій і телебачення, але електронний варіант будь-якого видання не замінить живого спілкування з книгою. Інтернет доповнює і розширює інформаційні можливості бібліотеки, але молода людина, приходячи до бібліотеки, бажає погортати журнал або яскраво ілюстровану книгу. Бібліотеки надають всі умови для інформаційного забезпечення всіх користувачів.

Бібліотечні інновації повинні :

- спрямовуватися на задоволення читацьких потреб;
- приносити користь бібліотеці;
- бути прийнятними для широкого використання та запровадження.

Для забезпечення якості освітнього процесу, виходячи з практики роботи бібліотек у 2019 році, можливо визначити наступні пріоритети діяльності на 2020 рік та на стратегічну перспективу:

- надання безкоштовного доступу до документів;
- витрачання більших коштів на поповнення та збереження фондів і підтримання зібрання на належному рівні для нинішніх і майбутніх користувачів;
- підтримка навчання у найширшому розумінні цього слова і надання доступу до знань та інформації.

Платних послуг бібліотека не надає.

Новітні інформаційні технології вдало поєднуються з традиційними формами бібліотечної роботи. Це надає унікальний досвід колективу бібліотечних працівників, адже є можливість ознайомитись з досвідом провідних інформаційних закладів, як нашої держави так і інших держав, порівняти і оцінити свою роботу.

Інформаційні технології стають провідним засобом оперативного пошуку, інформування та пізнання, як результат – найбільше повного інформаційного задоволення найрізноманітніших запитів читачів бібліотеки. Найважливішою ціллю функціонування бібліотеки є освоєння та застосування новітніх технологій для роботи, навчання та самоосвіти.

Брак фінансування, зростання цін на літературу призводить до значного недовиконання планів надходження її до фондів багатьох бібліотек. Проблему дефіциту бюджетного фінансування низки установ пом'якшують за допомогою ремонту книжок, подарунків, заміни утрачених книжок читачами, обмінного фонду. Та у багатьох закладах брак коштів на цю статтю теж не дозволяє скористатись навіть такою можливістю. Фінансування і комп'ютерна забезпеченість бібліотек бажає бути кращою. Адже це тягне низку інших питань: інформатизації, введення новітніх технологій, можливість копіювання і обміну тощо. Як наслідок, зменшується привабливість бібліотек та зацікавленість читачів у користуванні фондами.

Працівники бібліотек постійно працюють над підвищенням свого професійного рівня. В стінах бібліотек проводяться щомісячні заняття, на яких розглядаються актуальні питання роботи бібліотек. Кожен працівник самостійно підвищує свій фаховий рівень, щоб відповідати вимогам сьогодення.

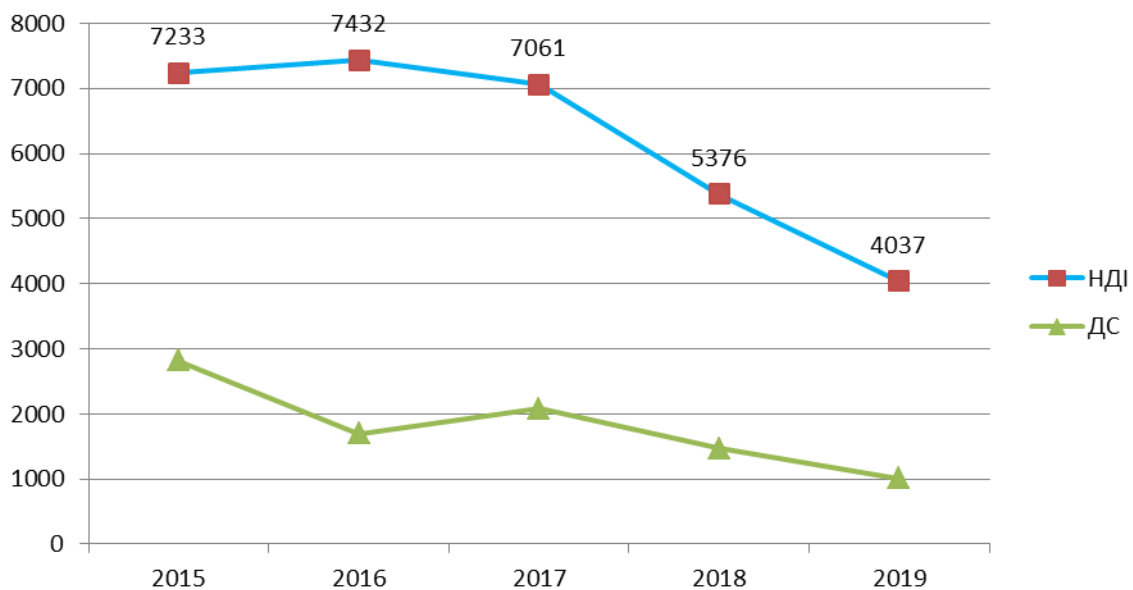
Всі бібліотекарі володіють основами комп'ютерної грамотності.

Таблиця 1

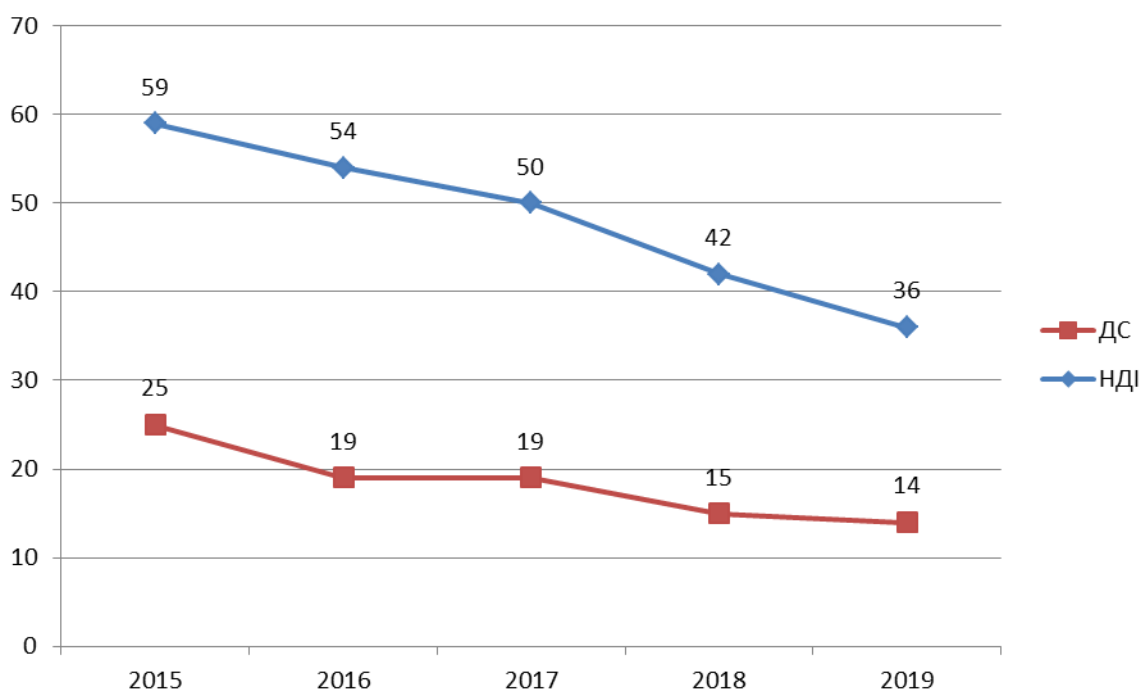
Порівняльні статистичні показники загальної кількості обслужених користувачів і кількості виданих документів за 2000- 2019рр.

Роки	Кількість б-к НДІ, що надіслали звіти	Кількість обслужених користувачів	Кількість виданих документів
2000	50	16 253	1 039 864
2001	45	14 010	910 202
2002	57	18 976	1 147 257
2003	62	19 090	1 081 109
2004	64	21 793	1 140 388
2005	63	37 448	1 193 522
2006	64	28 402	1 266 337
2007	64	28 547	1 199 178
2008	63	27 422	1 180 196
2009	64	27 590	1 196 201
2010	68	23 975	1 171 012
2011	54	21 806	982 698
2012	42	17 330	724 148
2013	42	17 014	653 313
2014	39	15 311	590 180
2015	35	14 833	561 354
2016	35	14 796	958 111
2017	39	14 175	588 787
2018	29	8 233	334 332
2019			

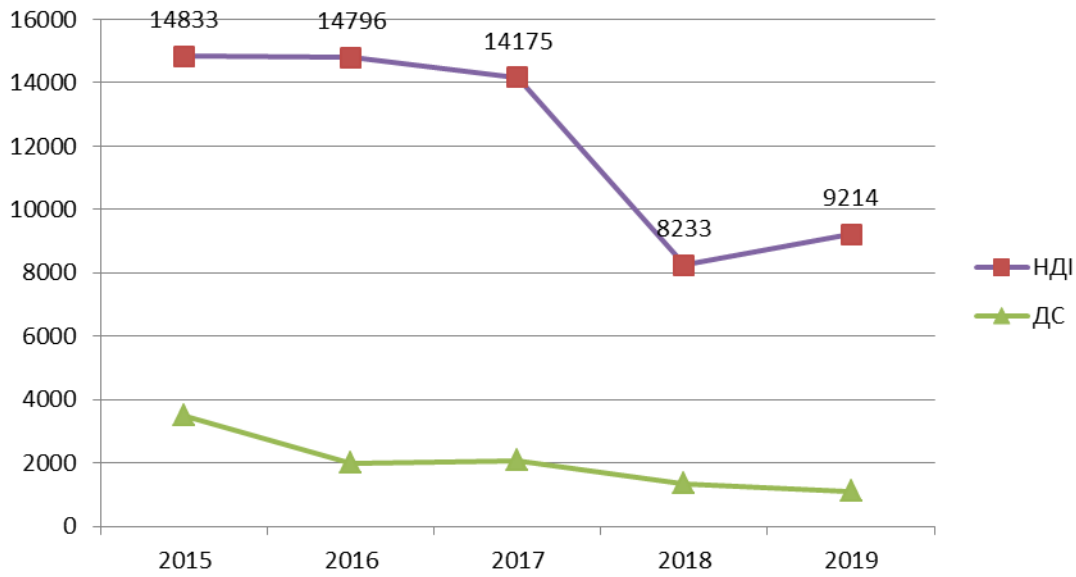
Кількість зареєстрованих користувачів у бібліотеках НДУ НААН

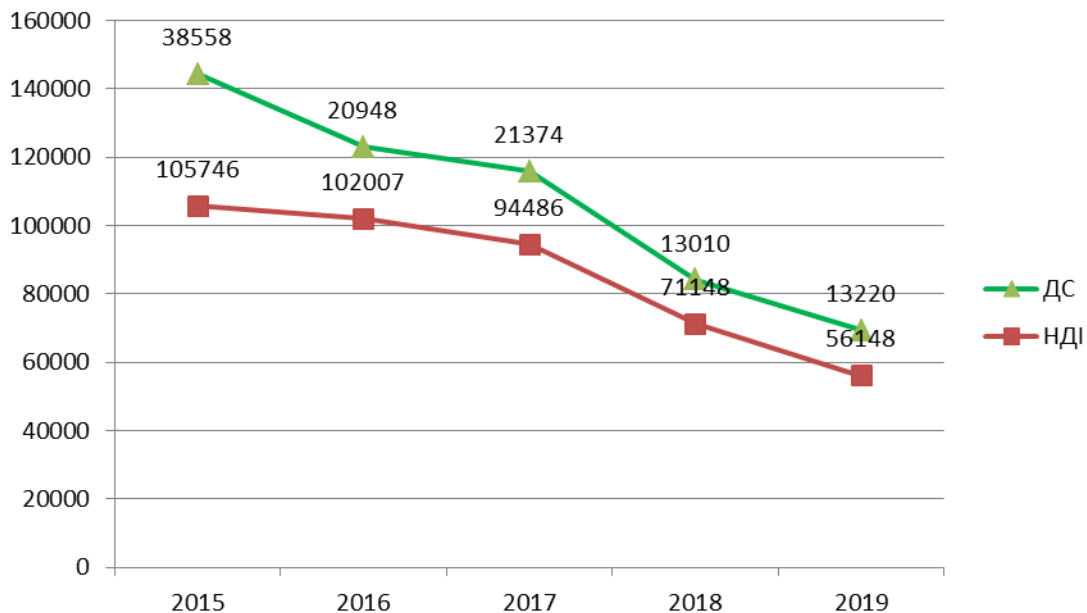
Кадрове забезпечення бібліотек НДУ НААН

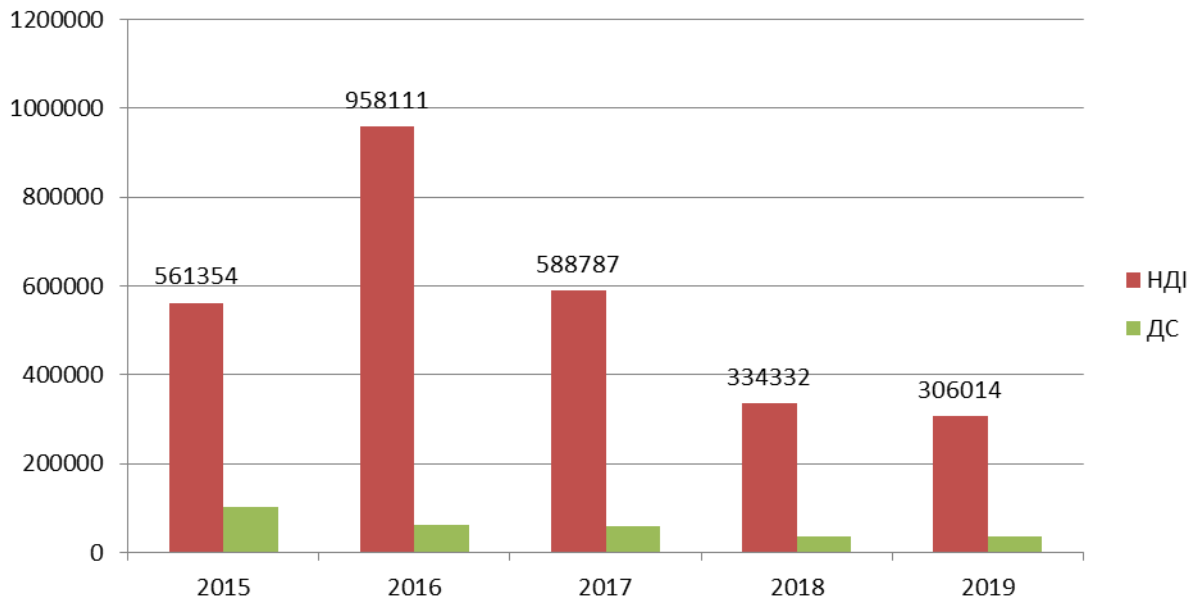
Кількість обслужених користувачів у бібліотеках НДУ НААН

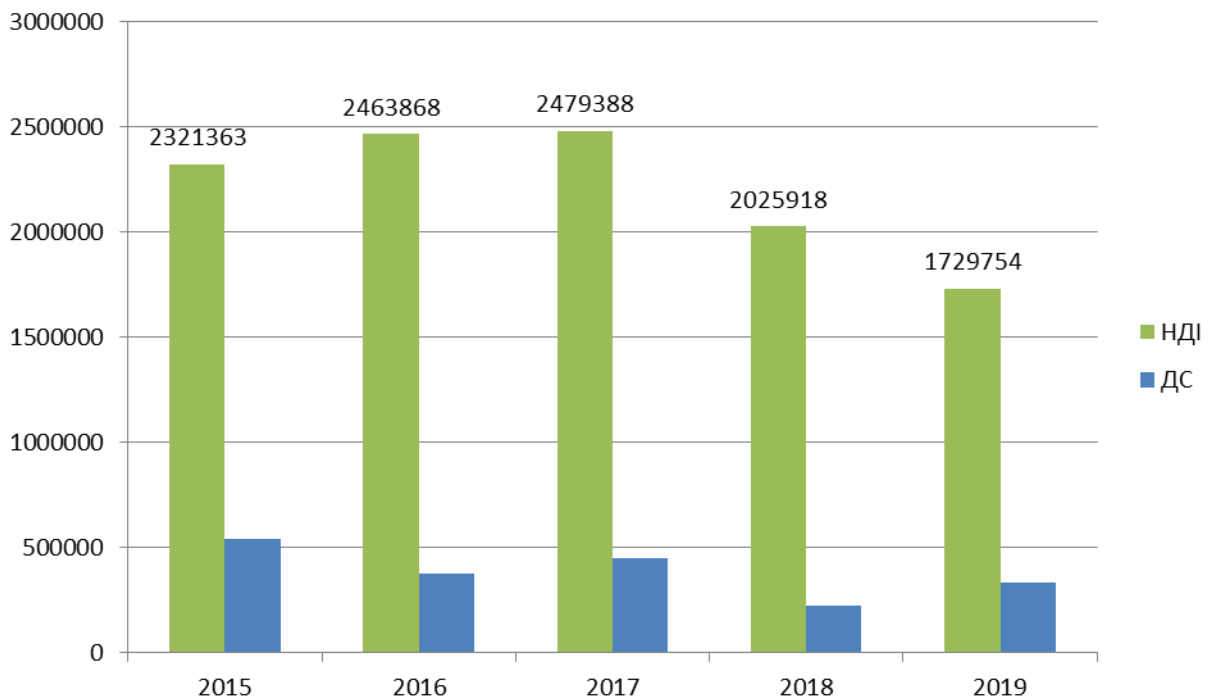
Кількість відвідувань бібліотек НДУ НААН

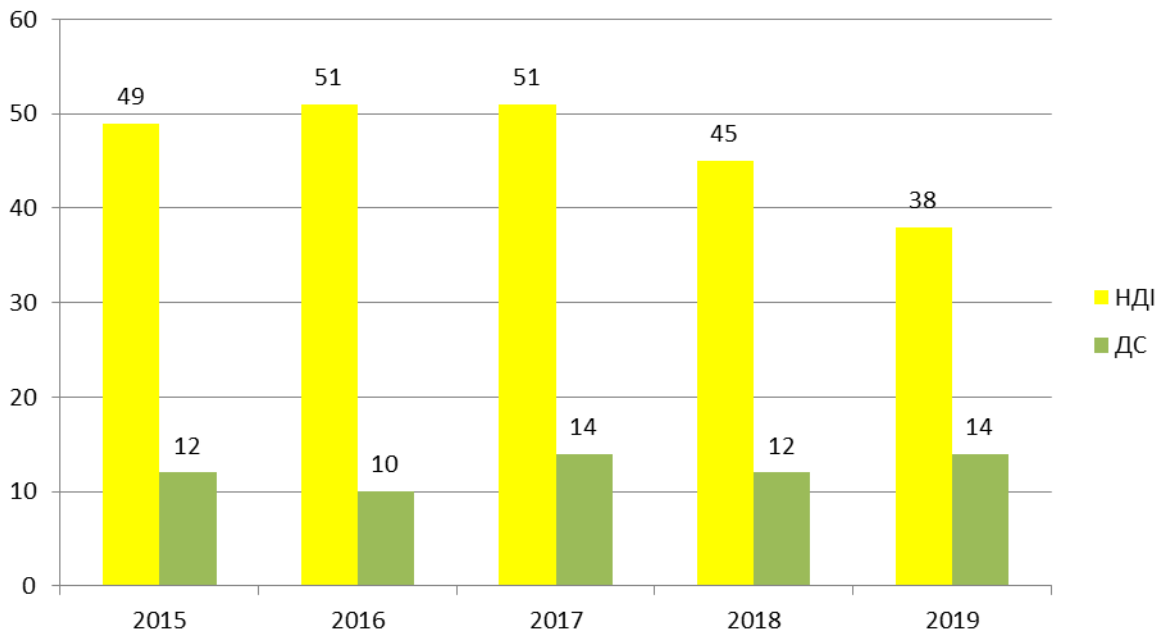
Кількість виданих документів у бібліотеках НДУ НААН

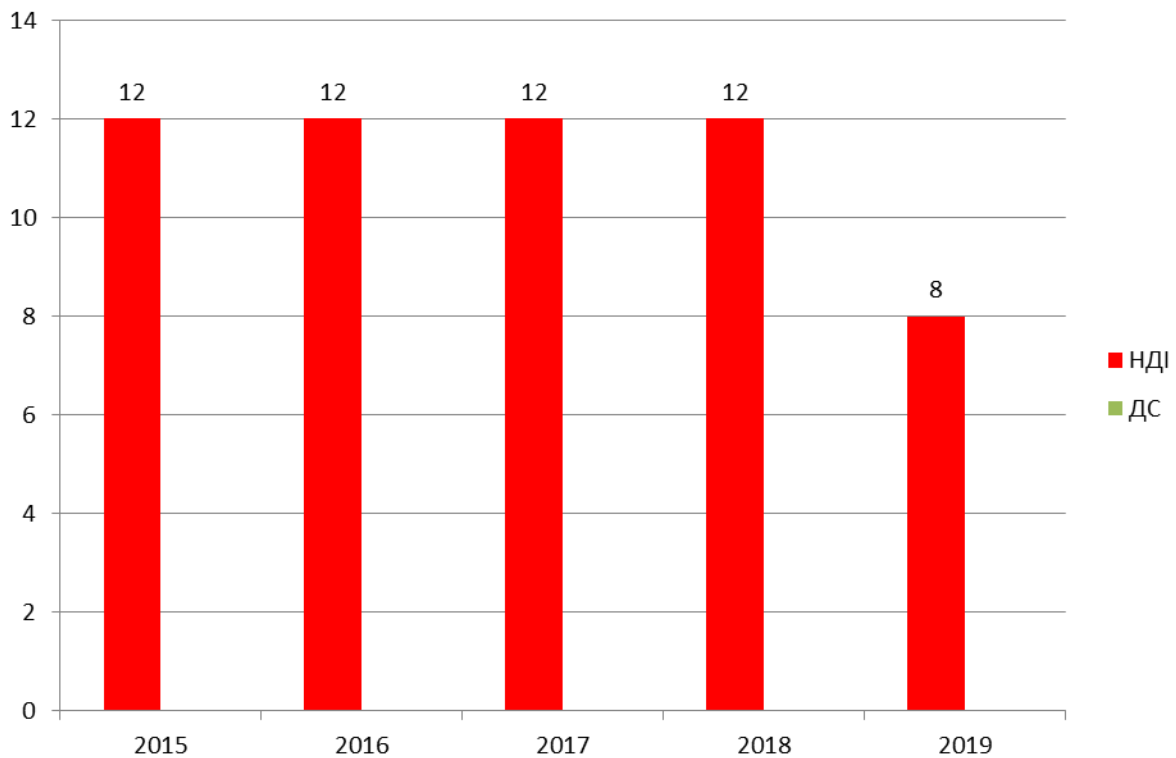
Загальний фонд бібліотек НДУ НААН

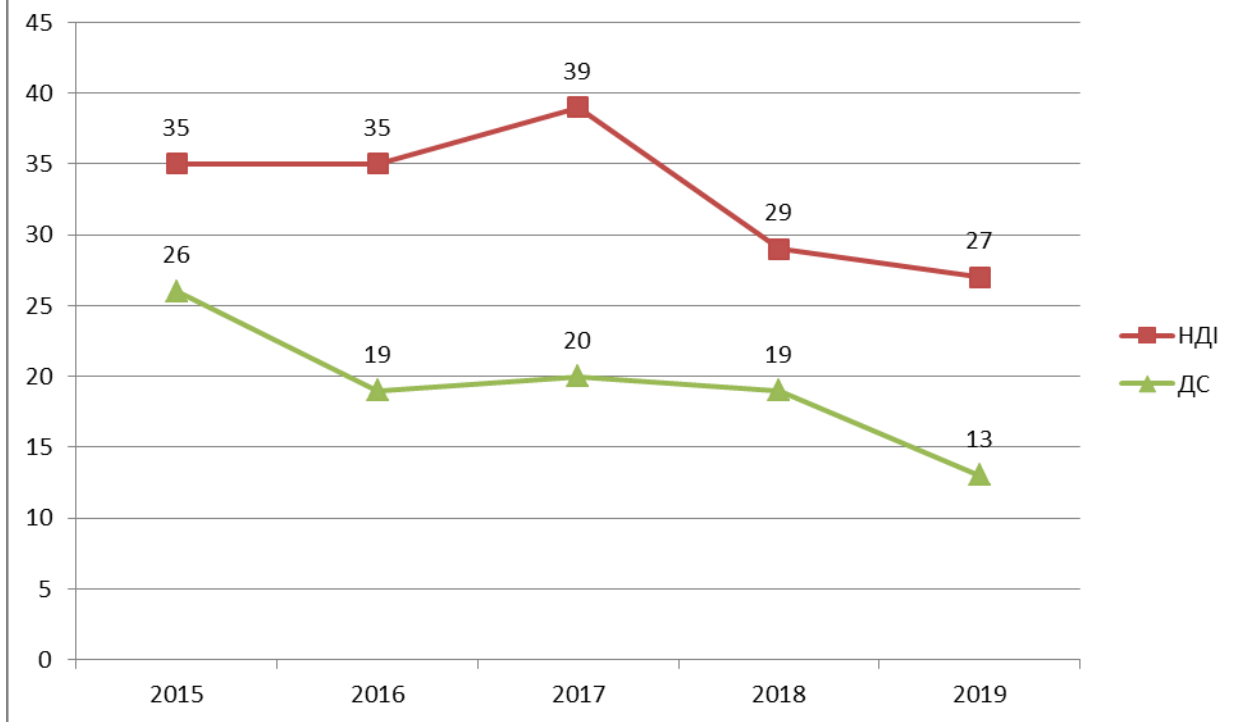
Забезпеченість комп'ютерами бібліотек НДУ НААН

Програмне забезпечення бібліотек НДУ НААН

Кількість звітів надісланих бібліотеками НДУ НААН

НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЗВІТІВ БІБЛІОТЕК ДОСЛІДНИХ СТАНЦІЙ ЗА 2019 РІК

Продовження процесу оптимізації чисельності установ і працівників з метою поліпшення науково-інноваційної діяльності в мережі науково-дослідних установ НААН призвело до вкрай критичної ситуації в бібліотеках даної мережі, що полягає у невідповідності між дуже важливими завданнями, які нині мають виконувати книгозбірні дослідних станцій, і їхньою матеріально-технічною базою, фінансуванням за остаточним принципом, професіональним рівнем бібліотечних працівників. У результаті реорганізації мережі науково-дослідних установ значна їх кількість скоротилася, зменшився штат працівників, в першу чергу бібліотекарів, які змушені працювати за сумісництвом з основною посадою, без оплати. Крім того, і самі бібліотечні працівники не завжди належним чином виконують свої функції, для багатьох із них стало правилом ігнорувати свій обов'язок звітування.

Однак, якість та достовірність інформаційних даних навіть тих звітних матеріалів, що надіслані, знаходяться на надзвичайно низькому рівні. Так, більшість бібліотек дослідних станцій виявили недбале, формальне ставлення до звітної документації. 12 із них обмежилися статистичними даними, до того ж неповними .

Варто зазначити, що окремі бібліотеки не надсилали звітів про свою діяльність протягом кількох років, внаслідок чого немає можливості зробити висновки щодо стану справ у цих бібліотеках.

Аналізуючи наявних звітів за 2018 рік варто відзначити, що культура виконання обов'язків і доручень бібліотечних працівників, якість звітних матеріалів залишаються, як і в попередні роки, в незадовільному стані.

Неповні дані про обслуговування користувачів у матеріалах Ерастівської ДС, Кам'янсько-Дніпровської ДС, Миколаївської ДС. Відсутня інформація про інформаційно-масові заходи в звітних матеріалах Розівської, Кам'янсько-Дніпровської, Південної ДС. Як і минулі роки, у звітах лише 10 бібліотек дослідних станцій вказано дані про наукову інформаційно-бібліографічну діяльність. Дана ситуація створює враження, що в інших бібліотеках функції обмежуються лише видачею документів та нечастим інформуванням про нові надходження, якщо вони є.

Зберігається негативна тенденція неякісного виконання текстових частин звітів, які здебільшого нагадують звіти-відписки: опис статистичної форми без аналізу і конкретизації, суміш звіту і плану роботи. Це дає підстави зробити висновок, про те, що бібліотечні працівники виконують свої обов'язки формально, особливо в тих установах, де працюють за сумісництвом, без оплати.

Таким чином через численні недоліки в надісланих звітах та процес реорганізації науково-дослідних установ мережі склалася ситуація, яка ускладнює проведення огляду та складання рейтингових таблиць, тому ми зробили спробу проаналізувати роботу 16 бібліотек дослідних станцій за основними напрямками їхньої діяльності та виявити закономірності динаміки їхньої роботи.

ВИСНОВКИ

З результатів аналізу діяльності бібліотек дослідних станцій у 2018 році видно, що невідповідність між сучасними вимогами до наукових аграрних бібліотек в умовах інформатизації та комп'ютеризації суспільства та їхнім рівнем функціонування в усіх аспектах бібліотечної справи з кожним роком зростає. Причини цього явища різні. З одного боку це зменшення чи навіть відсутність фінансування процесу забезпечення бібліотек дослідних станцій інформаційними системами, новітніми вітчизняними та іноземними виданнями тощо. Оскільки бібліотеки дослідних станцій комплектувалися в основному періодичними виданнями, це спричинило зменшення кількості користувачів і негативно вплинуло на забезпечення запитів науковців і спеціалістів дослідних станцій новітньою інформацією.

З іншого боку, існує ряд недоліків у роботі бібліотекарів дослідних станцій, зокрема застосування у своїй довідково-бібліографічній і інформаційній діяльності лише традиційних форм і методів (книжкові виставки, огляди літератури, дні інформації, спеціаліста, інформування про нові

надходження), не виконання окремими працівниками певних видів робіт (надання бібліографічних довідок у режимі «запит – відповідь», впровадження в бібліотечну діяльність міжбібліотечного абонементу (МБА), виділення обмінного фонду, робота з цінними документами тощо). Усе це негативно впливає на роботу бібліотеки.

Зважаючи на усі перераховані проблеми, слід спільними зусиллями керівництва Національної академії аграрних наук, адміністрації дослідних станцій та самими бібліотеками шукати шляхи вирішення даної ситуації. Зокрема слід поліпшити матеріально-технічну базу наукових бібліотек: залучати позабюджетні кошти для впровадження інноватики в бібліотечну справу (придбання новітньої техніки та програмування); оновити фонди бібліотек науковими і довідково-бібліографічними виданнями на паперових та комп'ютерних носіях, інноваційною літературою; суттєво удосконалити фахову підготовку і перепідготовку працівників у контексті впровадження сучасних технологій інформаційно-бібліографічної діяльності; забезпечити належні умови праці і її відповідну оплату працівникам бібліотек дослідних станцій; співпрацювати з Центрами наукового забезпечення АПВ; взаємодіяти з іншими бібліотеками системи НААН. Зі свого боку Національна наукова сільськогосподарська бібліотека сприяє підвищенню ефективності роботи сільськогосподарських бібліотек шляхом видання актуальних науково-методичних документів та організацією курсів підвищення кваліфікації, де бібліотечним фахівцям надається допомога в освоєнні комп'ютерних технологій, навичок пошуку та отримання інформацій основ менеджменту та маркетингу²

² **Примітка**

Порівняльні таблиці не вміщено через відсутність даних з різних позицій у більшості бібліотек дослідних станцій.

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ
МАТЕРІАЛИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІНСТГБ НААН

В. А. Вергунов

«28» січня 2021 р.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЗІ СТВОРЕННЯ БІБЛІОМЕТРИЧНИХ
ПРОФІЛІВ НАУКОВЦІВ, НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВ ТА
ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАЊ В СИСТЕМІ GOOGLE SCHOLAR
(на прикладі ІНСТГБ НААН)**

1. Сфера застосування

1.1. Дані вказівки встановлюють загальні правила покрокового створення облікового запису та бібліометричних профілів науковців, науково-дослідних установ та періодичних видань у системі Google Scholar.

1.2. Вони будуть корисними для використання науковцями, науково-дослідними установами та редакціями періодичних й продовжуваних видань мережі НААН, бібліотеками науково-дослідних установ мережі НААН, НДУ та ЗВО різного підпорядкування.

2. Загальні положення.

GOOGLE SCHOLAR – одна з найбільш використовуваних систем пошуку, створена в 2004 р., яка індексує повний текст наукових публікацій всіх форматів і дисциплін. На даний момент це найпопулярніша в світі пошукова система за науковими публікаціями, серед яких – статті, дисертації, книги, реферати і звіти, опубліковані видавництвами наукової літератури, вищими навчальними закладами та іншими науковими організаціями. Кількість публікацій та цитувань, проіндексованих в Google Scholar, входить до переліку показників атестації науково-дослідних установ та закладів вищої освіти за результативністю науково-дослідницької діяльності перед Міністерством освіти і науки України (державна атестація наукових установ проводиться відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Порядку проведення державної атестації наукових установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 540, наказу Міністерства освіти і науки України від 17.09.2018 р. № 1008 «Деякі питання державної атестації наукових установ» та Методики оцінювання ефективності наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності наукових установ). Згідно Наказу МОН № 32 від 15.01.2018 р. «Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України» члени редколегій повинні мати профіль в Google Scholar та індекс цитування.

Для відображення цілісної картини стану сучасної науки України у 2014 р. фахівцями Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського було створено інформаційно-аналітичну систему «Бібліометрика української науки», розташовану на платформі Google Scholar. Система являє собою реєстр вчених, наукових колективів України та їх видань, які представили в Інтернеті свої бібліометричні профілі; аналітичну інформацію для експертного оцінювання

результативності дослідницької діяльності; національну складову проекту Ranking of Scientists. Інформаційні ресурси системи формуються шляхом опрацювання бібліометричних профілів, створених науковцями на платформі Google Scholar. Сервіс дозволяє здійснювати багатокритеріальний пошук бібліометричної інформації: за прізвищем автора; за назвою установи; за назвою відомства; за географічною ознакою (населеним пунктом); за галуззю знань; за рубриками Google Scholar.

Бібліометричний профіль – це наукова декларація вченого чи своєрідний звіт суспільству про його результативність і продуктивність, виражені за допомогою наукометричних показників. Профіль науковця (установи чи видання) дає змогу слідкувати за статистикою цитування праць, визначати h-індекс та i10-індекс, проводити візуалізацію динаміки цитувань за роками.

Автору (науковцю) Google Scholar дасть можливість створити публічну сторінку, на якій можуть бути вказані наукові інтереси, список публікацій із зазначенням цитування по кожній з них, а також статистика цитування за роками. Інформацію про публікацію можна додавати вручну. Крім того, автор може знайти сторінки колег з даними про їх публікації (в т. ч. можуть бути і повні тексти у відкритому доступі), які він може процитувати. Можна підписатись на сповіщення про нові праці вченого, який працює у спорідненій галузі науки. За наявності добре заповненої публічної сторінки автор може розраховувати, що його колеги можуть бути зацікавлені його публікаціями і процитувати їх. Реєстрація в Google Scholar та ведення своєї персональної сторінки є важливим фактором представленості автора в інформаційному середовищі світової наукової спільноти і, таким чином, непрямим фактором підвищення цитованості автора.

Для організації реєстрація авторів у Google Scholar важлива з двох причин:

1) для підвищення представництва організації в інформаційному середовищі світового наукового співтовариства;

2) для систематизації та структурування присутніх у Google Scholar даних про публікації та цитування публікацій співробітників, подальшу корекційну індексацію за цими показниками, що необхідно для здійснення коректного обліку цих показників та просування організації у різних наукових та вебметричних рейтингах. Наприклад, міжнародний рейтинг Ranking web of research centers використовує наукометричний параметр «Статистика цитування» десяти найбільш цитованих вчених установи як один з параметрів ранжування. Перший профіль зі списку виключається для покращення репрезентативності.

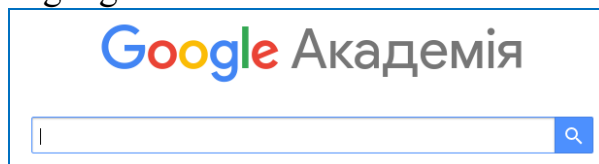
Створення профілів науковців та науково-дослідних установ мережі НААН проводиться відповідно до Постанови Президії НААН від 30 червня 2015 р. «Про організацію запровадження бібліометричних профілів вчених-аграріїв, наукових установ та періодичних видань НААН в системі «Бібліометрика української науки», що знаходиться на платформі Google Scholar та Постанови Президії НААН від 12.03.2019 р. «Про запровадження

наукометричної системи оцінки науково-технологічного потенціалу науково-дослідних установ НААН в умовах євроінтеграції».

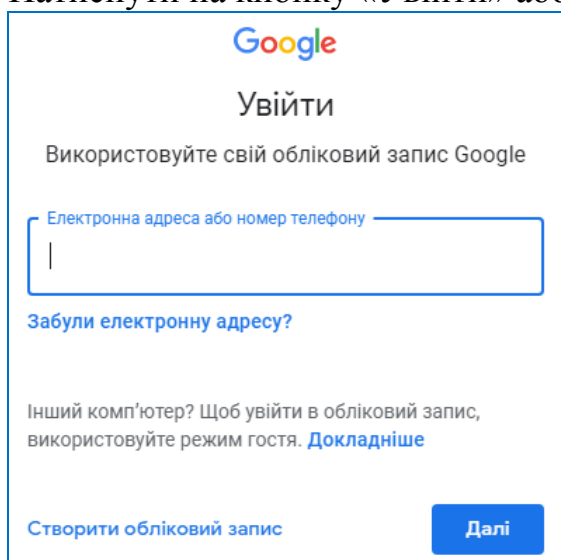
«СТВОРЕННЯ БІБЛІОМЕТРИЧНОГО ПРОФІЛЮ НАУКОВЦЯ В GOOGLE SCHOLAR»

Створення облікового запису:

1. У пошуковому віконечку написати запит: «Гугл Академія» і зайти на сторінку: <https://scholar.google.com.ua/>.

2. Натиснути на кнопку «Увійти» або «Мій профіль».

Google
Увійти
Використовуйте свій обліковий запис Google

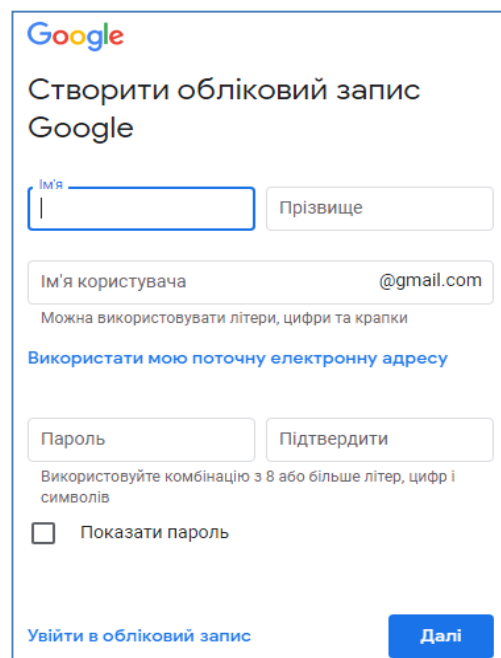
Електронна адреса або номер телефону

Забули електронну адресу?

Інший комп'ютер? Щоб увійти в обліковий запис, використовуйте режим гостя. [Докладніше](#)

Створити обліковий запис Далі

3. Створити обліковий запис. Для створення облікового запису необхідно створити електронну пошту ...@gmail.com і придумати пароль з восьми чи більше букв, знаків і символів. Підтвердити пароль. Заповнити всі поля форми. У віконечку «Ім'я» вводимо ім'я, а у полі «Прізвище» – прізвище (поле «Прізвище» обов'язкове). Ввести ще раз пароль, підтвердити його та поставити галочку у віконечку «Показати пароль». Натиснути «Далі».

Google
Створити обліковий запис Google

Ім'я Прізвище

Ім'я користувача @gmail.com

Можна використовувати літери, цифри та крапки

[Використати мою поточну електронну адресу](#)

Пароль Підтвердити

Використовуйте комбінацію з 8 або більше літер, цифр і символів

Показати пароль

[Увійти в обліковий запис](#) Далі

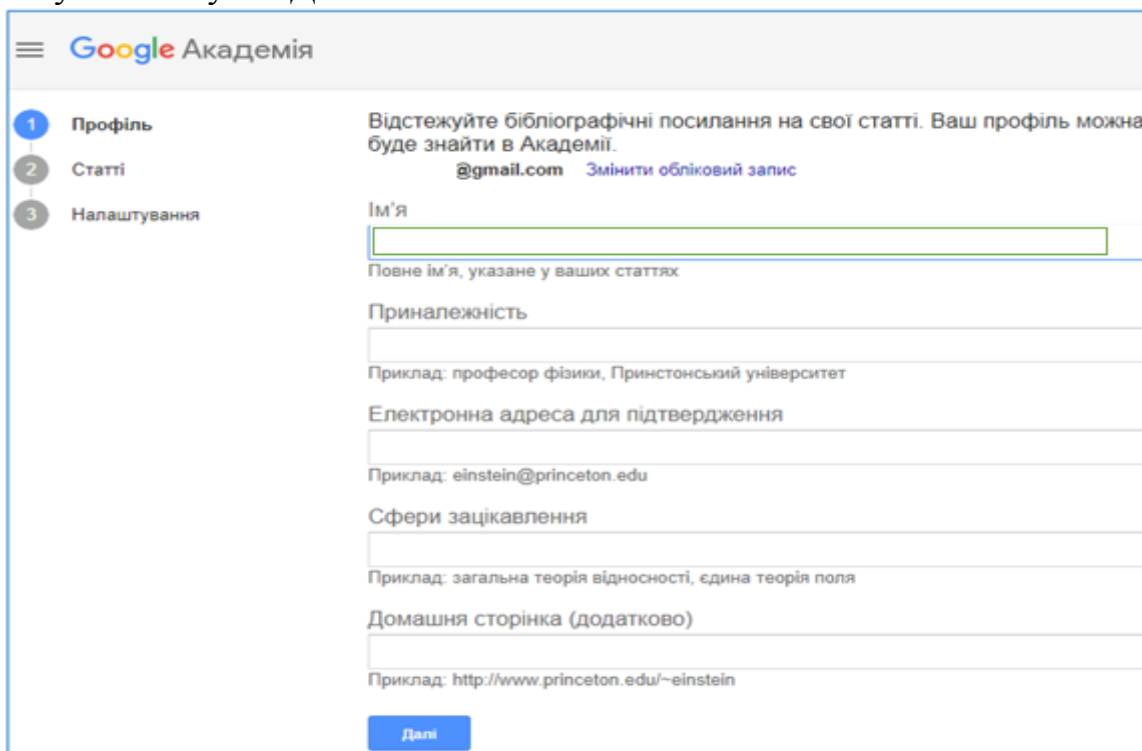
4. Після створення облікового запису система вас автоматично переадресує на сторінку нового профілю.

Якщо у Вас уже є обліковий запис (або акаунт), то натисніть кнопку «Мій профіль».

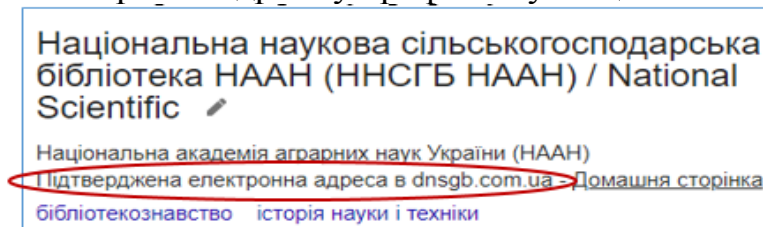
Створення бібліометричного профілю науковця:

Крок 1. Заповнюємо профіль вченого:

- ПІП (прізвище, ім'я, по-батькові), прізвище вводимо українською та англійською мовами (якщо була зміна прізвища, то потрібно писати дві варіації прізвища) – наприклад: Литвиненко Людмила Степанівна; LS Litvinenko; можна також додати номер ORCID³;
- приналежність – повністю і скорочено назву установи українською та англійською мовами: наприклад: «Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук; ННСГБ НААН; National Scientific Agricultural Library of the National Academy of Agrarian Sciences»;
- електронна адреса для підтвердження (для науковців ННСГБ НААН вводимо info@dnsgb.com.ua ; пізніше адміністратор підтвердить цю пошту і у Вашому профілі буде писати: «Підтверджена електронна адреса в dnsgb.com.ua»);
- сфери зацікавлення;
- домашня інтернет-сторінка установи: dnsgb.com.ua. Або якщо інформація про науковця є на сайті Вашої установи, тоді потрібно дати посилання на цю сторінку. Натиснути «Далі».

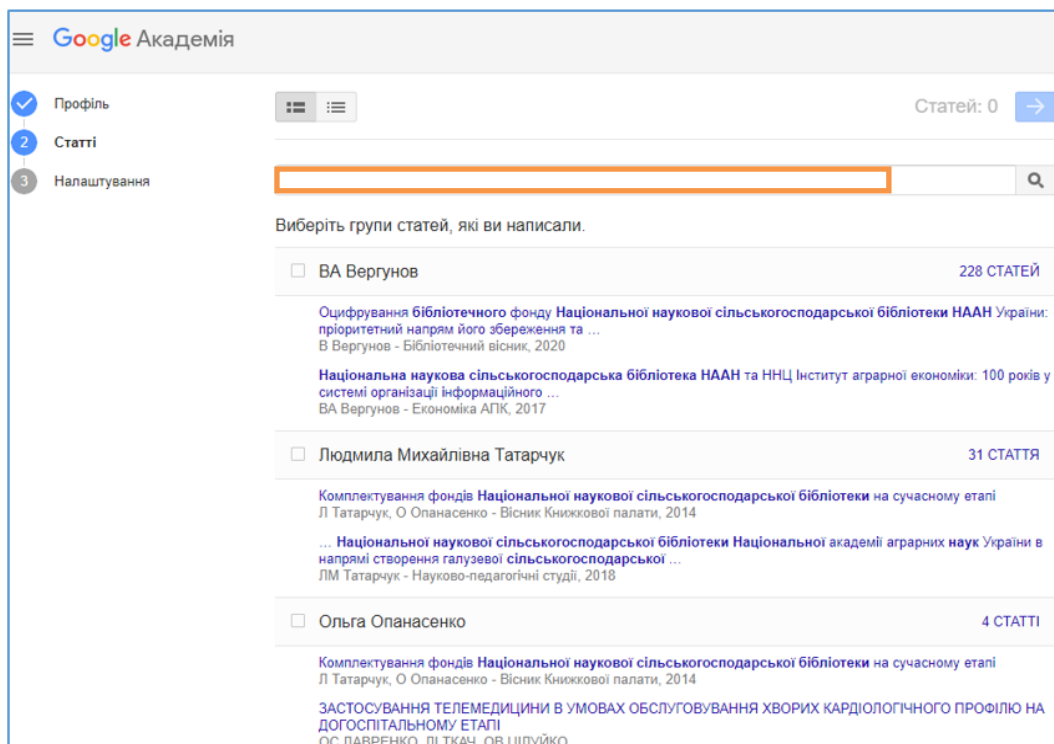
Підтверджена електронна адреса у профілі науковця матиме такий вигляд:

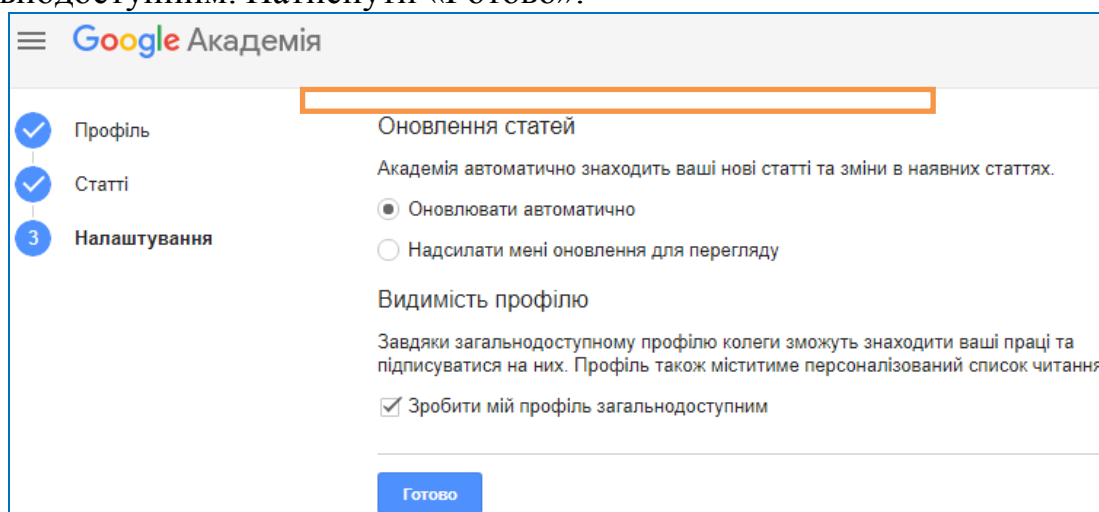
Крок 2. Вибираємо статті. У пошуковому віконечку можна задати пошук за своїм прізвищем з ініціалами та із запропонованого переліку вибрати потрібні

³ Коломієць Н. Д. Створення авторських профілів вчених ORCID iD та Researcher iD : методичні рекомендації // Бюлетень Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН / ННСГБ НААН; редкол: В. А. Вергунов (голов. ред.), Л. М. Татарчук, Г. С. Щиголь (відп. сек.) та ін. 2019. Вип.1. С. 159-191.

наукові праці, поставити галочку і натиснути на стрілочку. Якщо у Ваш профіль випадково попала чужа праця, то потрібно відмітити її галочкою і видалити.

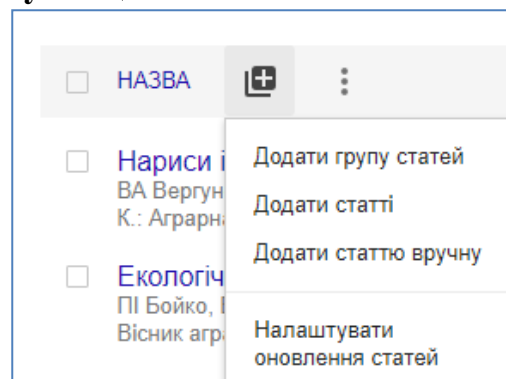

Крок 3. Налаштувати оновлення статей і зробити профіль загальнодоступним. Натиснути «Готово».

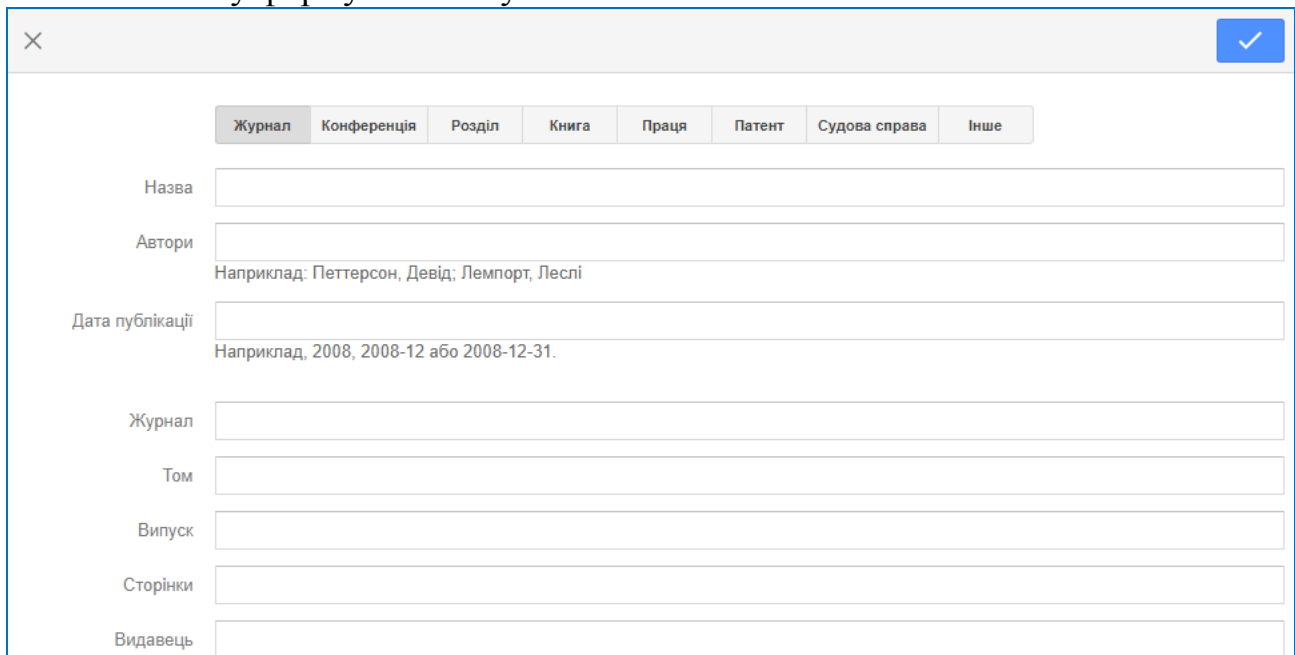

Корегування профілю науковця:

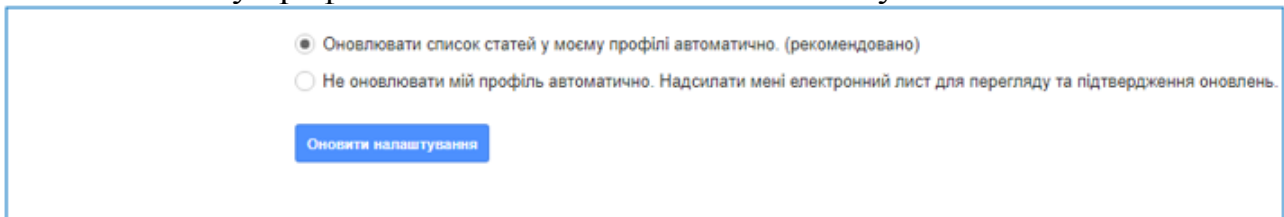
1. Для того, щоб доповнити наукові праці вченого, потрібно справа від слова «Назва» натиснути на кнопку «+». Статті можна додавати із автоматично складеного системою переліку праць вченого, виділивши потрібні праці «Галочкою», якщо натиснути на позицію «Додати групу статей» або «Додати статті». Якщо якихось книг чи статей не має у списку,

то їх можна ввести вручну, натиснувши на позицію «Додати статтю вручну», заповнити таку форму і натиснути на :

2. Потрібно налаштувати оновлення статей. Рекомендовано оновлювати список статей у профілі автоматично. Оновити налаштування.

3. Натискаємо на стрілочку і повертаємось до свого профілю. Тепер можна вставити своє фото із робочого столу або із завантажень, натиснувши на знак (+) з фотоапаратом.

4. Підпишіться на оновлення праць вченого. Для цього справа натиснути «Підписатись», вибрати позиції «Нові статті в моєму профілі», «Нові бібліографічні посилання на мої статті» та «Рекомендовані статті». Ввести електронну пошту для оновлень та натиснути «Готово». справа від прізвища вченого буде напис з конвертиком «Ви підписались».

5. В кінцевому результаті профіль науковця матиме такий вигляд:

Коломієць Наталя Дмитрівна, Коломієць Н. Д., Коломієц Н. Д., ND Kolomiets, ND Kolomiets ✉ ПОДПИСКА ОФОРМЛЕНА

Национальная наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук;
 ННСГБ НААН
 Подтвержден адрес электронной почты в домене dnsbg.com.ua - [Главная страница](#)
 сільське господарство екологія історія науки і техніки бібліотекоз

ПРОЦИТИРОВАНО	ГОД
5	1998
1	2019
	2021

Процитировано ПРОСМОТРЕТЬ ВСЕ

	Все	Начиная с 2016 г.
Статистика цитирования	6	3
h-индекс	1	1
i10-индекс	0	0

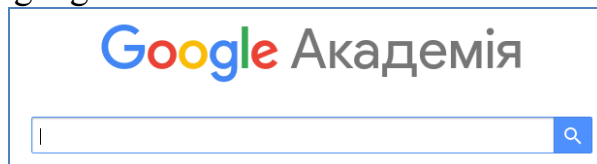
Соавторы ИЗМЕНИТЬ

Татарчук Людмила Михайлівна
 Заступник директора з науково...

«СТВОРЕННЯ БІБЛОМЕТРИЧНОГО ПРОФІЛЮ УСТАНОВИ В GOOGLE SCHOLAR»

Створення облікового запису:

1. У пошуковому віконечку написати запит: «Гугл Академія» і зайти на сторінку: <https://scholar.google.com.ua/>.

2. Натиснути на кнопку «Увійти» або «Мій профіль».

Google
 Увійти

Використовуйте свій обліковий запис Google

Електронна адреса або номер телефону

[Забули електронну адресу?](#)

Інший комп'ютер? Щоб увійти в обліковий запис, використовуйте режим гостя. [Докладніше](#)

[Створити обліковий запис](#) Далі

Google
 Створити обліковий запис Google

Ім'я Прізвище

Ім'я користувача @gmail.com

Можна використовувати літери, цифри та крапки

[Використати мою поточну електронну адресу](#)

Пароль Підтвердити

Використовуйте комбінацію з 8 або більше літер, цифр і символів

Показати пароль

[Увійти в обліковий запис](#) Далі

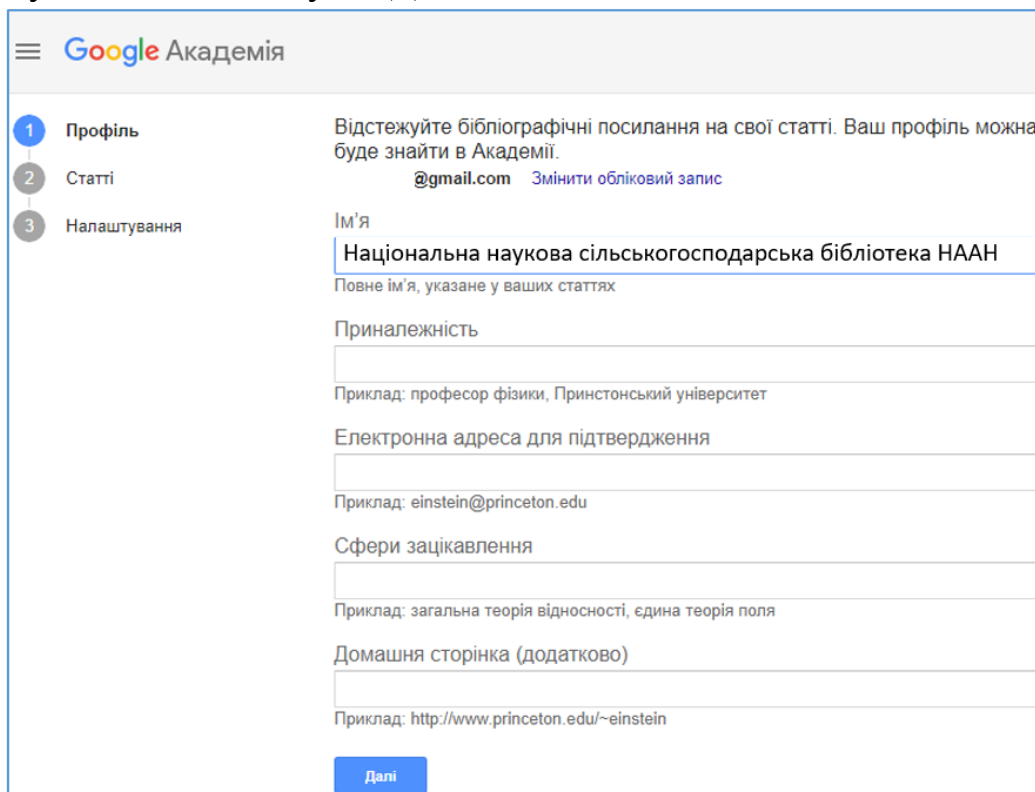
3. Створити обліковий запис. Для створення облікового запису необхідно створити електронну пошту ...@gmail.com і придумати пароль з восьми чи більше букв, знаків і символів. Підтвердити пароль. Заповнити всі поля форми. У віконечку «Ім'я» вводимо назву установи, а у «Прізвище» – назву підпорядкування установи, наприклад: НААН (поле «Прізвище» обов'язкове). Ввести ще раз

пароль, підтвердити його та поставити галочку у віконечку «Показати пароль». Натиснути «Далі».

4. Після створення облікового запису система вас автоматично переадресує на сторінку нового профілю.

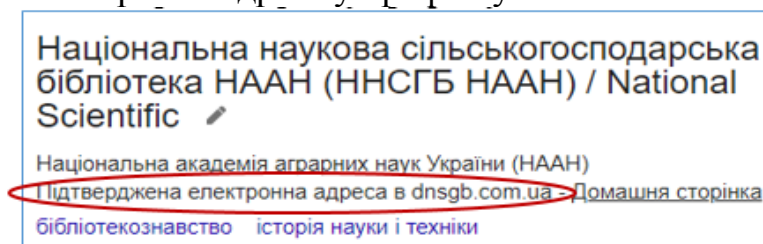
Заповнення профілю установи:

Крок 1. Заповнюємо профіль установи: ім'я (назва установи) українською та англійською мовами, приналежність, електронна адреса для підтвердження (наприклад, електронна адреса установи, яку повинен підтвердити системний адміністратор чи секретар установи), сфери зацікавлення, домашня інтернет-сторінка установи. Натиснути «Далі».

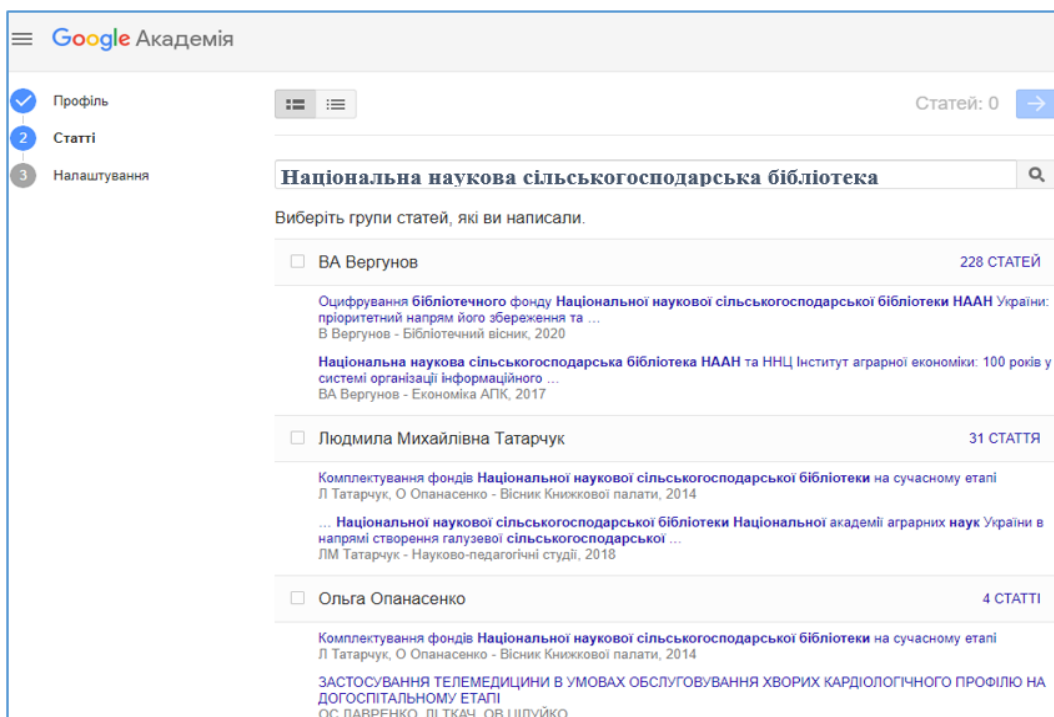
The screenshot shows the 'Profile' section of the Google Scholar interface. On the left, there is a navigation menu with three items: '1 Профіль', '2 Статті', and '3 Налаштування'. The main content area is titled 'Відстежуйте бібліографічні посилання на свої статті. Ваш профіль можна буде знайти в Академії.' Below this, there is a field for the email address, currently showing '@gmail.com' and a link to 'Змінити обліковий запис'. The 'Ім'я' (Name) field is filled with 'Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН'. Below it, there are fields for 'Приналежність' (Affiliation), 'Електронна адреса для підтвердження' (Email for verification), 'Сфери зацікавлення' (Areas of interest), and 'Домашня сторінка (додатково)' (Home page (optional)). Each of these fields has a corresponding example provided below it. At the bottom, there is a blue 'Далі' (Next) button.

Підтверджена електронна адреса у профілі установи матиме такий вигляд:

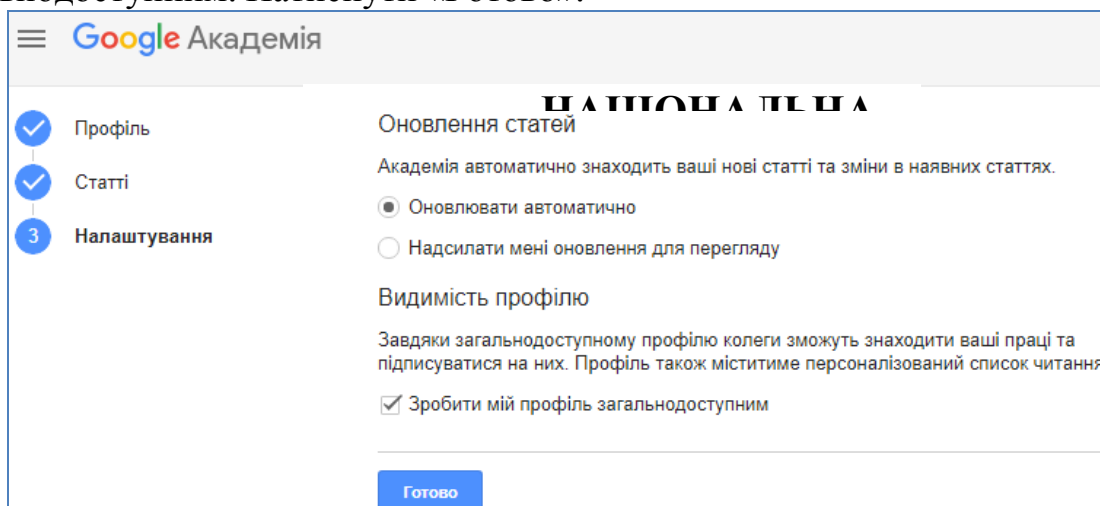

The screenshot shows the verified email address in the institution profile. The text is: 'Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН (НСГБ НААН) / National Scientific'. Below this, there is a line with 'Національна академія аграрних наук України (НААН)' and 'Підтверджена електронна адреса в dns.gb.com.ua'. The email address 'dns.gb.com.ua' is circled in red. To the right of the email address is a link 'Домашня сторінка'. Below the email address, there are two links: 'бібліотекознавство' and 'історія науки і техніки'.

Крок 2. Вибираємо статті. Із запропонованого переліку вибрати потрібні праці вашої установи, поставити галочку і натиснути на стрілочку.

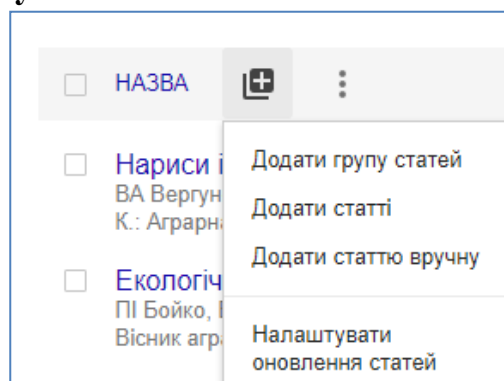

Крок 3. Налаштувати оновлення статей і зробити профіль загальнодоступним. Натиснути «Готово».

Корегування профілю установи.

6. Для того, щоб ввести наукові праці співробітників установи, потрібно справа від слова «Назва» натиснути на кнопку «+». Статті можна додавати із автоматично складеною системою переліку праць установи, виділивши потрібні праці «Галочкою», якщо натиснути на позицію «Додати групу статей» або «Додати статті». Якщо якихось книг чи статей не має у списку, то їх можна ввести вручну, натиснувши на позицію «Додати статтю вручну», заповнити таку форму і натиснути на :

×
✓

Журнал
Конференція
Розділ
Книга
Праця
Патент
Судова справа
Інше

Назва

Автори

Наприклад: Петтерсон, Девід; Лемпорт, Леслі

Дата публікації

Наприклад, 2008, 2008-12 або 2008-12-31.

Журнал

Том

Випуск

Сторінки

Видавець

7. Потрібно налаштувати оновлення статей. Рекомендовано оновлювати список статей у профілі автоматично. Оновити налаштування.

Національна наукова
сільськогосподарська
бібліотека НААН (ННСГБ
НААН) / National
Scientific

Оновлювати список статей у моєму профілі автоматично. (рекомендовано)

Не оновлювати мій профіль автоматично. Надсилати мені електронний лист для перегляду та підтвердження оновлень.

Оновити налаштування

8. Натискаємо на стрілочку і повертаємось до свого профілю. Тепер можна вставити фотографію своєї установи із робочого столу або із завантажень, натиснувши на знак (+) з фотоапаратом.

9. Зверху над шапкою профілю висвічується віконечко «Додати співавторів».

+
Додати співавторів

У нас є пропозиції співавторів.

ДОДАТИ

Натискаємо на напис «Додати» та із запропонованого переліку вибираємо співавторів праць установи. Натискаємо на значок +, а потім відмічаємо галочкою ✓.

10. Підпишіться на оновлення праць установи. Для цього справа від назви установи потрібно натиснути «Підписатись», вибрати позиції «Нові статті в моєму профілі», «Нові бібліографічні посилання на мої статті» та «Рекомендовані статті». Ввести електронну пошту для оновлень та натиснути «Готово». Справа від назви установи буде напис з конвертиком «Ви підписались».

11. В кінцевому результаті профіль установи матиме такий вигляд:

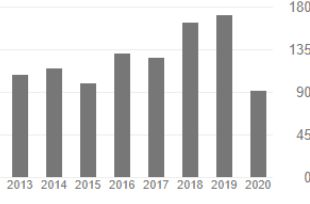

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН, ННСГБ НААН / NSAL of NAAS, National

Національна академія аграрних наук України (НААН)
Підтверджена електронна адреса в dns.gb.com.ua - [Домашня сторінка](#)
[бібліотекознавство](#) [історія науки і техніки](#)

ви підписалися

Посилання		ПЕРЕГЛЯНУТИ ВСІ	
	Усі	з 2016	
Цитування	1349	686	
h-індекс	16	11	
i10-індекс	38	17	

РІК	Цитування
2013	~100
2014	~110
2015	~100
2016	~130
2017	~130
2018	~160
2019	~170
2020	~100

НАЗВА	ПОСИЛАННЯ	РІК
☐ Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки ВА Вергунов К.: Аграрна наука, 10	70	2006
☐ Екологічно збалансовані сівозміни—основа біологічного землеробства ПІ Бойко, ВО Бородань, НП Коваленко Вісник аграрної науки, 9-13	65	2005
☐ Сільськогосподарська дослідна справа в Україні від зародження до академічного існування: організаційний аспект ВА Вергунов К.: Аграр. наука 416, 2	48	2012
☐ Полтавське дослідне поле: становлення і розвиток сільськогосподарської дослідної справи в Україні (до 125-річчя державного дослідництва в агрономії та тваринництві) ВА Вергунов Іст.-бібліогр. сер. «Аграрна наука України в особах, документах, бібліографії»	35	2009

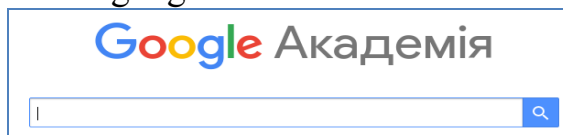
Співавтори [РЕДАГУВАТИ](#)

- [Наталія Петрівна Коваленко](#)
Інститут історії аграрної науки, ...
- [Інна Демуз](#)
головний науковий співробітни...

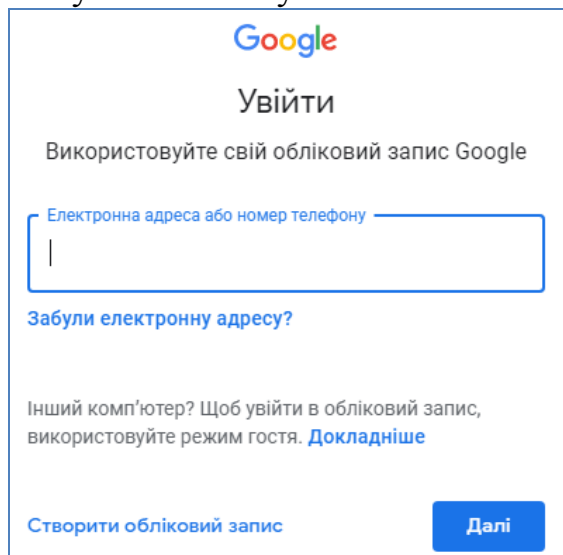
«СТВОРЕННЯ БІБЛІОМЕТРИЧНОГО ПРОФІЛЮ ПЕРІОДИЧНОГО ВИДАННЯ В GOOGLE SCHOLAR»

Створення облікового запису:

1. У пошуковому віконечку написати запит: «Гугл Академія» і зайти на сторінку: <https://scholar.google.com.ua/>.

2. Натиснути на кнопку «Увійти» або «Мій профіль».

Google

Увійти

Використовуйте свій обліковий запис Google

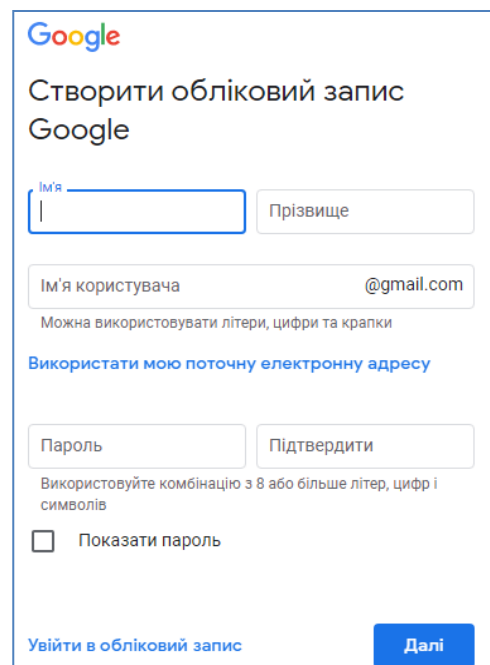
Електронна адреса або номер телефону

[Забули електронну адресу?](#)

Інший комп'ютер? Щоб увійти в обліковий запис, використовуйте режим гостя. [Докладніше](#)

[Створити обліковий запис](#) [Далі](#)

3. Створити обліковий запис. Для створення облікового запису необхідно буде створити електронну пошту ...@gmail.com і придумати пароль з восьми чи більше букв, знаків і символів. Підтвердити пароль. Заповнити всі

Google

Створити обліковий запис Google

Ім'я Прізвище

Ім'я користувача @gmail.com

Можна використовувати літери, цифри та крапки

[Використати мою поточну електронну адресу](#)

Пароль Підтвердити

Використовуйте комбінацію з 8 або більше літер, цифр і символів

Показати пароль

[Увійти в обліковий запис](#) [Далі](#)

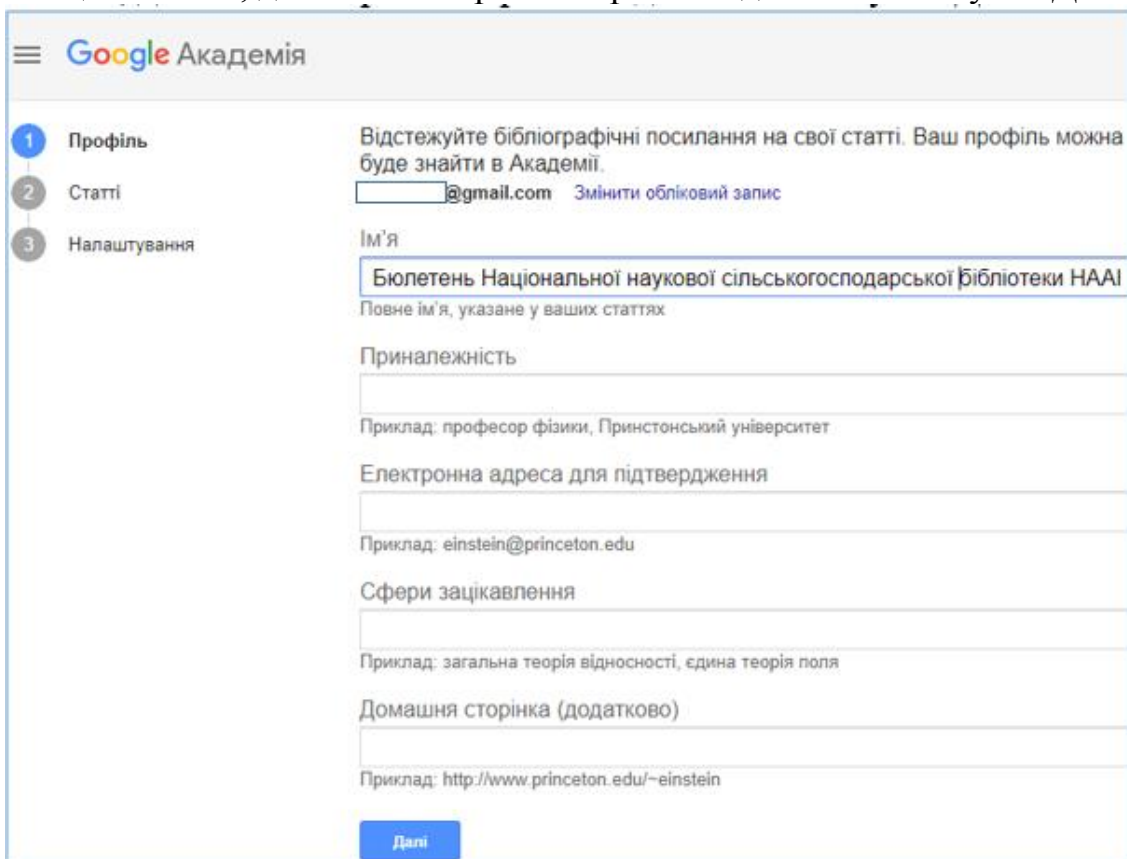
поля форми. У віконечку «Ім'я» вводимо назву періодичного видання, а у полі «Прізвище» –назву підпорядкування журналу, наприклад: НААН (поле «Прізвище» обов'язкове; пізніше вже у створеному профілі видання можна буде внести корективи, натиснувши на олівець). Ввести ще раз пароль, підтвердити його та поставити галочку у віконечку «Показати пароль». Натиснути «Далі».

4. Після створення облікового запису система вас автоматично переадресує на сторінку нового профілю.

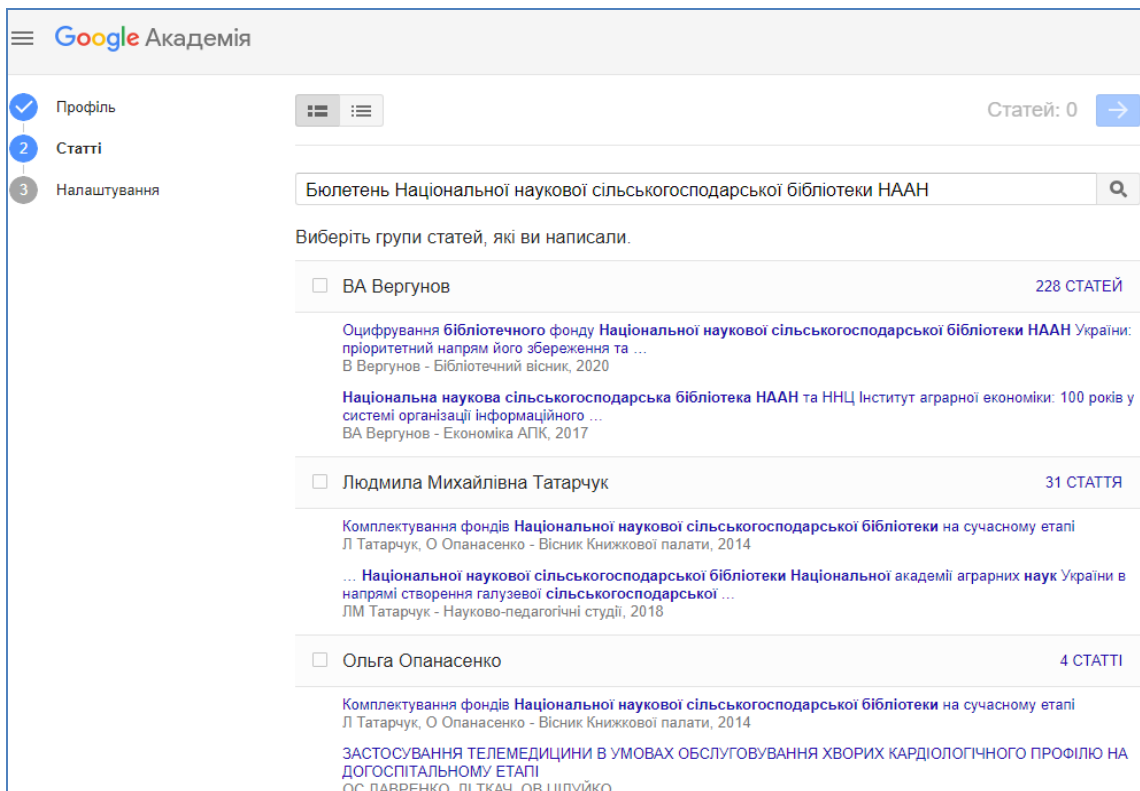
5. Якщо у вас вже є обліковий запис, тоді потрібно натиснути на «Мій профіль» і заповнити форму.

Заповнення профілю періодичного видання:

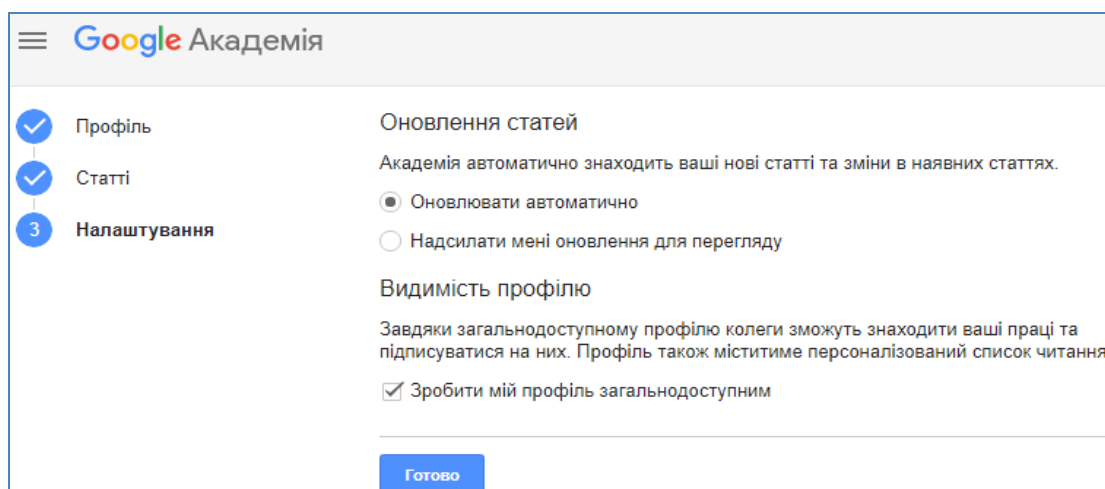
Крок 1. Заповнюємо профіль періодичного видання: ім'я, приналежність, електронна адреса для підтвердження (наприклад, електронна адреса установи, яку повинен підтвердити системний адміністратор чи секретар установи), сфери зацікавлення, домашня інтернет-сторінка видання. Натиснути «Далі».

Крок 2. Вибираємо статті. Із запропонованого переліку вибрати потрібні праці вашого періодичного видання, поставити галочку і натиснути на стрілочку.

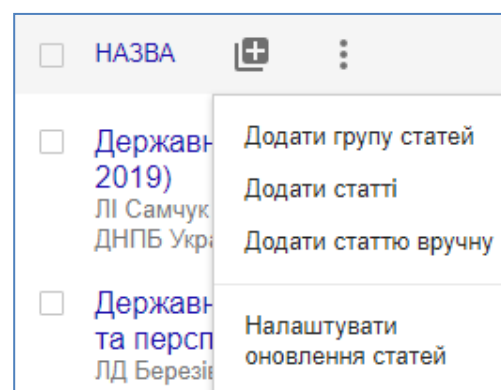

Крок 3. Налаштувати оновлення статей і зробити профіль загальнодоступним. Натиснути «Готово».

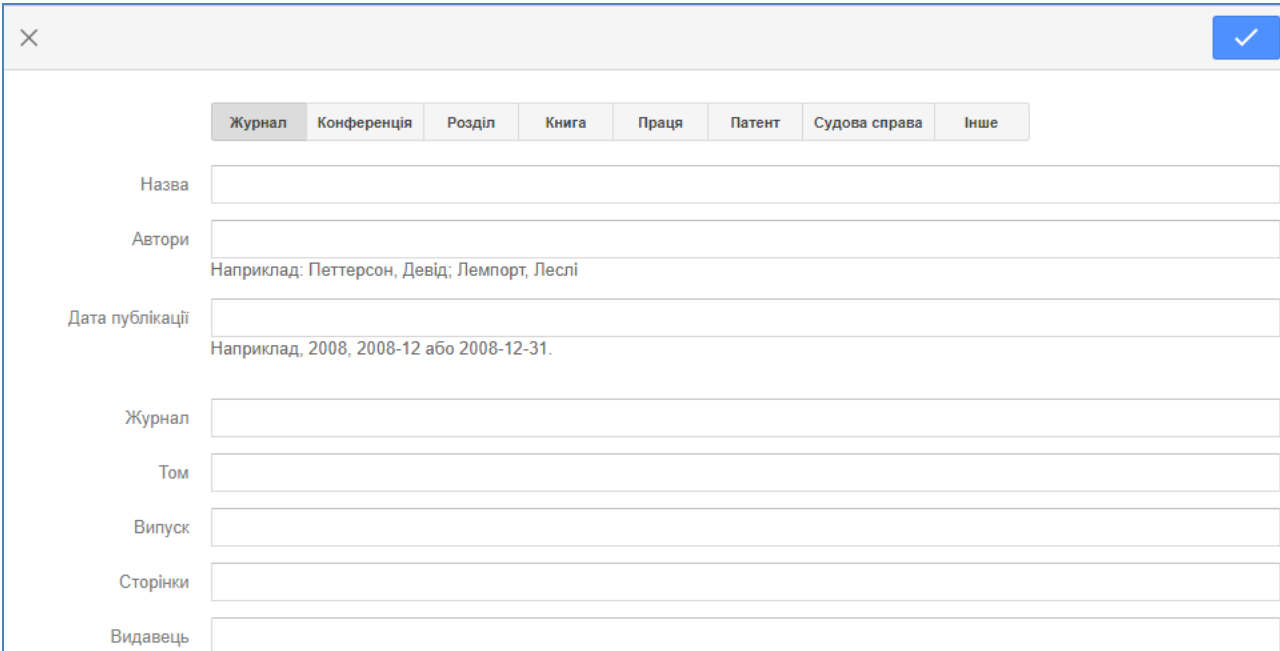

Корегування профілю періодичного видання.

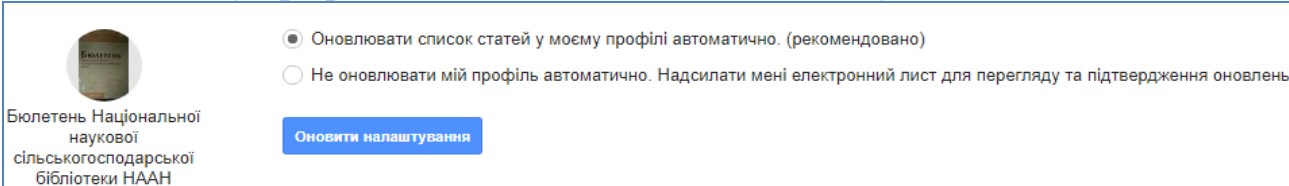
1. Додавання статей періодичного видання. Для цього справа від слова «Назва» потрібно натиснути на кнопку «+». Статті можна додавати із автоматично складеною системою переліку, виділивши потрібні праці «Галочкою», якщо натиснути на позицію «Додати групу статей» або «Додати статті». Якщо якихось статей не має у списку, то їх

можна ввести вручну, натиснувши на позицію «Додати статтю вручну», заповнити таку форму і натиснути на :

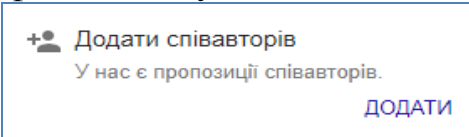

2. Потрібно налаштувати оновлення статей. Рекомендовано оновлювати список статей у профілі автоматично. Оновити налаштування.

3. Натискаємо на стрілочку і повертаємось до свого профілю. Тепер можна вставити фотографію свого періодичного видання, натиснувши на знак (+) з фотоапаратом.

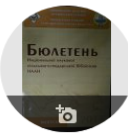
4. Зверху над шапкою профілю висвічується віконечко «Додати співавторів».

Натискаєм на напис «Додати» та із запропонованого переліку вибираємо співавторів праць видання. Натискаємо на значок , а потім відмічаємо галочкою .

5. Підписатись на оновлення статей періодичного видання. Для цього справа від назви видання натиснути «Підписатись», вибрати позиції «Нові статті в моєму профілі», «Нові бібліографічні посилання на мої статті» та «Рекомендовані статті». Ввести електронну пошту для оновлень та натиснути «Готово». Справа від назви установи буде напис з конвертиком «Ви підписались».

6. В кінцевому результаті профіль періодичного видання матиме такий вигляд:

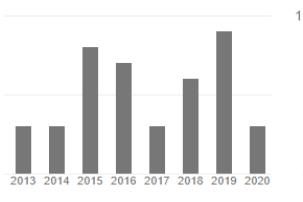
Бюлетень Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН, Бюлетень ННСГБ НААН, Бюлетень

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН
 Підтверджена електронна адреса в dns.gb.com.ua - Домашня сторінка
 бібліотекознавство інновації інформаційні технології

ПІДПИСАТИСЬ

Посилання ПЕРЕГЛЯНУТИ ВСІ

	Усі	з 2015
Цитування	62	43
h-індекс	5	4
i10-індекс	0	0

Співавтори РЕДАГУВАТИ

- **Галина Комликова**
Сумський національний аграрн... >
- **Татарчук Людмила Михайлівна**
Заступник директора з науково... >
- **Ольга Опанасенко** >

НАЗВА	ПОСИЛАННЯ	РІК
☐ Державна науково-педагогічна бібліотека України імені ВО Сухомлинського (2010–2019) ЛІ Самчук ДНПБ України ім. ВО Сухомлинського	8	2019
☐ Державна науково-педагогічна бібліотека України імені ВО Сухомлинського: здобутки та перспективи (2015–2019) ЛД Березівська, ЛІ Страйгородська, СВ Лапаєнко, СМ Кравченко, ... ТОВ Твори	8	2019
☐ Науково-методична робота в системі сільськогосподарських бібліотек України: сучасний стан та перспективи ЮІ Лазоренко, МЄ Литвенко, АС Шиголь Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія, 20-28	6	2010
☐ Інноваційна діяльність – запорука успішного розвитку вітчизняних наукових сільськогосподарських бібліотек В Вергунов Бібліотечний вісник, 3-7	5	2014

Інформацію про створені профілі (ПІП науковця, назву установи чи назву видання та інтернет-адресу профілю) надсилайте на електронну адресу bibliometrics@ukr.net.

(Затверджено до друку Вченою радою ННСГБ НААН, протокол № 1 від 28.01.2021 р.).

ОБМІН ДОСВІДОМ

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ "ФОНДУ ВИДАНЬ, ВИПУЩЕНИХ У XIX СТ. З СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕМАТИКИ ННСГБ НААН" ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС ДЛЯ ПОТРЕБ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

Т.С. Ковбаса

науковий співробітник

відділу документного забезпечення та збереження

наукових фондів ННСГБ НААН

Інформаційне забезпечення сільськогосподарської науки є основним завданням Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН. Актуальна, повна та достовірна інформація допомагає прийняти рішення щодо перспективності наукових розробок.

Зважаючи на те, що перед аграрною галуззю країни, як провідного сектору економіки стоять важливі завдання забезпечення продовольчої безпеки, а значить і державності країни, відповідно є потреба в її оперативному, систематичному та якісному інформаційно-бібліотечному забезпеченні. Виконання поставленого завдання в умовах інтенсивного розгортання електронного інформаційного середовища спонукає до поглиблення трансформаційних процесів у бібліотечно-інформаційній діяльності установи, освоєнні та адаптації до світового досвіду, впровадження інноваційних технологій, розвитку інформаційно-аналітичної роботи, пошуку шляхів ефективного функціонування бібліотеки в новому соціально-економічному середовищі, утвердження її позиції на ринку інформаційних послуг, який прискорено формується [1, с. 6].

Наукове забезпечення сільського господарства як провідної галузі в Україні в усі часи мало визначне значення. Одним із найважливіших елементів інформаційного супроводження наукових досліджень є періодичні наукові видання, як джерела найактуальнішої інформації для вчених всього світу. Періодичні видання в Україні завжди не тільки відбивали етапи історичного розвитку сільськогосподарської галузі та науки, а й були дієвим чинником прогресу, сприяючи поширенню результатів наукових досліджень, їх впровадженню у сільськогосподарське виробництво. Опубліковані в журналах матеріали містять безцінну інформацію, зберігають єдині, унікальні відомості з тих чи інших проблем, які іноді нажалі ніде більше не можна віднайти.

Так, у XIX столітті сільськогосподарська інформація зазвичай поширювалась шляхом публікацій рецензій чи анотацій у пресі або вміщення відомостей про них у нечисельних і різних за змістом журнальних статтях. Кінець XIX – початок XX століть був періодом бурхливого розвитку аграрної науки та створення науково-дослідних установ у всеукраїнських губерніях колишньої Російської імперії. Розвиток видавництва періодичних сільськогосподарських видань в цей час сприяв згуртуванню роздрібнених сил окремих господарств у знаходженні найбільш вірного й правильного вирішення

місцевих проблем і місцевої суспільно-агрономічної роботи. Крім того, не менш важливе значення мали періодичні сільськогосподарські видання й у справі розповсюдження сільськогосподарських знань серед населення.

Система фахової періодики, особливо наприкінці ХІХ ст., налічувала досить велику кількість видань. Періодичні аграрні часописи виходили в більшості під егідою фахових товариств, їхніх засновників. А також фундаторами виступали земства, казенні організації та приватні особи. Казенні видання та видання товариств виходили тривалий час. Приватні короткотермінові зазвичай 2–3 роки, інколи вони досягали більше, ніж 10-літнього існування, як наприклад «Сельский хозяин: журнал практического сельского хозяйства и домоводства» – виходив із 1886 року до 1917 р.

Слід зазначити, що періодика України як джерело інформації вивчається давно: дослідження часописів та повернення їх до наукового обігу було й завжди буде надзвичайно актуальним. За їхніми матеріалами можна уточнити і поглиблено вивчити певні питання, що були важливими не лише в минулому, але не втратили свого значення й до нині, віднайти збережені імена видатних учених та їхні здобутки, хроніку подій, свідчення очевидців тощо.

І в наш час ґрунтовне дослідження сільськогосподарських періодичних видань ХІХ століття є необхідним інформаційним ресурсом для подальшого стабільного розвитку аграрної науки в Україні. Наше завдання – максимально повно надавати вченому або спеціалісту-аграрію інформацію про документи, що мають безпосереднє відношення до теми його наукової або практичної роботи.

Початок галузевої періодики Російської імперії сягає 250 років тому, історія ж українських видань має 183 роки з початку заснування. Масив нагромаджувався, змінювався, впорядковувався та удосконалювався відповідно до формування наукових напрямів та диференціації галузей сільського господарства. Якісне наповнення статей було різним. Від високого рівня наукових та фахових, до суто політичних з прикрашенням реальної дійсності на догоду владі. Нині цей масив потребує ретельного вивчення та аналізу – кількісного, якісного, щодо повноти забезпечення науковців та фахівців, рівня популяризації кращих наукових розробок, відповідності тематичного наповнення міжнародному рівню та можливості завоювання авторитету у світі тощо. З цією метою останнім часом посилюються тенденції, покликані підвищити доступність періодичних видань через створення електронних аналогів тих, які існували в друкованому вигляді [2].

Серед рідкісних книг Фонду ХІХ століття ННСГБ НААН, який включено до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання, провідне місце посідає колекція періодичних сільськогосподарських видань, яка налічує 6317 примірників або 77 назв.

Першим сільськогосподарським журналом Російської імперії, який відзначався найбільшим терміном існування (150 років) було Санкт-Петербурзьке видання, засноване з ініціативи Катерини ІІ – «Труды Императорского Вольного экономического общества к поощрению в России земледелия и домостроительства» (виходив із 1765 року по 1915). Цей журнал

став чи не найбільш довговічним та стабільним серед періодики дореволюційної Росії. Завдяки залученню до його видання найкращих спеціалістів, журнал став найавторитетнішим на теренах Російської імперії, зокрема в її малоросійських губерніях. Водночас слід відмітити й перший український галузевий часопис – це «Листки...», а згодом «Записки Императорского общества сельского хозяйства южной России». Це друкований орган одного із найстаріших товариств в царській Росії з центром в Одесі, створеного 20 грудня 1828 року. Його заснували за ініціативою генерал-губернатора князя М. С. Воронцова 12 осіб, які займали в Новоросійському краї високі посади і мали багато земель на півдні України. Метою товариства були популяризація і поширення сільськогосподарських знань у всіх галузях сільського господарства: тваринництва, рільництва, лісорозведення, виноградарства й садівництва [3, с. 3].

Товариство об'єднувало найкращі наукові сили півдня України: О. О. Бичихін, А. І. Гросул-Толстий, А. І. Набоких, М. В. Неручев, І. У. Палімпсестов, А. І. Погибко, С. Л. Рекало, В. Г. Ротмістров, В. П. Скаржинський, К. І. Тардан, І. А. Черкес, С. В. Щусєв). Почесними членами його були швейцарський ботанік А. Декандоль (1836), німецький хімік Ю. Лібіх, вітчизняні вчені А. М. Бутлеров, А. І. Гросул-Толстой (1854), А. В. Клоссовський, А. О. Ковалевський, І. І. Мечников, І. І. Палімпсестов, М. І. Пирогов (1856), І. А. Стебут та К. І. Тардан (1848) [4].

«Записки Императорского общества сельского хозяйства южной России» щомісяця виходили в Одесі впродовж 1830-1917 рр. Із 1832 по 1840 роки одночасно виходили два видання: «Записки общества сельского хозяйства южной России» на російській мові й паралельно – на французькій: «Memoires de la Societe d'economie rurale de la Russia Meridionale».

Першим редактором періодичного видання був Іван Антонович Демоль – відомий новоросійський сільський господар-практик, один із засновників і дійсний член Императорського товариства сільського господарства південної Росії, швейцарський консул в Одесі. Іван Антонович – винахідник «англійсько-бельгійського плуга», засновник двох метеорологічних станцій, автор «Ручной книги для овцеводов», виданої французькою та російською мовами [5, с. 372]. Другим редактором (1852–1868) [6, с. 631] був Палімпсестов Іван Устинович – агроном, письменник, професор Новоросійського університету.

Згодом редакторами «Записок» були П. П. Сокальський, О. О. Армфельд, А. А. Скальковський, М. П. Боровський, В. І. Гомілевський, М. В. Неручев, П. А. Забаринський. Впродовж двадцяти років (1896-1915) редактором журналу був Опанас Олексійович Бичихін – магістр агрономії, професор Новоросійського університету, член Императорського товариства сільського господарства південної Росії з 1893 по 1910 роки, з 1895 року – секретар цього товариства [7], який вважав, що журнал до останнього рядка носив суто діловий характер і єдиним завданням його було служіння тільки інтересам розвитку сільського господарства в степовій зоні.

В останні два роки існування «Записок» (1916–1917) редактором був професор А. І. Набоких. Напрямок журналу змінюється. Товариство вирішило реформувати з 1916 року видання свого журналу в «суто науковий орган, спеціально присвячений опублікуванню вчених праць, що відносяться до різних галузей агрономії або мають на меті детальне вивчення природних умов південного степового регіону» [8, с. 1].

Отже, «Записки» Імператорського товариства сільського господарства південної Росії є одним із найстаріших періодичних видань не тільки в ряді спеціальної тогочасної літератури, а й загальної провінційної періодичної преси. Всього вийшло в світ вісімдесят дев'ять томів «Записок». Природна за цей період часу еволюція сільськогосподарської промисловості в краї, який представляв собою на початку ХІХ століття пустельну і малозаселену місцевість, з нескінченними цілининими землями, які не знали ні плуга, ні шляхів сполучення, ні наукових установ, знайшла собі в «Записках» значне відображення і всебічне освітлення історичного ходу розвитку сільськогосподарської промисловості в краї. Завдяки цьому, в органі товариства накопичився досить багатий матеріал, як для характеристики краю з точки зору природно-історичного, так і щодо сільськогосподарського досвіду.

Таким чином, «Записки» є справді «літописом південноукраїнського сільського господарства» [9, с. 12].

Згодом свої «Труди» (1882– 1884) видавало Київське товариство сільського господарства й сільськогосподарської промисловості, пізніше вони були перейменовані у тижневик «Земледелие» (1884-1904). Цей періодичний орган став віддзеркаленням подій та фактів, достовірних даних про сільськогосподарське життя взагалі й в Південно-Західному краю зокрема. Київське товариство сільського господарства й сільськогосподарської промисловості через свій друкований орган дієво впливало на життя регіону, поширюючи передові знання, розпорядження та рішення уряду, оперативно інформуючи населення про здобутки дослідних установ та окремих осіб тощо. Часопис виходив друком безперервно упродовж двадцяти трьох років (1884–1907). До 1898 р. він – фактично єдиний сільськогосподарський періодичний друкований орган на Київщині. Редактором та секретарем спочатку призначено С. Г. Севастьянова [10, с. 416], а потім, із квітня 1887 р. – було призначено приват-доцента Університету Святого Володимира С. М. Богданова. За керівництва С. М. Богданова відбулося значне піднесення наукового рівня часопису. Помітним явищем у забезпеченні сільського господарства того часу стала укладена ним енциклопедія сільського господарства, яку розповсюджували через журнал «Земледелие» поступово, залежно від періодів створення енциклопедії. Виникнення журналу «Земледелие» було життєво необхідним явищем. Цей періодичний орган став віддзеркаленням подій та фактів, достовірних даних про сільськогосподарське життя взагалі та у Південно-Західному краї зокрема. Для сучасності, зокрема для істориків науки часопис «Земледелие» має непересічне значення, адже це багатогранна широкомасштабна, колоритна палітра становлення та розвитку перших науково-дослідних інституцій, освітніх закладів, діяльності видатних постатей

та багато-багато іншої безцінної інформації для неупередженої реконструкції образу галузевої науки. [11, с. 12].

Окремі вітчизняні дореволюційні журнали набували високого авторитету й визнання, навіть передплачувалися за кордоном (яскравий приклад – журнал Полтавщини «Хуторянин» (1896–1917), який читали та передплачували, крім Росії й України, в Білорусії, Молдові, Литві, Латвії, Естонії, Грузії, Вірменії, Узбекистані, Туркменії, Казахстані, Польщі, Румунії та Китаї [12, с. 39–52].

Колекція вітчизняних сільськогосподарських газет XIX століття представлена у «Фонді видань, випущених у XIX ст. з сільськогосподарської тематики ННСГБ НААН», такими газетами, як «Земледельческая газета» (1856 – 1900) та «Южно-русская сельскохозяйственная газета» (1896 – 1897) [13].

«Земледельческая газета» (маємо 491 примірник) видавалася Міністерством землеробства і державного майна в Санкт-Петербурзі з 1834 року, вміщувала публікації з різних галузей сільського господарства та була дуже цінним джерелом сільськогосподарської інформації для простого селянина, який працював на землі й прагнув до ефективного її використання у своїх господарських потребах. Редакторами газети в різні роки були: С. М. Усов, А. П. Заблоцький-Десятовский, С. П. Щепкін, Ф. А. Баталін, О. Л. Рудзький [14].

Метою видання газети було поширення у доступній формі сільськогосподарських знань серед простих селян та великих землевласників. Періодичне видання співпрацювало з такими науковцями та авторами як: М. Арістов, Д. Арцибашев, В. Бертенсон, С. Богданов, Ф. Баталін, А. Баталін, М. Васильєв, К. Вебер, Г. Висоцький, В. Гомілевський, О. Горбатовський, А. Дояренко, П. Дубровський, М. Дьяков, П. Кулешов, С. Мокржецький, А. Ніппа, М. Ритов, В. Ришков, Д. Рябінін, С. Урусов, Ф. Франкфурт, В. Кудашев, І. Порчинський, Д. Прянішніков, В. Черняєв та інші.

Найпопулярнішою вітчизняною сільськогосподарською газетою був часопис «Южно-русская сельскохозяйственная газета» (маємо 95 примірників за 1896 та 1897 роки), яка виходила щотижнево з 1895 року за підтримки Харківського товариства сільського господарства. Редактором газети з першого року її заснування був голова товариства – А. А. Беніке, а з 1896 року – Б. Г. Філонов [15]. Газета друкувала статті таких видатних діячів сільськогосподарської науки й практики як: М. Балабанов, І. Білоконський, С. Велецький, В. Дьяков, Д. Єзерський, К. Зворикін, І. Каразін, П. Ростовцев, П. Петров, А. Рабинович, П. Протопопов, Т. Осадчий та інші. Тематика видання була різноманітною: статті в номерах газети були присвячені питанням господарювання в різних галузях рослинництва, тваринництва та переробної промисловості.

Харківським товариством сільського господарства видавався також двотижневик «Хлібороб», який виходив українською та російською мовами впродовж 11 років (1907–1918).

Колекція іноземних періодичних сільськогосподарських видань XIX ст. ННСГБ НААН (1887-1900 рр.) налічує 384 примірники або 14 назв. Іноземна

періодика представлена журналами на німецькій, французькій та англійській мовах, газетами (182 примірники або 3 назви) – на німецькій та французькій мовах.

Англомовні сільськогосподарські журнали (1898–1900) включають «Щоденники дослідної станції» в трьох томах (Experiment station record). Вони містять тези доповідей провідних науковців сільськогосподарських дослідних станцій, розташованих по всій території США, статистичні дані щодо результатів їх досліджень, звіти, бюлетені, бібліографію.

Німецька сільськогосподарська періодика XIX ст. включає 5 найменувань журналів:

– Arbeiten aus der Biologischen Abtheilung für Land- und Forstwirtschaft am Kaiserlichen Gesundheitsamte (Праці Біологічного відділу сільського і лісового господарства при Імператорському управлінні охорони здоров'я);

– Baltische Wochenschrift für Landwirtschaft, Gewerbleiß und Handel (Балтійський щотижневик для сільського господарства, промисловості і торгівлі);

– Berichte des landwirtschaftlichen Instituts der Universität Königsberg (Доповіді сільськогосподарського інституту при Університеті Кенігсберга);

– Journal für Landwirtschaft (Журнал сільського господарства);

– Landwirtschaftliche Jahrbücher. Zeitschrift für wissenschaftliche Landwirtschaft und Archiv des Königlich Preussischen Landes-Oekonomie-Kollegiums (Сільськогосподарський щорічник. Науковий журнал сільського господарства і архівів Королівського коледжу Пруської держави).

Французькі періодичні видання XIX ст. включають 4 найменування журналів:

– Annales agronomiques publiées sous les auspices du Ministère de L'Agricultur (Науковий журнал Національного інституту агрономічних досліджень);

– Annales de l'Institut Pasteur: journal de microbiologie (Міжнародний науковий журнал);

– Bulletin de la société imperiale des naturalists de Moscou (Бюлетень Імператорського товариства дослідників природи Москви);

– Journal d'agriculture pratique moniteur (Журнал з практичного сільського господарства).

Іноземний газетний фонд XIX ст. представлений, в основному, німецькою періодикою. Так, німецька газета «Fühling's Landwirtschaftliche Zeitung. Centralblatt für praktische Landwirtschaft» (Сільськогосподарська газета. Центральний журнал практичного сільського господарства) Фонду XIX ст. ННСГБ НААН 1900 року видання вміщує 24 номери. В газеті друкувалися статті найвідоміших вчених і практиків сільського господарства Німеччини. За виняткові заслуги перед вітчизняним сільським господарством з 1874 року ця газета стала носити ім'я її засновника – «Fühling's Landwirtschaftliche Zeitung» (Сільськогосподарська газета Фулінга). А з 1878 року до її заголовка додалася друга частина – «Centralblatt für praktische Landwirtschaft» (Центральний журнал практичного сільського господарства).

Ще одне не менш значиме у сільськогосподарському відношенні видання Німеччини – це газета «Möller's Deutsche Gärtner-Zeitung: Zentralblatt für die gesammten Interessen der Gärtnerei» (Газета німецького садівника Мюллера: центральне видання із садівництва). У «Фонді XIX ст. з сільськогосподарської тематики» ННСГБ НААН є номери цієї газети за 1892, 1897 – 1900 роки. Газета німецького ботаніка та садівника Людвіга Мюллера вперше побачила світ у 1886 році. Щотижневик за його редакцією друкувався у 52 номерах за рік.

Французька сільськогосподарська газета «La nature. Revue des sciences et de leurs applications aux arts et a l'industrie» (Природа. Огляд науки та її застосування в мистецтві й промисловості) – це ілюстрована щотижнева газета, підписана заслуженим Міністром народної освіти Франції для публічних і шкільних бібліотек. Періодичне видання виходило щотижнево в Парижі з 1873 року за редакцією видатного французького хіміка, метеоролога, авіатора, письменника та видавця Гастона Тіссандьє (1843 – 1899), який був його головним редактором до 1896 року. З 1927 року газета виходила раз у два тижні, а з 1948 року, зважаючи на скрутні післявоєнні роки, – раз у місяць за редакцією Анрі Парвіля. Останній номер газети вийшов у світ в 1962 році. У фондах нашої бібліотеки зберігається газета 1887 року видання (№ 731 – 756) [16, с. 8-14].

Цінність іноземних періодичних видань полягає в тому, що вони вмщують у собі різноманітну корисну інформацію стосовно досвіду господарювання у різних галузях АПК зарубіжних країн, що є потужним інформаційним ресурсом для освіти, науки та практики вітчизняного агропромислового виробництва.

Отже, періодичні видання з сільськогосподарської тематики, випущені у XIX ст., займають чільне місце у системі інформаційно-аналітичного забезпечення аграрної освіти і науки України. Незважаючи на те, що статті у дореволюційних часописах були видані понад 150 років тому, окремі з них не втратили своєї актуальності й нині. Це надзвичайно цінний інформаційний ресурс в історичному контексті. Дуже важливі для сільськогосподарської науки та практики періодичні видання колекції за своїм складом охоплюють найважливіші галузі сільськогосподарського спрямування – рослинництво, тваринництво, садівництво, лісове господарство тощо. Це дає унікальну змогу порівняти досвід наших прашурів стосовно ведення різних галузей сільського господарства з сучасними вітчизняними практичними здобутками аграрної науки та, можливо, перейняти найкращі досягнення видатних науковців і практиків XIX століття для сучасного сільського господарства України.

Для покращання надання інформації співробітниками відділу документного забезпечення та збереження наукових фондів готуються віртуальні виставки про періодичну літературу «Фонду видань, випущених у XIX столітті з сільськогосподарської тематики Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН, включених до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання (1802–1900)», проводиться робота з оцифрування журналів та наповнення електронного

каталогу аналітичного розпису змісту періодичних видань, піднімаючи із забуття імена діячів-аграрників, розкриваючи проблеми землеробства України, які є актуальними й сьогодні.

Список використаних джерел

1. *Татарчук, Л.М.* Формування галузевого інформаційного ресурсу – пріоритетний напрям діяльності ННСГБ НААН /Л.М. Татарчук //Бюлетень ННСГБ НААН, 2014. – Вип. 2. – С. 6-12.
2. *Вергунов, В.А.* Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН в інформаційному суспільстві: інформаційно-бібліотечне забезпечення аграрної галузі /В. А. Вергунов, І. С. Бородай, Л. М. Татарчук, Н. Д. Коломієць, Т. В. Каштанова. – К., 2019. – 160 с. – <http://base.dnsgb.com.ua/files/book/monografiya-tematyka.pdf>.
3. *Коломієць, Н.Д.* Періодичне видання «Записки Императорского общества сельского хозяйства южной России»: літопис південноукраїнської аграрної науки /Н. Д. Коломієць // Історія науки і біографістика, 2011. – №2. – С. 3. – inb.dnsgb.com.ua/2011-2/11_kolomiets.pdf.
4. *Пономарев В.П.* Агрономическая наука Бессарабии в 1812–1917 гг. / В. П. Пономарев. – Кишинев : Штиинца, 1981. – 94 с.
5. *Энциклопедический словарь* / под ред. : К. К. Арсеньева, Ф. Ф. Петрушевского. – СПб. : И. А. Ефрона, 1893.– Т. 10 : Давенпорт-Десмин. – С. 372.
6. *Энциклопедический словарь* / под ред. : К. К. Арсеньева, Ф. Ф. Петрушевского. – СПб. : И. А. Ефрона, 1897. – Т. 22 : Оуэн-Патент о поединках. – С. 631.
7. *Афанасий Алексеевич Бычихин (1865–1933)* : биобиблиогр. указатель / сост. В. П. Пономарев. – Одесса, 1980. –26 с.
8. *Записки Императорского общества сельского хозяйства южной Росии.* – Одесса, 1916. – С. 1.
9. *Коломієць, Н.Д.* Періодичне видання «Записки Императорского общества сельского хозяйства южной России»: літопис південноукраїнської аграрної науки /Н. Д. Коломієць // Історія науки і біографістика, 2011. – №2. – С. 12. – inb.dnsgb.com.ua/2011-2/11_kolomiets.pdf.
10. *Энциклопедический словарь* / под ред. : К. К. Арсеньева, Ф. Ф. Петрушевского. – СПб. : И. А. Ефрона,, 1894. – Т. 12 : Жилы–Земпах. – С. 416.
11. *Шуфрич, Н.І.* Журнал «Земледелие» (1884-1907) у становленні агрономії та її науковому забезпеченні на Київщині /Н. І. Шуфрич // Історія науки і біографістика, 2010. – №4. – С. 4. – inb.dnsgb.com.ua/2010-4/index.html.
12. *Самородов, В.М.* Видавнича справа. Заснування журналу «Хуторянин». Полтавське сільськогосподарське товариство (1865–1920 рр.) : історія, звичаї, першопостаті / В. М. Самородов, С. Л. Кигим ; наук. ред. В. М. Самородов. – Полтава : Дивосвіт, 2015. – С. 39–52.
13. *Фонд видань, випущених у ХІХ столітті з сільськогосподарської тематики ДНСГБ НААН, включених до Державного реєстру наукових об’єктів,*

що становлять національне надбання (1802-1900): наук.-доп. бібліогр. покажч. / НААН, ДНСГБ; уклад.: В. А. Вергунов, Л. Ф. Забудська, Н. Д. Коломієць, О. М. Діденко; наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2011. – 524 с.

14. *Земледельческая* газета: издаваемая по Высочайшему повелению. – СПб.: типограф. Министерства государственных имуществ, 1885. - № 25. – С. 549.

15. Южно-русская сельскохозяйственная газета: издание Харьковского общества сельского хозяйства. – Харьков, 1897. – № 21. – С. 457.

16. *Бондур, Т.О.* Інформаційний ресурс «галузеві періодичні видання ХІХ ст. ННСГБ НААН» в системі інформаційно-аналітичного забезпечення аграрної освіти та науки України /Т.О. Бондур // Бюлетень Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН. Спецвипуск, 2017. – С.8-14.

(дата звернення : 25.10.2019).

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ННСГБ

*В.В. Мамрай, старший науковий співробітник
відділу документного забезпечення
та збереження наукових фондів ННСГБ НААН*

Інноваційний шлях розвитку бібліотеки – це шлях перетворень, що вимагає науково обґрунтованих підходів до оновлення бібліотечної діяльності, застосування спеціальних методик та їх практичного здійснення.

Розвиток теорії, методики і організації інноваційної діяльності бібліотек не може здійснюватися ізольовано від інноватики, тобто загальної теорії змін, але ці методики повинні бути застосовані тільки в умовах бібліотечної справи. Розгляд проблеми інноваційного розвитку бібліотеки вимагає вивчення її термінологічних аспектів, а її основу складають поняття : інновація, нововведення, новина, інноваційна діяльність. При визначенні цих понять однозначних відповідей немає, особливо це стосується терміна «інновації». На наш погляд , інновації – реалізовані ідеї змін, тобто наукова ідея, доведена до стадії практичного використання, починає давати економічний (в умовах бібліотеки – соціальний) ефект, який впливає на розвиток організації. Під інноваційною діяльністю ми розуміємо діяльність, направлену на стимулювання поступального розвитку бібліотеки, який здійснюється за рахунок змістовного, структурно-організаційного оновлення і технологічної модернізації всіх процесів, а також позитивних змін у професійній свідомості персоналу, підвищенні креативного потенціалу співробітників. Але якою б не була врешті-решт мета інноваційної діяльності – вона повинна бути направлена на кінцевий результат – підвищення рівня інформаційно-культурного обслуговування користувачів. Виходячи з цього, можна виділити основні елементи бібліотечних інновацій: - організаційні (спрямовані на встановлення внутрішніх і зовнішніх комунікацій бібліотеки, формування бібліотечної політики, зміни в структурі бібліотеки); - продуктні (орієнтовані на розширення асортименту сервісних послуг, впровадження принципово нових послуг для користувачів); - методико-технологічні (пов'язані з розробкою і використанням нових методик роботи бібліотеки, бібліотечних послуг, техніки і технологій); - управлінські (спрямовані на неперервний професійний розвиток співробітників бібліотеки в т.ч. формування інформаційної культури і реалізацію творчого потенціалу кожного).

В основі інновації завжди лежить нова ідея – продукт творчої інтелектуальної діяльності. Однак, якщо ідея не реалізована на практиці, то це ще не інновація. Адже метою інноваційної діяльності є пошук, оцінка, розроблення і застосування бібліотечних нововведень. Останні – це застосування новацій у бібліотечній практиці з метою її удосконалення.

Важливими ознаками бібліотечних інновацій є: 1) максимально повне задоволення інформаційних потреб користувачів, комфортність їх

обслуговування; 2) полегшення умов праці для персоналу бібліотек; 3) функціонування бібліотеки на якісно новому рівні.

Переважає більшість фахівців схиляється до думки, що інноваційний процес у бібліотеці має проходити кілька етапів: 1-й – ініціювання інновацій (вивчення інноваційної ситуації, суперечностей та недоліків бібліотечної діяльності; оцінка можливостей бібліотеки та необхідних ресурсних витрат, а також вивчення досвіду роботи бібліотек та ринку бібліотечних новацій з метою відбору інновацій для упровадження); 2-й – прийняття рішень щодо необхідності змін (обґрунтування актуальності та послідовності змін, розроблення стратегії інноваційних програм розвитку бібліотеки, створення інноваційного проекту та інфраструктури для його реалізації. Зокрема, передбачаються постачання необхідного обладнання, перепідготовка персоналу, фінансова та технологічна підтримка); 3-й – упровадження нововведень і перетворення їх в інновацію (нагляд та контроль за ходом інноваційного процесу, подолання психологічного опору змінам, стимулювання творчої активності бібліотекарів, а також оцінка ефективності й результативності інноваційної діяльності, розроблення і поширення інформації про нововведення та дифузія інновацій, перспективність яких підтверджена практикою).

Отже, є всі підстави стверджувати: запровадження інновацій – магістральний шлях подальшого розвитку бібліотечної галузі країни, запорука її виживання в сучасних умовах. Не є тут винятком і вітчизняні сільськогосподарські бібліотеки. Адже метою їх інноваційної політики є створення умов для перманентного розвитку бібліотечного соціального інституту на основі використання новітніх технологій і технічних засобів, а також запровадження трансферу інновацій у свою діяльність. Досвід засвідчує, що в наукових бібліотеках інноваційним змінам нині підлягає все, що пов'язане з їх створенням і використанням: технології, сервіс, соціальні відносини та ін. Інновації стають сьогодні визначальною складовою життя в обласних територіальних об'єднаннях (ТО) сільськогосподарських бібліотек України. Завдяки їм книгозбірні підвищують свою конкурентоздатність, запроваджують нові послуги, формують свій позитивний імідж у суспільстві (регіоні), у конкретній громаді. Усі сільськогосподарські бібліотеки більшою чи меншою мірою ведуть пошук нових, принаймні модернізованих, форм і методів своєї роботи, дедалі активніше використовують найсучасніші інформаційні технології, які і забезпечують їм перехід від традиційної бібліотеки ЗВО до динамічного центру галузевої сільськогосподарської інформації з власними інформаційними ресурсами, що заповнюють український аграрний сегмент у ТО, усій мережі та Інтернеті. Благодатним ґрунтом для інновацій у сільськогосподарських бібліотеках служить передова бібліотечна практика, раціоналізаторські пропозиції бібліотекарів, їх високий професіоналізм, рекомендації, розроблені за результатами наукових досліджень, публікації фахівців (книги, статті, методичні та інформаційні матеріали, матеріали

конференцій, нарад, семінарів), а також неопубліковані матеріали (депоновані рукописи, звіти про НДР, інформація в Інтернеті).

Оскільки основними об'єктами інновацій у наукових сільськогосподарських бібліотеках мережі є сервісна діяльність, інформаційні продукти, бібліотечні технології, а також соціальний, організаційний розвиток установи, важливо враховувати, що проведення інноваційних змін потребує постійного моніторингу пропонованих інноваційних проектів, регулярного відстеження процесів їх реалізації, визначення критеріїв ефективності та експертної оцінки інноваційного розвитку бібліотеки.

Велика увага інноваціям приділяється у Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України. Інноваційна діяльність бібліотеки ННСГБ НААН спрямована на систематичне стимулювання розвитку бібліотеки шляхом змістовного структурно-організаційного оновлення, технічної і технологічної модернізації всіх процесів, а також позитивних змін у професійній свідомості співробітників.

ННСГБ НААН докладає багато зусиль для виконання свого головного завдання – оперативного обслуговування науковців і фахівців аграрного виробництва України відповідно до їх інформаційних запитів, адже критерій якості для бібліотеки – це орієнтир на інтереси користувачів.

За результатами етапу *«Удосконалення системи організації інформаційно-бібліотечного забезпечення науковців і фахівців аграрної галузі з урахуванням перспективних напрямів наукових досліджень»* вивчено досвід новітніх технологій збереження рідкісних і цінних документів бібліотечних фондів дев'яти провідних країн світу (США, Великобританії, Франції, Італії, КНР, Росії, Індії, Австралії, Фінляндії), а також інноваційного інформаційно-бібліотечного обслуговування 15 країн світу (зокрема Франції, Великобританії, Німеччини, Хорватії, Словенії, Румунії, Швеції, Данії, Польщі, Білорусі, Росії, Туреччини, Китаю, Японії, Кореї) та його гармонійне адаптування для потреб вітчизняної аграрної галузі. Вдосконалено форми і методи інноваційної наукової діяльності через розширену номенклатуру сервісних послуг з орієнтацією на можливості комунікаційних технологій.

ННСГБ створює власні електронні продукти: електронний каталог УкрАгротека, формує різноманітні локальні бази даних (енциклопедичних видань, тематичних видань, іноземних видань (англійська, німецька, французька, польська, чеська, угорська, болгарська та інші), рідкісних видань, авторефератів, дисертацій, звітів НДУ НААН України, наповнює базу документів з бібліотек мережі системи НААН, аналітичного розпису статей з періодичних видань, повнотекстових книг та повнотекстових періодичних видань), електронні документи, отримані через службу електронної доставки документів, створено електронну бібліотеку, базу архівних матеріалів тощо. Ініційовано створення корпоративного проекту «Розподільчий електронний каталог мережі сільськогосподарських бібліотек України» та корпоративного каталогу аналітичного розпису статей з періодичних видань аграрної тематики «АгроКАРС». Практично весь документний контент бібліотеки представлений через електронний каталог «УкрАгротека», внесений до переліку міжнародних

науково-технічних баз даних та довідкових ресурсів, до яких надається безоплатний доступ в Інтернеті. Враховуючи світову практику, більше уваги приділяється придбанню електронних баз даних, організації аналітико-синтетичної переробки інформації та передачі її на відстані. Звичайно, даний напрям набуває значення ключового у діяльності ННСГБ.

Беручи напрям на євроінтеграцію України та розуміючи пріоритетність забезпечення доступу користувачів до онлайн-ресурсів провідних світових постачальників наукової сільськогосподарської інформації, ННСГБ НААН паралельно з власними електронними інформаційними ресурсами пропонує відвідувачам бібліотеки через веб-сайт, у рубриці РЕСУРСИ перелік 22 міжнародних БД, крім того ННСГБ НААН надає доступ до 67 політематичних та спеціалізованих баз даних у відкритому доступі.

Розширення доступу до електронної інформації спрямоване, перш за все, на створення об'єднаного автоматизованого інформаційного банку зарубіжної та вітчизняної літератури за окремими галузями знання, зокрема науки, техніки, сільського господарства.

Одним з інноваційних сегментів діяльності ННСГБ є виконання таких тематичних запитів, які потребують поглибленого пошуку. Це адресні, уточнювальні, фактографічні, аналітичні, статистичні, предметні, іменні. Цей напрям є перспективним і широко застосовується у діяльності більшості бібліотек світу. Останнім часом, набувають поширення вибіркові online-тематичні розсилки для профільних установ системи НААН.

Започаткована реєстрація віддалених користувачів на сайті ННСГБ НААН. Комплексне інформаційно-бібліографічне обслуговування online-користувачів – створення вікна для отримання всього спектру послуг, які здатна надати бібліотека в дистанційному режимі – від здійснення фахових консультацій, електронного замовлення і резервування літератури до електронної доставки документів. У цьому напрямі зручною і перспективною формою бібліотечно-інформаційного обслуговування стануть електронні підписки на електронні видання та електронні аналоги друкованих видань, тематичні інформаційні бази даних і тематичні анотовані списки нових надходжень до бібліотеки.

Однією з інноваційних тенденцій в інформаційно-бібліотечному забезпеченні користувачів ННСГБ є перехід від формування баз даних для широкого кола абонентів до організації спеціалізованих і персональних баз даних, які враховують різноманітні аспекти інформаційних потреб певного замовника – від тематики, виду видань, хронології до лінгвістичних пріоритетів, записів і структури, формату обміну інформацією. Безсумнівно, найближчим часом даний досвід набуде системного характеру в практиці діяльності ННСГБ і спрямовуватиметься на формування предметно-тематичних інформаційних баз даних.

Наступний інноваційний елемент в роботі бібліотеки – запровадження послуги «електронне бронювання документів». Ця послуга виконується співробітниками і оплачується користувачем відповідно до «Положення про

маркетингову діяльність та надання платних послуг Національною науковою сільськогосподарською бібліотекою Національної академії аграрних наук України». Вона значно заощаджує час користувача і має надію, що в подальшому завоює своїх прихильників. При бажанні он-лайн користувач, замовивши потрібні матеріали за допомогою послуги «електронне бронювання», має можливість оформити наступну послугу – *електронну доставку документів (ЕДД)*.

Наразі значно активізувався онлайн-сервіс – *віртуальна довідка*. Ця бібліотечна служба працює з метою задоволення інформаційних потреб у режимі віддаленого доступу в ННСГБ НААН, надає довідки на разовий інформаційний запит віртуального користувача бібліотеки, що містять фактографічну і бібліографічну інформацію, а також посилання на Інтернет-ресурси, або може скласти перелік джерел інформації за конкретною темою. Співробітники відділу безперервно координують цей процес.

Наукова робота відділу також була спрямована на своєчасне інформування користувачів про нові надходження документів у фонди ННСГБ НААН та їх розкриття за допомогою різних форм і методів бібліотечно-інформаційної роботи.

Продовжується робота ЕБД «Наукові видання з питань сільського господарства та суміжних галузей на електронних носіях у фондах ННСГБ НААН» в АБІС з одночасним штрих-кодуванням.

Важливе місце в інформуванні користувачів бібліотеки про розвиток аграрної науки і практики посіли виставки нових надходжень. Мета кожної виставки нових надходжень – інформація читачів про нові документи: книги, диски, періодичні видання, відеоматеріали, які надійшли до бібліотеки.

Однією з інноваційних форм в роботі ННСГБ НААН є віртуальні бібліотечні виставки – новий, багатофункціональний інформаційний ресурс, що надає широкому колу користувачів можливість підвищити ефективність пошуку інформації, розширити коло необхідних матеріалів (тексти, графіка, аудіо, відео та ін.), отримати комплексне уявлення з проблеми, якій присвячена виставка, а також сприяти розвитку особистості й підвищенню культурного рівня. Розміщення таких виставок на офіційному сайті бібліотеки за чотири роки стало системним. Задля тіснішої комунікації з читачами тематичні он-лайн виставки відділу репрезентуються на сторінці ННСГБ НААН у Facebook.

Оцифрування документів є одним із пріоритетних напрямів діяльності бібліотечних установ країн світу та методом збереження бібліотечних фондів. Важливим кроком відповідно до світових тенденцій зі збереження бібліотечних фондів стало прийняття рішення про створення в 2013 р. Лабораторії оцифрування в Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці НААН, яка з липня 2017 року працює у складі відділу документного забезпечення та збереження наукових фондів.

З 2008 р. у ННСГБ заснована бібліографічна серія «Іноземна сільськогосподарська книга у фондах Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Української академії аграрних наук та науково-дослідних установ і вищих навчальних закладів аграрного профілю» з

метою опрацювання в автоматизованій системі ІРБІС фонду іноземної книги та створення бібліографічних покажчиків. В рамках виконання цієї роботи доповнюється БД «Англомовна книга», а саме проводиться реєстрація періодичних видань за 1936–1978 рр. з одночасним штрих-кодуванням і здійснюється робота з укладання бібліографічного покажчика «Англомовні видання із фондів ННСГБ НААН: 1936–1978 рр.».

У межах діяльності «Фонду видань ХІХ ст. з сільськогосподарської тематики ННСГБ НААН» у 2020 р. виконано наступні види робіт: продовжувався аналітичний розпис статей російськомовних періодичних видань у автоматизованій системі «ІРБІС».

- підготовлено бібліографічний покажчик «Німецькі сільськогосподарські видання у фондах Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України та науково-дослідних установах і вищих навчальних закладах аграрного профілю (1743–2019): наук.–доп. бібліогр. покажч. / НААН, ННСГБ; уклад.: В. А. Вергунов, Н. Д. Коломієць; наук. ред.: В. А. Вергунов. – 2-е вид. – К., 2020. – 400 с. – (Кн. 11)».

У підготуванні покажчика взяли участь шість бібліотек та ННСГБ НААН:

1. Національний університет біоресурсів та природокористування України (407 записів)
2. Львівський національний аграрний університет (2641 запис)
3. Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків Національної академії аграрних наук України (285)
4. Інститут тваринництва Національної академії аграрних наук України (39)
5. Інститут ветеринарної медицини Національної академії аграрних наук України (4)

Під час карантину освоєно методику дистанційного внесення статей з періодичних видань ХІХ ст. до системи АБІС ІРБІС з використанням модуля IrbisClient.

Теорія і практика бібліотечних інновацій починає активно розвиватися. Ще багато чого необхідно усвідомити як в галузі теорії, так і на практиці. Плани на подальшу інноваційну діяльність бібліотеки пов'язані також з організацією відділу автоматизації, забезпеченням упровадження автоматизованого обслуговування читачів, упровадження спільних проектів зі створення інформаційного середовища та формування інформаційної культури, впровадження нових форм роботи в діяльність бібліотеки і відродження існуючих новими інноваційними методами, проведенням аналізу результативності інноваційної діяльності за окремими напрямками роботи бібліотеки.

Отже запорукою подальшого успішного розвитку мережі наукових сільськогосподарських бібліотек України є їх інноваційна діяльність на основі наукових методів, професіоналізму, високої інформаційної культури, компетентності персоналу, стрімкого прагнення до нового у період тотальної інформатизації, доленосної інформаційної глобалізації.

РАНЖУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕРЕЖІ НААН З ВИКОРИСТАННЯМ ІНДЕКСУ ГІРША

Коломієць Н. Д.

*к. с.-г. н., с. н. с., пров. наук. співробітник
відділу документного забезпечення
та збереження наукових фондів ННСГБ НААН*

Наукова робота проводилась в рамках виконання пошукової тематики 44.00.04.14.Пш «Моніторинг і ранжування наукового потенціалу НДУ НААН з використанням міжнародних баз даних». Завданням було: проведення моніторингу суб'єктів наукової діяльності НДУ НААН з використанням міжнародних баз даних Google Scholar, Scopus і Web of Science; проведення ранжування вчених, наукових колективів та їх періодичних видань мережі установ НААН у системі «Бібліометрика української науки», що знаходиться на платформі Google Scholar за індексом Хірша та за результатами роботи написання брошури.

Відповідно до Постанови Президії НААН від 30 червня 2015 р. «Про організацію запровадження бібліометричних профілів вчених-аграріїв, наукових установ та періодичних видань НААН в системі «Бібліометрика української науки», що знаходиться на платформі Google Scholar, Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України (ННСГБ НААН) провела роботу зі створення бібліометричних профілів суб'єктів наукової діяльності НААН, здійснила моніторинг ефективності їх роботи та розробила схему ранжування за h-індексом.

Ранжування суб'єктів наукової діяльності – розміщення величин у певному порядку відповідно до рангу, авторитету, значущості й репрезентативності науковця, дослідницької організації чи її видань за індексом наукового цитування та кількістю бібліографічних посилань в інформаційно-пошуковій системі.

Запропоновано п'ятиступеневу схему ранжування об'єктів наукової діяльності мережі установ НААН з використанням індексу Хірша в системі Google Scholar, де h-індекс ≥ 20 відповідає 5 рангу, h-індекс ≥ 10 – 4, h-індекс=7-9 – 3, h-індекс=4-6 – 2, h-індекс=1-3 – 1 рангу.

Згідно цієї схеми 6 НДУ НААН відповідають 5 рангу, 19 – 4 рангу, 13 – 3 рангу, 5 – 2 рангу, 2 – 1 рангу і 5 – не мають профілів. Найвищий ранг мають [ННЦ «Інститут аграрної економіки»](#) (h=44), [Інститут розведення і генетики тварин ім. М. В. Зубця](#) (h=35), [Інститут біології тварин НААН](#) (h=30), Президія НААН (h=25), Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН (h=24), [ННЦ «Інститут землеробства НААН»](#) (h=20).

Аналіз установ за відділеннями показав наступне: установи найвищого 5 рангу відносяться до Відділення аграрної економіки і продовольства, Відділення рослинництва, Відділення землеробства, меліорації та механізації і

Відділення рослинництва. Найбільше установ 4 рангу належать Відділенню землеробства, меліорації та механізації (п'ять організацій) та Відділенню рослинництва (вісім організацій), три НДУ – Відділенню зоотехнії та по одній установі в решті відділень НААН. Чотири установи третього рангу належать до Відділення землеробства, меліорації та механізації, три установи – до Відділення зоотехнії, по дві – Відділення аграрної економіки і продовольства, Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку. У Відділенні ветеринарної медицини НААН по одній установі четвертого і третього рангу.

Створено профіль ННСГБ НААН за посиланням: <https://scholar.google.com/citations?user=PH-fKdEAAAAAJ&hl=uk>. Прикріплено 825 праць вчених. Н-індекс=16, кількість цитувань – 1321. Найбільш цитованою є книга В. А. Вергунова «[Нариси історії аграрної науки, освіти та техніки](#)» (2006 р.) – кількість цитувань=69. За запропонованою схемою ННСГБ НААН належить до установ 4 рангу.

Отже, у структурі НААН переважають установи високого (в кількості 19) та середнього (в кількості 13) рангу, що позитивно відображається на результативності наукової діяльності дослідницької організації, публікаційній активності вчених установи та репрезентації її видань у міжнародному інформаційному середовищі.

Важливим показником наукової активності вчених є створення профілів та цитованість робіт. Станом на 1 листопада 2020 року у системі «Бібліометрика української науки», що знаходиться на платформі Google Scholar, створили профілі 1159 вчених-аграріїв НААН. З них за h-індексом учених НААН: 13 науковців відповідають найвищому 5 рангу і є найбільш цитованими, 82 – 4 рангу, 116 – 3 рангу, 289 – 2 рангу, 552 – 1 рангу і 107 – нульовому рангу і є нецитованими.

До п'ятого рангу входять 13 вчених-аграріїв НААН, в основному це представники економічних та сільськогосподарських наук. Перше місце належить академіку НААН Саблуку П. Т. (ННЦ «Інститут аграрної економіки») з кількістю цитувань 9472 та індексом Хірша 44. У ННСГБ НААН – академіку Вергунову В. А. з кількістю цитувань 1058 та індексом Хірша 14.

Міжнародний рейтинг Ranking web of research centers використовує наукометричний параметр «Статистика цитування» 10 найбільш цитованих вчених установи як один з параметрів ранжування. Перший профіль зі списку виключається для покращення репрезентативності.

Показники Google Академії забезпечують простий спосіб оцінки видимості та впливу статей у наукових виданнях, і тим самим допомагають авторам визначитись, де краще публікувати свої наукові дослідження. Рейтингування періодичних видань проведено за п'ятирічним індексом Гірша в системі Google Scholar.

h5-індекс – h-індекс для публікацій, які опубліковані за останні повні 5 років. H5-індекс дорівнює h, якщо кожна з h статей, опублікованих в 2015-2019 рр., процитована принаймні h разів.

Станом на 2020 р. НДУ НААН випускають 65 видань: 62 у друкованому і 3 в електронному вигляді (з них: 1 видання категорії «А» та 36 категорії «Б»).

Свої профілі у системі «Бібліометрика української науки» на платформі Google Scholar створили 32 періодичних та продовжуваних видання НДУ НААН, що становить 49,2 % від усієї кількості.

Згідно проведеного ранжування два періодичні видання НДУ НААН (або 3,1 %) відносяться до найвищого 5 рангу («Економіка АПК» ($h_5=35$), «Облік і фінанси» ($h_5=24$)). Чотири видання відповідають 4 рангу (6,2 %), 9 видань – 3 рангу (13,8 %), 9 видань – 2 рангу (13,8 %) та ще шість видань – 1 рангу (9,2 %). Електронний журнал «Історія науки і біографістика» ($h=5$) та Бюлетень ННСГБ НААН ($h=4$) відносяться до другого рангу видань. Отже, відповідно до аналізу даних бази «Бібліометрика української науки» четверта частина періодичних видань НДУ НААН належать до середнього, вище середнього та найвищого рівня продуктивності. Решта видань потребує підвищення свого рейтингу й цитованості статей. 33 періодичним виданням НДУ НААН необхідно ще створити свої профілі в Google Scholar (16 з них цитуються в Google Scholar, але свого профілю немає).

Результати ранжування можна використовувати при атестації вчених, науково-дослідних установ та їх періодичних видань, для визначення аналітичних показників результативності діяльності та встановлення пріоритетності при розподілі фінансування, преміюванні вчених та виділенні грантів, участі в експертних комісіях тощо.

За результатами досліджень написано брошуру «Наукометричний моніторинг і ранжування суб'єктів наукової діяльності Національної академії аграрних наук України».

Оскільки політика Міністерства освіти і науки України спрямована на активне входження вітчизняних вчених до міжнародних баз даних Web of Science, Scopus та Google Scholar, то завдяки безкоштовному доступу ННСГБ НААН до міжнародних баз даних з червня 2019 р. було розширено систему наукометричного моніторингу аграрної науки за допомогою збільшення кількості баз даних та показників вчених, що сприятиме відображенню дійсної картини стану науки та підвищенню рейтингу вітчизняних дослідників НААН й гідному представленню здобутків українських вчених-аграріїв в міжнародному інформаційному просторі. На жаль, безкоштовний доступ ННСГБ НААН до бази даних Scopus 3.06.2020 р. було припинено, тому дослідження за цією базою проводилось з використанням обмежених можливостей (лише за прізвищами авторів).

Бібліометричний профіль – це наукова декларація вченого. Згідно проведеного моніторингу науковцями НДУ НААН створено 1159 бібліометричних профілів (36,3%) у базі даних «Бібліометрика української науки», що розташована на платформі GS, 372 (11,6%) профілі у базі Scopus і 716 (22,4%) профілів у WoS (з них – 119 профілів створено на платформі Publons).

Найбільшу кількість профілів вчених у Scopus зареєстровано з Селекційно-генетичного інституту – національного наукового центру насіннезнавства та сортовивчення (34), Інституту біології тварин (27), Інституту

агроекології і природокористування (26). У WoS лідерами зі створення профілів дослідників стали: Інститут біології тварин (67), Інститут агроекології і природокористування (53) та Селекційно-генетичний інститут – національний науковий центр насіннезнавства та сортовивчення (34 профілі).

Крім того, є 79 авторів вчених НААН, 63 статті яких розміщені у російській базі даних [Russian Science Citation Index](#), але профілів вони не мають і не відображаються у Web of Science.

Отже, аграрна наука України поступово інтегрує до міжнародних наукометричних баз світу (GS, Scopus і WoS), що свідчить про багаторічну плідну працю вітчизняних дослідників НДУ НААН й відкритість для інтернаціональної наукової спільноти.

ПІДГОТОВКА НАУКОВИХ КАДРІВ НА БАЗІ ННСГБ НААН: ЗАВДАННЯ ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ

Т. М. Підгайна,

*кандидат історичних наук, учений секретар,
Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН,
вул. Героїв Оборони, 10, м. Київ*

Під час національного та культурного відродження України особливої актуальності набувають проблеми становлення і трансформації національної науки, які потребують повнішого дослідження та аналізу, що пов'язане з інтернаціоналізацією науки, вирішенням широкого кола проблем і досягнень. У значній мірі це стосується й аграрної науки, де також недостатньо висвітлено історичні шляхи її формування, еволюція наукових ідей, діяльність наукових шкіл, форми організації науки з метою відтворення цілісної картини історії науки та закономірності їх розвитку. Значні перетворення, що відбуваються на сучасному етапі в аграрному секторі, вимагають перебудови в навчально-виховному процесі підготовки наукових кадрів. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах започаткованого системного реформування вітчизняної аграрної науки та освіти задля максимальної адаптації до євроінтеграційних процесів.

Згідно з наказом МОН України № 816 від 8 липня 2016 р. ННСГБ НААН отримала ліцензію на провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти галузь знань 03 – Гуманітарні науки, спеціальність 032 – Історія та археологія.

Метою підготовки кадрів вищої кваліфікації в ННСГБ НААН є підготовка висококваліфікованих науковців і науково-педагогічних кадрів у галузі гуманітарних наук, здатних розв'язувати комплексні проблеми історії науки й техніки та здійснювати науково-педагогічну діяльність шляхом проведення наукових досліджень і отримання нових або практично спрямованих результатів, а також підготовки та захисту дисертацій.

Завдання підготовки кадрів вищої кваліфікації в ННСГБ НААН відбуваються в рамках вивчення науково-організаційних та концептуальних основ становлення і розвитку сільськогосподарської дослідної справи в Україні із застосуванням теоретико-методологічних, історико-наукознавчих, біографічних та джерелознавчих аспектів дослідження. А також для забезпечення вищих аграрних закладів освіти кваліфікованими фахівцями у вузівській підготовці студентів під час вивчення ними навчальних дисциплін, окремих тем, курсів з історії сільськогосподарської науки.

Підготовка в аспірантурі передбачає виконання особою відповідної освітньо-наукової або наукової програми наукової установи за певною спеціальністю та проведення власного наукового дослідження. Невід'ємною

складовою освітньо-наукової програми аспірантури та наукової програми докторантури є підготовка та публікація наукових статей.

Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження під керівництвом одного або двох наукових керівників та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання актуального наукового завдання в певній галузі знань або на межі кількох галузей, результати якого становлять оригінальний внесок у суму знань відповідної галузі (галузей) та оприлюднені у відповідних публікаціях.

Наукова складова освітньо-наукової програми оформляється у вигляді індивідуального плану наукової роботи аспіранта і є невід'ємною частиною навчального плану аспірантури.

Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за державним замовленням здійснюється виключно в аспірантурі за очною (денною, вечірньою) формою навчання. Нормативно-правові документи, якими керується ННСГБ НААН при підготовці аспірантів: *«Положення про підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії в Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України»*, *«Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії в Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України»*, *«Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України»*, *«Положення про процедуру врегулювання конфліктних ситуацій в Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України»*, *«Положення про забезпечення права здобувачів вищої освіти при Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України на вибір навчальних дисциплін»*, *«Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України»*, *«Положення про інформаційний супровід веб-ресурсів в Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України»*, *«Положення про Науково-методичну раду Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України»*, *«Положення про Раду роботодавців в Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України»*, *«Положення про розроблення, затвердження, моніторинг, перегляд та закриття освітньо-наукових програм та навчальних планів в Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України»*, *«Положення про систему рейтингового оцінювання професійної діяльності наукових працівників Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України»*, *«Положення про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України»*, *«Порядок звітування здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук про виконання*

індивідуального плану наукової роботи в Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України», «Програма кваліфікаційного іспиту зі спеціальності 032 Історія та археологія спеціалізація історія науки й техніки для здобуття ступеня доктора філософії», «Антикорупційна програма Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України» (див. посилання <http://dnsgb.com.ua/osvitnyo-naukova-programa.html>).

Аспіранти і докторанти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи, в якому визначаються зміст, строки виконання та обсяг наукових робіт, а також запланований строк захисту дисертації протягом строку підготовки в аспірантурі та докторантурі.

Протягом строку навчання в аспірантурі аспірант зобов'язаний виконати всі вимоги освітньо-наукової програми, зокрема здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, та захистити дисертацію.

Освітньо-наукова програма аспірантури наукової установи має включати не менше чотирьох складових, що передбачають набуття аспірантом таких компетентностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій:

- здобуття глибинних знань із спеціальності (групи спеціальностей), за якою (якими) аспірант проводить дослідження, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку;
- оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору;
- набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності;
- здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності.

Підготовка кадрів вищої кваліфікації відбувається з урахуванням інтересів здобувачів вищої освіти та забезпечується відповідністю освітньо-наукової програми вимогам ринку праці через реалізацію компетентностей з подальшим набуттям знань і навичок у межах запропонованої програми, які

відповідають базовим вимогам до ступеня вищої освіти PhD Історія та археологія. Під час формування цілей та програмних результатів враховано інтереси здобувачів вищої освіти через проведення консультацій з ними як здатність проявляти ініціативу, діяти відповідально та свідомо, продукувати нові ідеї; здатність і готовність до особистого розвитку, взаємодії, комунікації; роботи в команді та наукового співробітництва, аргументування власної позиції тощо.

Пріоритети у підготовці здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії полягають у змісті освіти, відповідності освітньо-наукової програми потребам суспільства, кращим світовим практикам, їх мобільності і орієнтованості на ринок праці, забезпечення інтеграції освітньої та наукової діяльності через підвищення ролі дослідницьких компонентів у ОНП, сприянні конкурентоспроможності випускників. ННСГБ НААН враховує формулювання цілей та програмних результатів навчання шляхом чіткого виділення вимог до фахівця на ринку праці, визначенні переліку та змісту відповідних компетентностей, понять та дій, що повинні бути засвоєні майбутніми фахівцями в межах кожної компетентності; при визначенні змістовного компоненту ОНП (перелік навчальних дисциплін та можливості міждисциплінарної інтеграції); перерозподілі теоретичної та практичної складової підготовки, складанні графіку навчального процесу.

ОНП для аспірантів базується на принципах компетентнісного підходу, містить визначені програмні результати навчання і узгоджена з вимогами Національної рамки кваліфікацій. Концептуальні засади освітньо-наукового процесу реалізовано в навчальному плані стосовно переліку та змісту навчальних дисциплін, розподілу часу у кредитах ЄКТС, форм проведення навчальних занять та їх обсягу. Кадрове забезпечення освітньо-наукового процесу за ОНП та якісний склад НПП відповідає ліцензійним вимогам щодо підготовки докторів філософії за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти.

Сильними сторонами підготовки кадрів вищої кваліфікації є:

- наявність висококваліфікованих наукових кадрів, наукових шкіл, багаторічний досвід підготовки аспірантів та докторантів за напрямом історія науки й техніки;
- проведення наукових пошуків у вітчизняних та іноземних архівах, бібліотеках, наявність власної лабораторії оцифрування наукових фондів, що дає можливість використовувати електронні ресурси;
- тісна співпраця учасників освітньо-наукового процесу з міжнародними інституціями, профільними міжнародними і вітчизняними громадськими об'єднаннями, організаціями;
- наукова складова наукових досліджень у межах ОНП;
- вільний доступ до швидкісного Інтернету, наукометричних баз даних SCOPUS, Web of Science, безкоштовне друкування статей у фаховому журналі «Історія науки та біографістика»;
- практичне сприяння працевлаштування випускників за ОНП.

Слабкими сторонами підготовки кадрів вищої кваліфікації є:

- низький рівень фінансування ОНП за кошти загального фонду державного бюджету, низький рівень стипендіального забезпечення аспірантів;
- не залучені у якості професіонали-практики, експерти галузі та представники роботодавців;
- не достатня публікаційна активність аспірантів у виданнях, включених до наукометричних баз даних Scopus/WoS;
- слабка реалізація програм міжнародної академічної мобільності.

ВІДДАНІСТЬ ІДЕАЛАМ НАУКИ (З НАГОДИ 60- РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА НААН В.А. ВЕРГУНОВА)

Життя – це щось набагато більше,
ніж те, що ви бачите на власні очі
Нік Вуйчич

Життя прожити – не поле перейти. Кажуть, треба мати долю. Характер, воля, вимогливість, віра, оптимізм, незгасиме бажання рухатися вперед – це визначальні якості долі Віктора Анатолійовича Вергунова. Про таких говорять: «Він створив себе сам»... – історик природознавства, учений-аграрій в галузі сільськогосподарської меліорації, організатор галузевої бібліотечної справи. Доктор габлітації сільськогосподарських наук (Угорщина, 2003), доктор сільськогосподарських наук (2010), доктор історичних наук (2019), професор (2000), академік Національної академії аграрних наук (НААН) України (2015), академік-секретар Відділення наукового забезпечення інноваційного розвитку НААН (2016), член Президії НААН (2016). Заслужений працівник сільського господарства України (2003), Заслужений діяч науки і техніки АР Крим (2010), кавалер ордена «За заслуги» трьох ступенів (2009, 2015, 2018). Від 2000 р. – директор Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН – спеціальної установи загальнодержавного значення, головного координаційного, науково-дослідного та методичного центру мережі сільськогосподарських бібліотек; провідного науково-інформаційного, освітнього центру з проблем сільського господарства на теренах України, що покликана реалізовувати державну програму підвищення ефективності інформаційно-бібліотечного й наукового супроводу вітчизняного агропромислового виробництва. Засновник та очільник єдиного у світі Центру історії аграрної науки (діє у структурі ННСГБ НААН з 2001 р., з 2013 р. як Інститут історії аграрної науки, освіти та техніки), який проводить комплексні історико-наукові галузеві дослідження з питань зародження, становлення та розвитку вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи із широким персоніфікованим наповненням у контексті еволюції світової галузевої думки. В. А. Вергунов – один із тих, хто стоїть у витоків сучасних реформаторських перетворень свого напрямку знань в Україні. Під його керівництвом сформувався потужний потенціал однієї із важливих складових сучасної аграрної науки, а наукове середовище, у свою чергу, сформувало його як провідного вченого, знаного в Україні та за її межами. На його рахунок 72 захищених аспірантів, докторантів. Якщо проаналізувати якісний склад наукової школи ювіляра, то це, передусім, відомі в галузевому середовищі постаті – директори НДУ, викладачі ВНЗ, знані історики, бібліотечні фахівці, науковці.

Науковий доробок вченого – це не тільки досягнення в науці, але і явище культури, бібліотечної сфери. Як людина, вчений, стратег науки – особистість поза часом і простором. Його творчий ужинок налічує понад 1300 авторських публікацій історико-книгознавчої, бібліотекознавчої, бібліографознавчої,

документознавчої тематики: монографії, статті, бібліографічні покажчики, навчальні посібники, методичні рекомендації та ін.

Багаторічна системна, планомірна й наполеглива праця, уміння масштабно і нестандартно мислити сприяли розвитку ННСГБ НААН. Сучасна бібліотека є відображенням втілених ідей трансформації бібліотеки у середовище знань, в якому об'єднано традиційні й електронні ресурси, використовуються різні можливості для залучення додаткових коштів на розвиток книгозбірні, у т. ч. на комплектування фондів та удосконалення матеріально-технічної бази, з одного боку та використання фондів як джерела об'єктивного вивчення історії науки, освіти і техніки – з іншого.

Притаманний Вам талант організатора, помножений на велике бажання отримати позитивні результати, став запорукою успіху в міжнародній співпраці установи з багатьма вітчизняними та зарубіжними науковими й освітніми інституціями, провідними вітчизняними і зарубіжними бібліотеками, дипломатичними представництвами, акредитованими в Україні.

Умінням працювати з людьми, аналізувати й оцінювати їхню роботу Ви заслужили авторитет і довіру однодумців, колег, молодій генерації дослідників. Ваш внесок як історика-дослідника, керівника наукової школи у вітчизняному природознавстві – вивчення історії аграрної науки, освіти й техніки є неоціненним у розвиток вітчизняної освіти, науки і виробництва. Своїм досвідом і життєвою мудрістю передаєте своїм вихованцям – скарб освіченості та духовності. Ми цінуємо Вас як справжнього професіонала, досвідченого керівника, науковця.

Шановний Вікторе Анатолійовичу! Вітаючи Вас з ювілеєм, зазначаємо, що ця дата є свідченням виваженої зрілості, мудрості, досвіду, яка разом із тим відкриває нові горизонти для творчої діяльності. Нехай ювілейна дата окриляє, бо все найважливіше – попереду: нові досягнення й відкриття, нові перемоги. Бажаємо всім колективом міцного здоров'я і бадьорого настрою. Ювілярові хай доля дарує тепло людських сердець, завжди і в усьому супроводжують відмінні успіхи, свята і будні приносили радість, добро й благополуччя Вам і Вашій родині

МНОГАЯ ЛІТА!

Людмила ТАТАРЧУК,
заступник директора з науково-інформаційної
та бібліотечної роботи ННСГБ НААН, к.і.н.

З М І С Т

ВІД УКЛАДАЧІВ	3
НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЗВІТІВ ПРО РОБОТУ АГРАРНИХ БІБЛІОТЕК МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ І НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ МЕТОДИЧНО ПІДПОРЯДКОВАНИХ ННСГБ НААН ЗА 2019 РІК.....	4
<i>Товмаченко В.М.</i> Бібліотеки аграрних вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації	4
<i>Лазарева В.М.</i> Бібліотеки аграрних вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації	41
<i>Щиголь Г.С.</i> Бібліотеки науково-дослідних установ НААН	90
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ.....	111
Методичні вказівки зі створення бібліометричних профілів науковців, науково-дослідних установ та періодичних видань в системі Google Scholar (на прикладі ННСГБ НААН).....	112
ОБМІН ДОСВІДОМ.....	127
Ковбаса Т. С. Сільськогосподарські періодичні видання "Фонду видань, випущених у XIX ст. з сільськогосподарської тематики ННСГБ НААН" як інформаційний ресурс для потреб аграрної галузі.....	128
Мамрай В.В Перспективи розвитку інноваційної бібліотечної діяльності в ННСГБ НААН.....	137
Коломієць Н.Д. Ранжування суб'єктів наукової діяльності мережі НААН з використанням індексу Гірша	1
Підгайна Т.М. Підготовка наукових кадрів на базі ННСГБ НААН: завдання та їх вирішення.....	144
Підгайна Т.М. Підготовка наукових кадрів на базі ННСГБ НААН: завдання та їх вирішення.....	148
ВІДДАНІСТЬ ІДЕАЛАМ НАУКИ (З НАГОДИ 60- РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА НААН В.А. ВЕРГУНОВА)	153

Наукове видання

***Бюлетень
Національної наукової
сільськогосподарської бібліотеки НААН***

Випуск 1, 2020 рік

Укладачі: Г.С. Щиголь, к.і.н.; О.В. Капралюк, к.с.-г.н., с.н.с.

(За науковою редакцією академіка НААН В.А. Вергунова)